SVERIGES
VETERINÄRFÖRBUND
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**

E-POST: *office@svf.se*
HEMSIDA: *www.svf.se*
TELEFONTID: 9.00–11.30, 12.30–16.30
(MAJ–AUGUSTI: 9.00–11.30, 12.30–16.00)

KANSLI
TELEFON: 08-545 558 20
TELEFAX: 08-545 558 39

Ordförande:
EVAMARI LEWIN, *leg vet*
TELEFON: 08-545 558 22
MOBIL: 070-211 90 35
BOSTAD: 08-736 02 00
E-POST: *evamari.lewin@svf.se*

Kansli- och ekonomichef:
PER CARLSSON, *pol mag*
TELEFON: 08-545 558 21
MOBIL: 070-567 12 35
BOSTAD: 08-650 44 32
E-POST: *per.carlsson@svf.se*

Förhandlingschef:
ANDERS LEFRELL, *jur kand*
TELEFON: 08-545 558 25
MOBIL: 070-418 07 99
BOSTAD: 08-765 91 19
E-POST: *anders.lefrell@svf.se*

Generalsekreterare SVS:
CHRISTINA AROSENIUS, *leg vet*
TELEFON: 08-545 558 24
MOBIL: 070-717 73 19
BOSTAD: 08-651 09 65
E-POST: *christina.arosenius@svf.se*

Informationschef
JOHAN BECK-FRIIS, *leg vet*
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
BOSTAD: 018-54 11 71
E-POST: *johan.beck-friis@svf.se*

Ombudsman
AMELIE LOTHIGIUS, *jur kand*
TELEFON: 08-545 558 26
MOBIL: 070-788 70 47
BOSTAD: 08-26 25 39
E-POST: *amelie.lothigius@svf.se*

Ekonomiassistent
BIRGITTA LARSSON
TELEFON: 08-545 558 23
E-POST: *birgitta.larsson@svf.se*

Sekreterare
MARIANNE LUNDQUIST, SVS
TELEFON: 08-545 558 27
E-POST: *marianne.lundquist@svf.se*

Administrativ assistent
KARIN MOSSBLAD HENRIKSSON, SVF
TELEFON: 08-545 558 28
E-POST: *karin.henriksson@svf.se*

Plusgiro: 83 80-8 Allmänna kassan
15 39 33-7 Understödsfonden

Bankgiro: 530-52 22 Allmänna kassan

SVENSK
VETERINÄRTIDNING
se sista sidan

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP

Veterinären står sig i konkurrensen

Det är endast drygt två månader sedan vi med pompa och ståt firade veterinärförbundets 150-årsjubileum. När minnet av jubileet med många tankeväckande presentationer och den sprakande jubileumsfestligheten bleknar (även om det lär dröja) har vi fortfarande tillgång till vår mycket läsvärda jubileumsbok ”Veterinär – yrke i förvandlig”. Läs den!

Kapitlet ”Veterinäryrkets utveckling – en klassresa i ord och bild” beskriver svensk veterinärmedicins korta och intensiva utveckling. Allt ifrån dåtidens (1700-talets) vallackare och ”kloka gubbar” utan formell utbildning fram till dagens veterinärer med både hög och bred veterinärmedicinsk kompetens. Veterinärmedicinen har utvecklats med en näst intill hissnande hastighet. Det finns ingen retardation i sikte utan accelerationen lär fortsätta. Låt oss aktivt vara med och påverka vårt yrkes utveckling.

Många kolleger är idag oroliga för nya ”professioner” som försöker etablera sig på ”vår marknad”. Behöver vi vara så oroliga över detta? Jag tror inte det. Veterinärer har en unik kompetens som omfattar allt från grundläggande para- och prekliniska områden till medicin, kirurgi och livsmedelsvetenskap. Denna plattform ger oss möjlighet och rätten att ställa diagnos samt att ordinera/utföra skolmedicinska behandlingar, något som ger oss en särställning. Vi ska tydliggöra vår veterinärmedicinska profil och arbeta professionellt i enlighet med, som det står i våra etiska regler, vetenskap och beprövad erfarenhet. Därmed markerar vi skillnaden mellan vårt veterinärmedicinska uppdrag gentemot andra yrkesgrupper med inriktning på djurvård/djurhälsa.

En sådan markering ska inte hindra etablering av samarbete som kan vara till gagn för både djur och djurägare. Vi kan inte stoppa utvecklingen – vi ska påverka den med tydliggörande av vår veterinärmedicinska profil och vårt formella ansvar. Av redlighetsskäl är det viktigt att vi veterinärer håller oss till skolmedicinen för att aldrig riskera att blandas ihop med t ex homeopatin.

Den svenska arbetsmarknaden för veterinärer har hittills varit god. Om marknaden sviktar och vi tvingas lyfta blicken kan vi både se vissa, och skönja andra nya spännande arbetsområden. Uttrycken ”Animal health + human health = One health” beskriver den moderna synen på behovet av ökat samarbete mellan veterinär- och humanmedicinska kompetenser. Ett spektakulärt område är samverkan inom fältet ”Emerging Infectious Diseases”. Vi har kompetensen för att våga etablera oss inom nya arbetsområden.

Den 250 år gamle vallackaren har idag ersatts av en veterinär med gediegen och bred veterinärmedicinsk kunskap. Genom professionella insatser och seriöst uppträdande påverkar vi synen på samhällets framtida behov av veterinär kompetens. Genom att förstå veterinärmedicinens historia från vallackaren till dagens välutbildade veterinär kan vi aktivt bidra till att påverka vårt yrkes framtid.

Med önskan om en riktig God Jul och ett Gott Nytt År.

ANDERS FORSLID
vice ordförande, SVF

innehåll

ledare av A Forslid

Veterinären står sig i konkurrensen 3

veterinärkongressen 2010

I vimlet på årsmöte, get together och utställning av S Fredriksson och J Beck-Friis 6

Plenar
"Strategin är klar, utmaningen är taktiken" av S Fredriksson 8

Mångfacetterad kompetens på Veterinärkongressen av S Fredriksson m fl 11

vetenskap

Ögonhälsoprojekt för shar pei av Å Hedhammar och C Martinsen 17

Listeria monocytogenes – en 100-årig svensk upptäckt? av P Rantajärvi m fl 21

månadens epiztel 27

vilken är din diagnos?

– Epizootologi 31
– Svar 58

allmänt

Infektiös anemi, en växande fara för svenska hästar av L Treiberg Berndtsson och G Gröndahl 32

Åter ett jubileumsår av C Arosenius 35

Vem har makten över läkemedel för djur – och vem tar ansvar? av C Arosenius 37

Ingen "fredagsantibiotika" i Norrbotten av S Fredriksson 41

Dialog och framtid i fokus på Representantskapsmöte av K Hörlin-Barnekow 44

Djurhomeopati än en gång av L-E Appelgren 49

disputationer

Mängden smitta viktigare än salmonellatyp bland grisar 56

Elakartad lungsjuka hos grisar motverkas av immunitet 57

noterat

- Djurens välbefinnande oroar svenskarna 28
- Var femte trotsar djurförbud 31
- Nya regler mot MRSA hos gris 59
- Danskt pris till svensk grisveterinär 60
- Smugglade hundar utgör största rabiesrisken 60
- SLU bygger slakteri för lokal köttförädling 62
- Djurskyddet vid slakt kartlagt 62
- Miljoner från Formas till veterinära forskare 68

bokanmälan 61

in memoriam 63

kanslinytt 64

förhandlingsnytt 64

kongresser & kurser 65

kåseri

Ett annat grislarm av B Jones 69

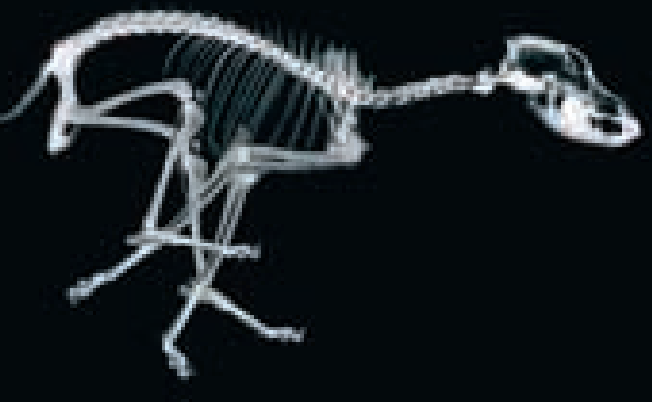

Din leverantör av Digital Röntgen

Kontakta oss på 0771-21 24 00

www.pharmadistribution.se

I vimlet på årsmöte, get together och utställning

TEXT OCH FOTO: SUZANNE FREDRIKSSON OCH JOHAN BECK-FRIIS.

Skål och välkomna till årets kongress. Festen kan börja!

Visst är det intressant allt som pågår i föreläsningssalarna. Men en stor del av Veterinärkongressen handlar om att driva runt lite, träffa gamla bekanta eller lära känna nya kolleger, prata en stund, dricka studentkaffe, titta på nya produkter och bli övertalad att köpa nya arbetskläder eller något annat nödvändigt. Årets kongress hade en extra krydda av jubileumsfirande som innebar gratis Jubileumsbok från SVF samt tröjor och godsaker från utställarna.

Dagen innan själva mötet hölls traditionsenligt årsmöte i SVF och get together-fest på Stockholms nation. Alla var där, åtminstone på festen.

Thomas Manske från Boehringer Ingelheim provsmakar årets överraskning på get together innan gästerna kommer. Jodå, jubileumstårtan blev godkänd.

Fyra herrar tagna av stundens allvar presenterar sig under SVFs årsmöte som kandidater till 2011 års förbundsstyrelse. Från vänster: Lars-Erik Staberg, JK Larsson, Torkel Ekman och Olof Skarman.

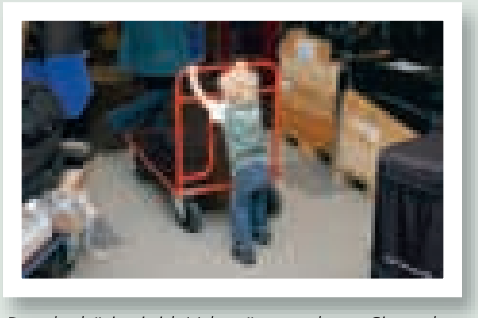

Det ska börjas i tid. Vaktmästaren heter Sigvard och har starka band till förbundskansliet.

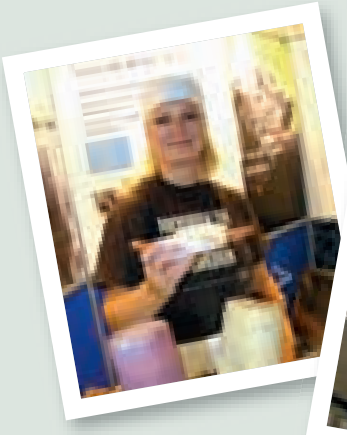

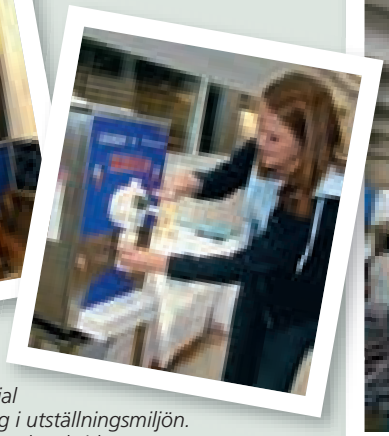

Varmkorv från Agria och gratis glass från Merial var två uppskattade inslag i utställningsmiljön. Varning för köbildning runt lunchtid.

Att det är jubileumsår märktes på flera sätt. En av kongressens trogna sponsorer, Boeringer-Ingelheim, delade ut gratis t-tröjor med jubileumsmotiv. Bordet tömdes snabbt.

Tommy Norman, Hejco Yrkeskläder, tillhörde de nya utställarna. ”Det finns något för alla veterinärer i vårt sortiment”, sade Tommy och förevisade såväl inomhus- som utomhusdressar.

”Vad är det som försiggår i den här montern?” Länsveterinär Maria Jernberger kliar sig i huvudet och funderar på om hon ska ta del av informationen från Zylkéne.

Det kan löna sig att åka på kongress. Två lyckliga vinnare fick vardera 8 000 kronor i form av present-kort på resor. På bilden ses vinnaren av den Rosa promenaden, Johanna Lindahl som flankeras av gratulanten Patricio Rivera. Vinnare av den Gula promenaden blev Helena Kättström. Andrapris-tagare, 4 000 kronor, blev Hanna Boëthius och Sara Cannervik, tredjepristagare, 2 500 kronor, Emelie Hultberg och Jeremias Wedin.

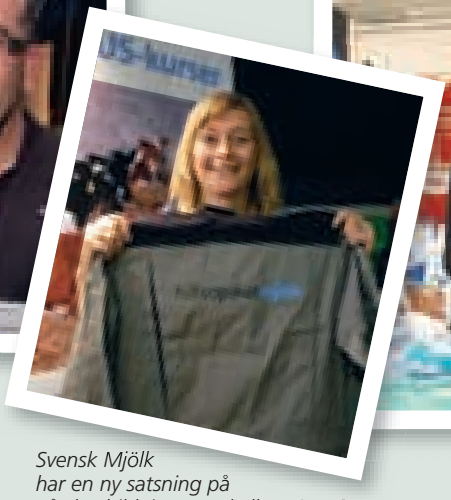

Svensk Mjölk har en ny satsning på gårdsutbildning som kallas FOKUS-kurser. Jessica Ekström i Svensk Mjölks monter visar upp overallen som alla FOKUS-veterinärer får.

Marianne Wilde förevisade produkter från Gunnar Engstrand AB som är specialister på olika absorberande material. Veterinär Cecilia Ramirez-Vera söker en speciell pro-dukt som hon tänker använda i sitt arbete med livsmedelskontroll.

PLENAR

”Strategin är klar, utmaningen är taktiken”

TEXT OCH FOTO:
SUZANNE FREDRIKSSON

”Vi veterinärer har betydelse i samhället” började SVFs ordförande Evamari Lewin årets kongress och den inledande plenarsessionen. Det hon bland annat syftade på var att veterinärkåren tidigt uppmärksammade problemen med resistenta bakterier och redan för tio år sedan tog fram den antibiotikapolicy som nu efterfrågas av veterinärer i flera andra länder.

”Antibiotika – bot eller hot?” lockade många åhörare med professor Otto Cars, Uppsala Universitet och ordförande i STRAMA, som främsta dragplåster.

MRSP är ett problem framför allt hos hund med 121 fall under 2009. Otto Cars, till vänster och Björn Bengtsson, till höger, gav ingen ljus bild av resistensläget under årets plenarsession.

Samarbete mellan human- och djursjukvård, strategi och taktik. Alla i panelen fick åhörarna i den fullsatta aulan att fundera över framtiden. Från vänster Christina Greko, Karin Bergström, Otto Cars, Maria Nöregård och Björn Bengtsson.

– **Redan när penicillinets** upphovsman Alexander Flemming fick Nobelpriset 1945 varnade han för risken med resistens, berättade Otto Cars i ett anförande som han direkt varudeklarerade med att ”det tyvärr kommer att sluta i moll”.

Det botemedel som gjorde att överlevnaden i lunginflammation ändrades från tio till 90 procent fick en enorm genomslagskraft och används fortfarande urskiljningslöst i många delar av världen.

– I USA kan man trots alla varningar se skyltar utanför shoppingcentra där man lockar kunder med ”free antibiotics” (dock krävs numera recept) och i Grekland följer man inte ens lagstiftningen, sade Otto. Han tillade också att resistensproblemet inte är knutet till I-länderna, utan ett globalt hot där respektive regering måste agera.

– Tyvärr råder det en strutsmentalitet inom Världshälsoorganisationen, WHO.

Man har inte tagit det ledarskap som bland annat Sverige krävt.

Med förebyggande åtgärder har Sverige ändå kommit en bit på väg att minska förskrivningen av antibiotika och antalet MRSA-fall på sjukhus och hem har minskat.

– Vårt stora bekymmer, sade Otto med betoning på ”vårt”, är ESBL som är dubbelt så vanligt som MRSA. Det förekommer allt oftare att patienter från öppenvården måste remitteras till sjukhus med åkommor som till exempel urinvägsinfektion då ingen tablettbehandling biter.

– Även om det finns en målsättning att man inom den svenska öppenvården inte ska skriva ut mer än 250 recept per 1 000 invånare är det inte minskningen i sig som är målet utan att läkemedlen används rationellt. Det nuvarande läget ställer allt högre krav på läkarkåren, att träffa rätt i diagnostiken kan vara livsavgörande, sade Otto.

Ännu mer ”moll” blev det när Otto Cars kommenterade utvecklingen av nya läkemedel där industrin är måttligt intresserad. Vem vill satsa på ett läkemedel som inte ska marknadsföras och helst inte användas?

Efter en genomgång av läget på humansidan var det dags för docent Björn Bengtsson, SVA, att ge sig på bokstavsbakterierna och deras förekomst hos djur.

– Media kallar alla bokstavsbakterier för ”mördarbakterier”, därför har jag försökt att göra en gärningsmannaprofil, inledde Björn lite skämtsamt.

Han uppehöll sig längst vid MRSP, meticillinresistent *Staphylococcus pseudintermedius,* som är ett problem i behandlingen av djur. Det första fallet upptäcktes 2006 och tre år senare konstaterades 129 fall, övervägande delen, 121, hos hundar. MRSP är ett ökande problem i smådjurssjukvården eftersom människor som bär på bakterien kan föra den vidare till olika djur. Likheterna med MRSA inom humansjukvården är påtagliga. ➤

ESBL – extended spectrum beta-lactamases
MRSA – meticillinresistent *Staphylococcus aureus*
MRSP – meticillinresistent *Staphylococcus pseudintermedius*
VRE – vankomycinresistenta enterokocker

STRAMA – (Strategigruppen för rationell antibiotikaanvändning och minskad antibiotikaresistens) är ett rådgivande organ med uppgift att bistå Smittskyddsinstitutet. Stramas ordförande och övriga ledamöter utses av Smittskyddsinstitutet.

Läs vidare på www.strama.se

➤ – Förekomsten av bokstavsbakterier hos djur är en ny stor utmaning för veterinärkåren. Bakterierna måste helt enkelt besegras. Strategi använder man sig av när man ska vinna ett krig, taktik när man ska vinna ett slag.

– Strategin är helt klar. Utmaningen är att utforma taktiken, hur vi håller djuren friska, avslutade Björn.

Där tog sedan två taktiker vid, Karin Bergström och Maria Nöregård, båda från SVA. Karin och Maria pratade smittskydd och vårdhygien i stallar och djursjukhus på det praktiska planet.

Det ska vara ”lätt att göra rätt”, både på gårdsnivå och i djursjukvården.

– I den ambulerande verksamheten är det viktigt att veterinären är en bra förebild som uppmuntrar djurägarna att tänka på smittskyddet, till exempel genom att ha gårdsegna skyddskläder, sade Maria.

Hon berättade vidare om en studie där ägare till svin och nöt fick frågan om vilka besökare på gården som har hygienrutiner. Det framkom att två grupper hade uppenbara brister: klövverkare och transportörer.

Men även veterinärer och djursjukvårdare behöver informeras och ”ses över”. Karin visade bilder på typiska fel i djursjukvården som exempelvis blyförkläden som används av en mängd olika personer utan att göras rena och veterinärer som jobbar med vigselringen på. Hon påpekade också att handskar aldrig kan ersätta handhygien ”kolla gärna affärernas delikatessdiskar”.

Christina Greko, SVA och ledamot i STRAMAs styrelse, avslutade plenarsessionen. Hon följde Otto Cars linje, med ett avslut i moll.

– Antibiotikan är reaktorbränslet i den helvetesspiral där vi är nu, sade Christina dramatiskt.

– Karbapenemer, glykopeptider och oxazolidinoner är sistahandsval för människa och ska inte användas på djur. Jag önskar en debatt inom veterinärkåren om vad vi ska låta bli att behandla. Till skillnad från Otto har vi alternativet ”exit”, men vi kan inte lasta över dessa beslut på djurägarna. Det här måste vi prata om och det kommer säkert att ta lite tid att komma fram till svaren, sade Christina.

Under den efterföljande frågestunden framkom det en önskan om individuell registrering av förskrivning av antibiotika. Christina Arosenius, generalsekreterare i SVS, svarade att man från SVS framfört detta önskemål till Apotekens Service AB. De uppgifter man får nu är mer inriktade på ”narkotika och sprit” vilket är ganska ointressant inom djursjukvården. ■

Kompendium VETERINÄRKONGRESSEN 2010

Kompendium, inklusive CD-skiva, med föredrag från 2010 års Veterinärkongress kan beställas från veterinärförbundets kansli.

Kompendiet kostar 550 kronor (inkl porto och moms) vid insättning på Sveriges Veterinärförbunds plusgiro 83 80-8. Ange på talongen ”Kompendium 2010”.

Beställning kan även ske per telefon 08-545 558 20 eller per e-post office@svf.se mot faktura.

Mångfacetterad kompetens på Veterinärkongressen

Variation. Det är den korta sammanfattningen av det vetenskapliga programmet på årets kongress. Att pendla mellan de olika symposierna ger en tydlig bild av den mångfacetterade kompetens som samlas i Uppsala under två intensiva dagar. Drygt 800 mötesdeltagare kunde välja mellan allt från vällevnadssjukdomar hos häst till hantering av viltkött och försöksdjurens miljö.

TEXT: SUZANNE FREDRIKSSON, CHRISTINA AROSENIUS, PATRICIA HEDENQVIST OCH JOHAN BECK-FRIIS

FOTO: SUZANNE FREDRIKSSON

Andy E Durham var hästsymposiets stora attraktion. Han pratade bland annat om ekvint metabolt syndrom.

HÄSTSYMPOSIET

Hästsymposiet fyller alltid Loftet. Engelsmannen Andy E Durham, hästspecialist i invärtesmedicin verksam vid The Liphook Equine Hospital, pratade bland annat om det som för människor kallas vällevnadssjukdomar och som allt oftare drabbar hästar och ponnier. Ekvint metabolt syndrom, EMS, är enligt Andy ett av flera namn på samma sak, nämligen ett antal definierade riskfaktorer som hos människor kan utmynna i hjärtbesvär och typ II-diabetes. Hos hästar förknippas samma riskfaktorer med fång.

– EMS drabbar oftast hästar som är ”gooddoers” eller ”easy-keepers”, de lägger lätt på hullet och tappar sällan vikt, sade Andy Durham. EMS är en ”evolutionssjukdom” där hästarnas naturliga perioder av fettansättning och avmagring har rubbats. För dagens hästar är det sommar året om och i kombination med för lite motion blir fetman farlig.

En av de fyra riskfaktorerna är insulinresistens. Koppling mellan insulinresistens och fång började diskuteras redan för 20 år sedan. Men trots flera försök har man inte kunnat utröna det exakta sambandet. Med en bild på olympiska fälttävlanshästen ”Fred” som exempel tog Andy Durham upp sambandet mellan en av riskfaktorerna för EMS, insulinresistens, och cushings sjukdom.

– Hälften av alla cushingsfall jag har kommit i kontakt med har också varit insulinresistenta, sade Andy, men lade till att det inte finns någon studie som bekräftar att dessa siffror skulle gälla generellt.

Vart tar hästarna vägen?

Evamari Lewin, privat hästpraktiker och ordförande i SVF, tog upp ett ämne som angår alla, ➤

Foto: Suzanne Fredriksson

Evamari Lewin uttryckte oro över alla "försvunna" hästar och uppmanade sina kolleger att upplysa hästägarna om vad som gäller när hästen ska sluta sina dagar.

såväl veterinärer som djurägare – avlivning och slakt av hästar.

– 1994 slaktades i runda tal 9 000 hästar i Sverige. Förra året hade siffran halverats. Statistiskt borde det vara 10 000 fler, vart tar de vägen? undrade Evamari.

Sedan kravet på hästpass vid slakt infördes 2006 har någonting uppenbarligen hänt som gör att hästar "försvinner". Tanken med passet som behandlingsdokumentation har heller inte fungerat särskilt bra och passen följer inte med hästen som det var tänkt. Evamari uppmanade sina kolleger att bli bättre på att upplysa hästägarna om vad som gäller både vid införandet av eventuella behandlingar i passet och vid avlivning respektive slakt.

Det är framför allt vid avlivning hemma på gården som det fortfarande råder osäkerhet kring hanteringen av passen. David Slottner från Jordbruksverket fanns närvarande och han gav besked: hästpasset ska skickas tillbaka till utfärdande organisation om hästen avlivas och kroppen tas om hand hemma. Om hästen ska destrueras ska passet med till destruktionsanläggningen.

Det senare gav upphov till både kommentarer och frågor som "ska man skicka passet med nödslaktsgubbarna, kan man lita på dem?". Det tyckte David absolut att man kan göra och han påpekade också att destruktionsanläggningarna står under Jordbruksverkets kontroll.

LIVSMEDELSSYMPOSIET

Livsmedelssymposiet hade inriktning på det vilda. Krister Scherling, veterinär på Livsmedelsverket, redogjorde bland annat för de undantag från besiktning av kött som finns för jägare när de levererar små mängder egenfällt vilt och kött direkt till konsumenter, butiker eller restauranger.

– Det finns flera spår gällande hanteringen av vilt, huvudspåret består av uppsamling vid en godkänd vilthanteringsanläggning, ett "viltslakteri". Det spåret är enkelt att följa. Sedan finns det en del sidospår, sade Krister och berättade att det som i undantagsreglerna (Förordning EG nr 852/2004) för jägare betecknas som "små mängder" är ganska stora mängder, nämligen 10 000 enheter oplockat eller oflått småvilt samt 25 enheter oflått storvilt per jägare och år. Vad menas då med "jägare" i dessa sammanhang?

– Det kan vara en enskild person eller ett jaktlag, men inte ett gods, kommenterade Krister.

Ett kul och lite annorlunda inslag under livsmedelssymposiet var att låta en inbjuden gäst "utifrån" få framföra sina synpunkter och idéer i frågan. Fredrik Eklund, norrbottnisk företagare i viltprodukter, presenterade livsmedelsföretagarens ansvar i kötthanteringen och kommenterade hur lagar och förordningar fungerar i praktiken.

FÖRSÖKSDJURSSYMPOSIET

Sarah Wolfensohn, University of Oxford, var huvudattraktionen på försöksdjurssymposiet. Hennes anförande om försöksdjurens miljö och omvårdnad förmedlade tankar och metoder att mäta djurvälfärd som säkert många utanför försöksdjurskretsen skulle haft stor glädje av.

Enligt undersökningar i Storbritannien kan 70 procent av befolkningen acceptera att djur används i medicinska försök. Men till skillnad mot landets stora livsmedelsindustri, där Sarah nämnde att det som exempel föds upp 799 miljoner broiler årligen, finns det ingen djurvälfärdsmärkning på läkemedel där djur ingått i framtagningsprocessen. Det borde det finnas enligt Sarah.

– För att diskutera om det är möjligt att mäta graden av djurvälfärd, måste man veta vad begreppet innebär. Farm Animal Welfare Council, FAWC, har satt upp "fem friheter" som ska uppfyllas: frihet från hunger och törst, frihet från sjukdomar och smärta och så vidare. Det handlar om vad djuret ska slippa. En modern syn på djurvälfärd bör istället vara inriktad på positiva känslor, vad djuret vill ha och mår bra av, det som gör livet värt att leva

Foto: Suzanne Fredriksson

Ett av budskapen från Sarah Wolfenson var att tänka i positiva termer. Istället för att fokusera på vad djuren ska befrias från ska man inrikta sig på vad de vill ha och mår bra av.

och allra helst ”a good life”, sade Sarah.

Gränsen för vad man kan acceptera i medicinska försök med djur ändras i takt med forskningsframstegen. Sarah visade en bild på en målning som föreställde ett försök som William Harvey gjorde på levande hundar 1628. För att förstå hur hjärtat och blodcirkulation fungerar öppnade han hundarna och studerade detta. Nyttan av denna grundforskning har varit påtaglig för många. Än i dag är det samma ekvation som ska lösas i varje nytt försök, nyttan ska vägas mot den skada man åsamkar djuret.

Nödvändigt mäta försöksdjurens livskvalitet

Går det med denna balansakt att ge försöksdjuren ett liv värt att leva? För att det ska vara försvarbart att använda djur i forskningsprojekt är det enligt Sarah Wolfensohn nödvändigt att kunna gradera och mäta försöksdjurens livskvalitet. Förutom veterinärer måste även etologer, biologer och djurskötare vara involverade i detta ständigt pågående arbete.

Veterinärens bidrag när det gäller att värdera djurens livskvalitet vilar enligt Sarah på mätning och gradering inom tre huvudområden: fysiologi, beteende och kondition. Sarah förklarade innebörden och en del praktiska detaljer kring de metoder som kan användas för en

Foto: Suzanne Fredriksson

Sarah Wolfensons engagerade anförande om djurvälfärd hade säkert uppskattats av fler än den närmsta kretsen av försöksdjursveterinärer.

objektiv och rättvis bedömning av varje enskild individ under pågående medicinska försök. Hon poängterade att hur mycket man än anstränger sig för att djuren ska må bra måste man alltid komma ihåg att det inte finns något djurslag som är skapt för att hållas i bur.

– Att berika djurens miljö är oerhört viktigt. Vad vill en apa ha? Inte boll utan sällskap, sade Sarah och visade en härlig filmsnutt på några apor som fått en stor balja med badskum att leka med. Hon förklarade också hur man med enkla medel får grupper av djur att trivas genom att inreda deras bur på ett för djurslaget anpassat sätt.

Reduktion av djurförsök

Flera talare redogjorde för projekt som lett till reduktion av antalet djurförsök. Kristian Königsson från Safety Assessment AstraZeneca i Södertälje berättade om hur antalet hundar i ➤

➤ toxicitetsstudier reducerats med 120 djur per år, genom att påvisa att informationen från vissa kontrollgrupper i tester med upprepad dosering var överflödig. I ett annat projekt kommer många gnagare som hittills krävts som extra satellitdjur i toxikologiska studier för att mäta läkemedelshalter att kunna undvaras tack vare förbättrad analysteknik. Dessa så kallade mikrometoder medger att mycket mindre mängder blod behövs, och därmed att upprepad blodprovstagning är möjlig också på möss.

Från AstraZeneca i Cheshire, Storbritannien, var Sally Robinson inbjuden. Hon har som toxikolog genom målmedvetet arbete under många år lyckats få internationella regelverk för läkemedelsprövning att stryka kraven på akuta toxicitetstester i gnagare. Projektet genomfördes i samarbete med 18 läkemedelsbolag och visade att data från dessa tester varken ligger till grund för dosval i andra djurslag eller för människor i klinisk prövning. Det slopade kravet innebär att läkemedelsindustrin i Storbritannien sparar ca 15 000 gnagare per år och att det inte längre finns något regulatoriskt krav på att göra djurförsök med syfte att finna en dödlig dos.

John Bräutigam, chef för Djurenheten på Jordbruksverket, redogjorde för kraven på veterinär medverkan i försöksdjursverksamhet enligt EUs nya försöksdjursdirektiv. Det ska införlivas i svensk djurskyddslagstiftning inom två år. De byråkratiska kraven på veterinären är inte lika höga i direktivet som i nuvarande svensk lagstiftning. Istället ska veterinären bidra med kunskap om relevanta djurmodeller, förebyggande djurhälsoarbete, mikrobiologiska hälsokontroller och riskvärdering. Återstår att se vilka lag- och författningsförslag som Jordbruksdepartementet och Jordbruksverket kommer att föreslå.

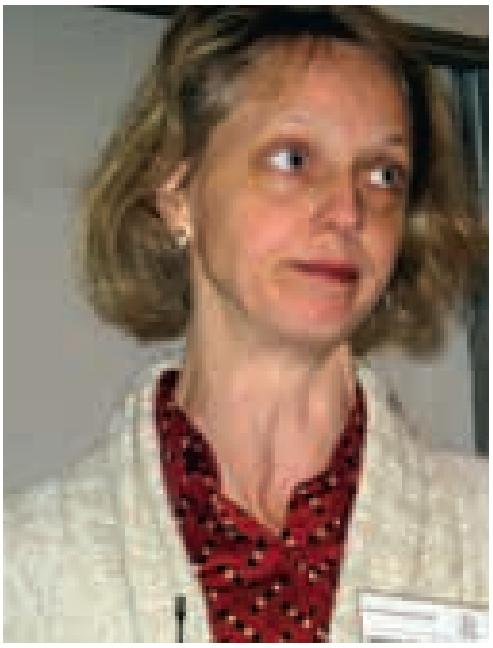

Foto: Christina Arosenius

Helena Röcklinsberg är lektor i djuretik vid SLU. Hon funderade kring moraliska dilemman i modern djurhållning.

HUSDJURSSYMPOSIET

Djurhållning och etik

Karolina Westling, etolog med placering på Smittskyddsinstitutet men också med erfarenhet från Borås djurpark, framförde etologens syn på djurs beteende. Hon utgick från vilda djur/djurparksdjur men det hon berättade gick mycket väl att applicera även på våra husdjur och sällskapsdjur.

För att kunna tillfredsställa djurens behov är det viktigt att förstå varför de beter sig som de gör. Alla beteenden har sekvenser där ett triggande stimuli utlöser första steget som sedan utlöser nästa osv ända fram till slutet av beteendefrekvensen. Karolina påtalade de stora skillnaderna i beteende mellan djur som är predatorer respektive bytesdjur. Det förklarar bland annat varför de kan utveckla olika typer av stereotypier vid understimulering. För att undvika stereotypier är det viktigt att djuren har en så omväxlande och stimulusrik miljö som bara är möjligt att åstadkomma, underströk Karolina Westling. Det gäller för djurparker, lantbrukets djur och våra sällskapsdjur.

Helena Röcklinsberg är lektor i djuretik och numera knuten till SLU. Hon funderade kring moraliska dilemman i modern djurhållning och hade valt relationen mellan smittskydd, djurvälfärd och konsumentförtroende i sitt anförande. Konsumenternas tendens att välja billigare produkter framför dem med kvalitet har en påverkan på hur djuren kommer att födas upp och behandlas. Kravet på lönsamhet i produktionen driver uppfödningen mot allt större och mer ”industrialiserade” produktionssystem som kanske inte alltid är det bästa för djuren. Bryr vi oss om det eller finns det intresse av att förbättra matframställningen med hänsyn till djurvälfärd, miljöfaktorer och smittskydd? Ett visst positivt tecken är att försäljningen av produkter med ”fair trade”-märkning har ökat avsevärt de senaste åren.

En representant för producenterna fick också komma till tals, mjölkbonden Stig-Erik Carlsson. Han uttryckte en hög ambitionsnivå från LRF och producenterna vad gäller djurskydd och ansåg att vi i Sverige kan vara stolta över det goda djurskydd vi i dag har. Samtidigt som vi inte vill ha en försämring är det viktigt

att också stärka vår konkurrenskraft och vända den negativa trenden med nedläggning av allt fler djurproducerande enheter, menade Carlsson. Bönderna vill vad gäller den offentliga kontrollen se en fokusering på hur djuren mår i stället för hur väl olika tekniska krav är uppfyllda, sade han.

Gränsöverskridande smittor

Lars Wesslén, smittskyddsläkare från Gävle, inledde sessionen med ohöljd förtjusning över att få berätta om hur han efter ca 25 år som smittskyddsläkare hade fått ett fall av akut trikinos att utreda. Han erkände också att Dan Christensson på SVA hade varit en starkt bidragande orsak till att rätt diagnos hade kunnat ställas och att smittspårningen hade fungerat tillfredsställande.

Fallet rörde sig om några spanska studenter på besök i Sverige som i bagaget medfört kallrökta hemproducerade korvar gjorda på vildsvinskött. Den akut sjuke spanjoren hade också deltagit i en nyårsfest hemma där samma korv ätits och sedan hade de en tapaskväll i Sverige i januari. Hans symtom stämde med läroböckerna och han fick behandling och tillfrisknade. Hans kamrater hade mindre eller inga symtom och vidare uppföljning kunde inte göras eftersom alla återvände till Spanien någon månad senare. En återstående korv analyserades på SVA och man fann 12,5 trikinlarver per gram korv. De artbestämdes till *Trichinella britovi* som även är kylresistent.

Griskrisen

– För ganska exakt ett år sedan förändrades livet för oss som arbetar med gris, inledde Gunnar Johansson, Svenska Djurhälsovården, sitt anförande om den så kallade ”griskrisen”.

Gunnar ogillade medias okritiska publicering av Djurrättsalliansens bildmaterial.

– Djurrättsalliansen har som mål att få svenska folket att helt sluta äta kött och deras bilder var en del av deras kampanj, sade Gunnar.

En noggrann granskning av materialet visade att flera bilder var manipulerade medan andra inte var tagna på de gårdar som angavs i bildtexterna. Men det publicerade materialet fick ett enormt genomslag i media och självkart ifrågasattes svensk grisuppfödning från alla håll.

– Vi måste fråga oss varför uppmärksamheten blev så stor, sade Gunnar och menade att även utan Djurrättsalliansens avslöjanden måste de som arbetar med livsmedelsproduktion

Foto: Suzanne Fredriksson

”Det som inte dödar en, stärker”, sade Gunnar Johansson när han sammanfattade året efter krisen i grisnäringen.

börja fundera på vilken bild av svensk grisuppfödning som har förmedlats till konsumenterna.

Uppmärksamheten i media resulterade i att Svenska Djurhälsovårdens veterinärer veckan efter publiceringen av Djurrättsalliansens material besökte alla de utpekade medlemsgårdarna, vilket var 83 av 91 besättningar. På sex av de 83 gårdarna underkändes djurskyddet. Uppmärksamheten i media gav också politiskt gensvar med ett snabbt införande av en djurskyddsdeklaration som grund för villkorad läkemedelsanvändning. Näringens svar blev en tredjepartscertifiering som krav för slakt. Idag är grisbönderna förmodligen landets mest kontrollerade företagare.

Krisen i grisnäringen bidrog till att det ett år efter att Djurrättsalliansens material publicerats finns en samstämmig syn hos tillsynsmyndigheten, besättningsveterinären och övriga aktörer på nivån gällande djurskyddet.

– Djurskyddsdeklarationen är bra och har bidragit till detta, sade Gunnar och avslutade med att ett år efter den tuffaste veckan i svensk grishistoria konstatera att ”det som inte dödar en, det stärker”.

> Det som inte dödar en, det stärker.

Husdjurssektionens årsmöte

I samband med husdjurssektionens årsmöte delades ett diplom ut för Årets Veterinära Exjobb. Mottagare blev Anna Svensson för ett ➤

Foto: Christina Arosenius

Anna Svensson fick husdjurssektionens diplom för årets veterinära examensarbete.

arbete med titeln ”För- och nackdelar med PCR vid bakteriologisk diagnostik av mastit hos mjölkkor”.

SMÅDJURSSYMPOSIET

Smådjursföreläsningarna tenderar att bli allt mer omfattande på veterinärkongresserna, och årets program utgjorde inget undantag. I två parallella seminarier, som under fredagen blev tre, hölls föredrag på hög internationell nivå. För de veterinärer som gjort en föranmälan kunde man räkna deltagandet i sessionen om klinisk bilddiagnostik som en godkänd kurs i sin specialistutbildning.

Just ”diagnostic imaging” var ett genomgående tema under flera av smådjursseminarierna. Som internationell gästföreläsare deltog Tobias Schwarz från universitetet i Edinburgh men även svenska specialister som Margareta Uhlhorn och Charles Ley från SLU höll uppskattade genomgångar. Att tekniken inom human- och veterinärmedicinen allt mer smälter ihop belystes tydligt av Tomas Bjerner från Akademiska Sjukhuset i Uppsala. Hans föreläsningar om magnetresonansundersökningar fungerade lika bra för de specialintresserade veterinärer som lyssnade, som för motsvarande grupp läkare.

Foto: Johan Beck-Friis

Kattens försvarsstrategi går ut på att undvika konflikter med andra katter, men om det ändå blir en fysisk uppgörelse uppstår nästan alltid skador, konstaterade Sarah Heath.

Trots all bilddiagnostik i teori och praktik var det kanske Sarah Heaths föreläsningar om kattens beteende som lockade den största publiken. Heath är kliniskt verksam veterinär i England men även internationellt känd specialist på hundars och katters beteende, och lärare vid veterinärhögskolan i Liverpool.

I en serie fullsatta föredrag förklarade hon på ett systematiskt och vetenskapligt underbyggt sätt kattens beteendemönster i olika situationer. Katten är i grunden ett solitärt djur, med självbevarande som sin högsta prioritet, inledde Sarah Heath. Dess försvarsstrategi går ut på att undvika konflikter med andra katter, men om det ändå blir en fysisk uppgörelse uppstår nästan alltid skador. Katten är på det sättet en dålig konflikthanterare jämfört med t ex hundar.

Sarah Heath blir ofta konsulterad av djurägare med flera katter i hushållet, där relationsproblem mellan katterna uppstått. Hon ber då djurägaren ta en bild på kattgruppen och kommentera vad ägaren anser om situation. Ofta läser djurägaren av gruppen helt fel, och har genom sina åtgärder många gånger förvärrat motsättningarna. Ett vanligt misstag är att ägaren ser katterna som en grupp, när det i själva verket handlar om två eller tre grupper med en eller två katter i varje. Bara för att de bor under samma tak accepterar katterna inte varandra i samma grupp. Ägaren däremot ser sina djur på det sättet, och placerar därför matskålar, kattlådor och viloplatser bredvid varandra. Katter som inte tål varandras närhet tvingas på det sättet till närkontakt, vilket kan leda till slagsmål eller isolering och många gånger påverkat allmäntillstånd. Varje djur i ett flerkatthushåll måste ha egna separata resurstillgångar för att må bra, underströk Sarah Heath.

Det blev många aha-upplevelser för den närvarande åhörarskaran, trots att många var erfarna smådjursveterinärer. Inte minst Heaths genomgång om hur man skapar en positiv kattmiljö på veterinärmottagningen rönte stort intresse hos deltagarna.

Sarah Heaths föreläsningar, liksom de flesta andra föredragen från kongressen, finns sammanfattade i möteskompendiet. Den intresserade kan i vanlig ordning köpa kompendiet från veterinärförbundets kansli, om man vill fördjupa sig inom något särskilt ämnesområde. ■

ÅKE HEDHAMMAR, leg veterinär, VMD, professor och
CHRISTOPHER MARTINSEN, leg veterinär*

Ögonhälsoprojekt för shar pei

Utmärkande för hundrasen shar pei är en förtjockad underhud (mucinos) som ger upphov till tunga hudveck och ger rasen dess karaktäristiska utseende men tyvärr också hälsoproblem. Tunga hudveck över ögonen hos framför allt unga shar pei-valpar ger inte sällan upphov till skador på hornhinnan. Veterinärer och uppfödare av rasen har nu initierat ett ögonhälsoprojekt med syftet att förbättra hundarnas hud- och ögonstatus.

I en senare artikel redogörs för den forskning som påvisat sambandet mellan mucinos och ett ofta förekommande sjukdomstillstånd hos rasen som kommit att benämnas shar pei-feber.

EYE-TACKING

Orsaken till ögonproblemen för shar pei är en mer eller mindre uttalad mucinos, dvs ansamling i underhuden av mucin som är en geléaktig substans som främst är uppbyggd av hyaluronsyra (Figur 1). Tunga hudveck ovanför ögonen hos framför allt unga shar pei-valpar ger inte sällan upphov till skador på hornhinnan. Det har därför utvecklats en praxis – benämnd eye-tacking – att under en kritisk period med en eller flera suturer fästa upp huden ovanför ögat. Metoden innebär att man med en eller flera suturer ändrar ögonlockets läge för att förhindra retning och skada av hornhinnan. Den medför alltså ingen vävnadsförlust.

En positiv effekt av detta ingrepp kan vidimeras av både uppfödare och veterinärer men den etiska aspekten på både behovet av och genomförandet av ingreppet har uppmärksammats, bland annat av veterinär Kicki Östensson i SVT 2/07 och i en efterföljande kommentar i samma nummer av tidningen.

De ögonproblem som kan förknippas med mucinotisk underhud utgjorde grunden för det införselförbud som länge gällde för rasen. De specifika problemen som kan förknippas med detta har också indikerats i anslutning till den genomgång av exteriöra överdrifter som gjorts av Svenska Kennelklubben, tillsammans med SLU och veterinärförbundet under 2008–2009.

För att skapa ett underlag till åtgärder initierades det 2008 i samverkan mellan veterinärer och uppfödare av rasen ett ögonhälsoprojekt med syftet att förbättra hud-/ögonstatus baserat på veterinär bedömning av hud-/ögonstatus hos såväl avelsdjur som valpar.

BAKGRUND

Enligt obekräftade uppgifter från såväl Sverige som andra länder utförs eye-tacking på mellan 25 och 50 procent av alla shar pei-valpar. Ingreppet utförs i regel innan valparna är tre veckor gamla. Det övre ögonlocket ”lyfts” med en eller flera suturer och åtgärden syftar till att ”öppna upp” ännu inte öppnade ögonlockskanter och förhindra retningar av hornhinnan/uppkomsten av hornhinnesår. Ingreppet görs under bedövning och ska därför utföras av veterinär. Det räcker oftast med att suturerna får sitta kvar under några dagar men det händer att proceduren behöver upprepas en eller flera gånger under uppväxten. Trots den omfattning med vilken eye-tacking utförs drabbas såväl valpar som vuxna hundar i stor omfattning av hornhinneskador (Figur 2).

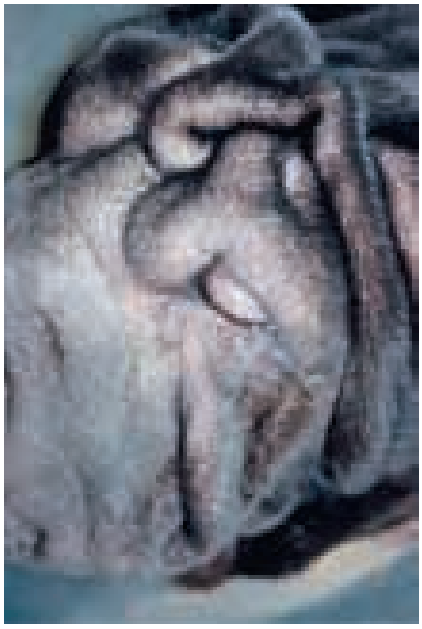

Foto: Eva Hertil

Figur 1. *Orsaken till ögonproblemen för shar pei är mucinos dvs ansamling i underhuden av mucin, en geléaktig substans som främst är uppbyggd av hyaluronsyra.*

För att utvärdera möjligheter till åtgärder för en begränsning av både ögonskador och behovet av eye-tacking behövs ett bra underlag. Det handlar såväl om uppgifter kring omfattning och utfall av utförda eye-tackningar som kunskaper om sambandet mellan hud-/ögonstatus hos föräldradjur och avkomma. På initiativ av Svenska Kennelklubben (SKK) har en projektgrupp (se Faktaruta 1) med representanter för dess avelskommitté (SKK/AK), Svenska Shar peiklubben (SvSpK) och veterinärmedicinsk/oftalmologisk kompetens utarbetat en projektplan för att ta fram lämpliga åtgärder. Gruppen ska dels utvärdera eventuella samband mellan eye-tacking av avelsdjuren och behovet av eye-tacking hos avkomman, dels sambandet mellan behovet av utförd eye-tacking och senare uppkommet ➤

Foto: Eva Hertil

Figur 2. *Trots den omfattning med vilken eye-tacking utförs drabbas såväl valpar som vuxna hundar i stor omfattning av hornhinneskador.*

behov av operation av ögonlockskanten (på grund av entropion eller ektropion). Hud-/ögonstatus hos shar peihundar ska bedömas av de veterinärer som genom särskild kompetensutveckling för ändamålet ingår i projektets veterinärgrupp.

PROJEKTMÖTEN

I maj 2009 inbjöd projektgruppen till ett möte på Hallands djursjukhus med representanter för ”Ögonpanelen” och andra veterinärer som enligt uppgifter från rasklubben visat intresse för rasen och utför eye-tacking. 14 veterinärer deltog varav sex ingår i den svenska Ögonpanelen. Till mötet hade även inbjudits uppfödare med hundar av rasen i olika åldrar.

Under mötet undersöktes tio vuxna hundar och åtta valpar med avseende på förekomst av entropion, hudtjocklek, hudveck i pannan m m. För bedömning av de hundar som fanns på plats använde deltagande veterinärer de förslag till besiktningsprotokoll som hade tagits fram inför mötet. Det konstaterades att veterinärerna bedömde veckbildning och hudtjocklek ganska likartat, men att gränsfall till entropion var svårbedömda. Tre hundar togs ut igen och samtliga veterinärer bedömde då att ingen av hundarna hade entropion. Värdet av fotodokumentation diskuterades, sannolikt kan detta vara till stor hjälp vid bedömning av graden av ”pannveck” etc. Det framkom även att en kutimeter kan vara ett bra verktyg för att mäta hudtjockleken.

FAKTARUTA 1

Medlemmar i projektgruppen ögonhälsa för shar pei

Karin Drotz (SKK/AK)
Anna Thorsjö (SvSpK)
Elisabeth Kömüves (SvSpK)
Lena Pedersen (SvSpK)
Christopher Martinsen (ordf Ögonpanelen)
Åke Hedhammar (SLU och SKKs veterinärmedicinska rådgivare)

PROJEKTETS OLIKA DELAR

Inom projektet ska i så stor utsträckning som möjligt hud-/ögonstatus bedömas/dokumenteras i samband med eye-tacking vid låg ålder, upprepad eller senare utförd eye-tacking, behov av operation för entropion och påvisad ögonskada. Därutöver ska det i samband med uppfödning av shar pei-hundar i Sverige genomföras följande besiktningar på särskilt framtagna intygsblanketter:

1. Samtliga hanhundar och tikar som avses att användas i avel ska i god tid före parning bedömas/besiktigas avseende hud-/ögonstatus.

2. Samtliga valpar i en kull ska bedömas/besiktigas när behov av eye-tacking uppstår, oavsett om det är en eller flera valpar som behöver åtgärdas. Om en tidigare utförd eye-tacking behöver göras om för någon valp i en ännu inte levererad kull är det värdefullt, men inget krav, att kullsyskonen också genomgår en förnyad besiktning. En valp som är tillfälligt sjuk eller svag behöver inte tas med till veterinär tillsammans med övriga i kullen för besiktning inom projektet. Viss dokumentation bör dock finnas även för en sjuk valp och det är därför önskvärt att uppfödaren lämnar en skriftlig redogörelse för ögonstatus, gärna tillsammans med fotodokumentation. Det är även önskvärt att samma veterinär som utfört eye-tacking på en kull också valpbesiktigar den kullen före leverans.

3. Valpbesiktningen för shar pei före leverans utökas med särskild kontroll av ögon/ögonlock med intyg om detta på särskilt framtagen intygsblankett.

INTYG

Vid de olika undersökningstillfällena ska för ändamålet särskilt framtagna besiktningsintyg användas. Intygen ska fyllas i av veterinärer anslutna till projektet. Veterinärer som vill ansluta sig till projektet ombeds kontakta Karin Drotz, karin.drotz@skk.se, SKK, för mer information. Hundens identitet ska kontrolleras och såväl veterinär som djurägare ska underteckna aktuellt intyg vid undersökningstillfället. För att säkerställa valparnas identitet vid undersökning är det önskvärt att ID-märkning kan ske så snart någon i kullen behöver eye-tacking

och senast i anslutning till besiktning vid försäljning/överlåtelse. Intyg och anvisningar finns på www.skk.se alternativt www.sharpeiklubben.se. Ifyllda besiktningsintyg skickas till: Projekt Ögonhälsa Shar pei c/o veterinär Christopher Martinsen (se adress i slutet av denna artikel) som ansvarar för sammanställningen.

BEDÖMNING

Veterinär som ingår i projektet förväntas bedöma veckbildning och hudtjocklek likartat genom att följa projektets anvisningar. Under besiktning kan fotodokumentation förekomma.

Faktorer som kan påverka bedömningen

Det är svårare att bedöma valpar än vuxna hundar. De har fler veck och rynkor och rör sig mer (Figur 3). Det är viktigt att valpar besiktigas vid ungefär samma ålder eftersom de kan bli rynkigare fram till ca fyra till sex månaders ålder. Därefter blir valpens hud slätare igen.

Enligt uppgift från uppfödare i rasen kan vissa tikar svullna runt ögonen vid löpning med följd att ögat rinner. Avelstikar rekommenderas därmed att besiktigas i god tid innan löp.

Gränsfall till entropion kan vara svårbedömda. Hundar inom rasen kan ha djupt liggande ögon och dessutom vara känsliga för beröring runt ögat. Veterinären bör därmed först studera ögat utan att röra vid hunden.

Kostnader

Uppfödaren står själv för kostnaden för ordinarie valpbesiktning, för utförd eye-tacking och för resor till och från veterinären. Kostnader som tillkommer genom utökade krav på besiktning av avelsdjur, besiktning av hel valpkull när någon valp behöver eye-tacking samt utökad besiktning av valpkull vid leverans betalas med projektmedel. Veterinären debiterar SKK de utökade kostnaderna.

PROJEKTETS GENOMFÖRANDE OCH KONSEKVENSER

Projektet avses kunna påbörjas så snart anvisningar och besiktningsintyg finns tillgängliga (Figur 4). Alternativet till de föreslagna åtgärderna är ett omedelbart förbud mot eye–tacking med hänvisning till såväl SKKs grundregler som svensk djurskyddslagstiftning.

Foto: Nikolay Titov

Figur 3. *Det är svårare att bedöma valpar än vuxna hundar. De har fler veck och rynkor och rör sig mer.*

Uppfödare

För uppfödarna gäller att det under den tid som projektet pågår är tillåtet att eye-tacking utförs och dokumenteras av den för ändamålet avsedda gruppen veteri- ➤

Foto: Ulrika Warhed

Figur 4. *Målet med projektet är bland annat att stimulera avel av shar pei-hundar med mindre hudveck som denna så kallade "bone mouth", hunden Sonya.*

➤ närer. Det är därför av största vikt att uppfödarna solidariskt och mangrant ställer upp på de föreslagna åtgärderna. All annan ”manipulering” av huden strider mot såväl djurskyddslagstiftningen som SKKs grundregler och kommer att beivras. Det är också angeläget att de uppfödare/hundägare som använder utländskt, icke svenskägt avelsdjur eller som importerar en shar pei tar reda på om eye-tacking är utförd på den aktuella hunden och dess föräldradjur.

FAKTARUTA 2

Veterinärer som medverkar i ögonhälsoprojektet för shar pei

Ingemar Bergdahl
Piotr Buczek
Inger Carlsson
Eva Hertil
Inger Jansson
Andrej Kaminski
Göran Lundmark
Christopher Martinsen
Ursula Nord Bjerselius
Bengt Orre
Titti Sjödahl-Essén
Fredrik Stålberg
Nils Wallin Håkansson
Agnetha Weidman
Gunnar Welin
Kristina Widmark

Veterinärkåren

Det är viktigt att samtliga veterinärer som kommer i kontakt med shar peihundar i samband med eye-tacking, besiktning inför överlåtelse eller inför avel känner till detta ögonhälsoprojekt för hundrasen. Som praktiserande veterinär bör man hänvisa till de veterinärer som förklarat sig villiga att delta i projektet (se Faktaruta 2) alternativt kontakta christopher@nasumvet.nu eller karin.drotz@skk.se för anvisningar.

UPPFÖLJNING

En preliminär utvärdering av projektet beräknas kunna genomföras när minst 30 avelsdjur och 100 valpar har undersökts. Övrig information gällande eye-tacking och ögonlocksoperationer på hundar av rasen shar pei som kommer till gruppens kännedom under tidsperioden kommer också att ingå i projektutvärderingen.

***ÅKE HEDHAMMAR,** leg veterinär, VMD, professor, Institutionen för Kliniska Vetenskaper, SLU, Box 7052, 750 07 Uppsala.
CHRISTOPHER MARTINSEN, leg veterinär, Oretorpsvägen 151-31, 295 94 Näsum.

ATC VETKOD Q109AB08 RECEPTBELAGT GODKÄND SPC 2010-04-16

Nordvacc introducerar SUISENG med dubbeladjuvans, aluminiumhydroxidgel och ginsengextrakt (Hipramune-G), det enda vaccinet som förebygger neonatal diarré hos spädgrisar orsakat av *E. coli* och *Cl. perfringens* typ C och neutraliserar alfatoxiner från *Clostridium novyi* som orsakar plötslig död hos digivande suggor.

MARKNADSFÖRS AV
NORDVACC AB
Box 112, 129 22 Hägersten
Tel:08-449 46 50.
Fax:08-449 46 56
E-mail:vet@nordvacc.se
Hemsida:www.nordvacc.se

NORDVACC

Tillverkare: LABORATORIOS HIPRA, S.A. Avda. La Selva, 135 - 17170 Amer (Girona) Spain. E-mail: hipra@hipra.com - www.hipra.com

PEKKA RANTAJÄRVI, Associate Director Scandinavia,
WILHELM THAM, leg veterinär, VMD, docent och
MARIE-LOUISE-DANIELSSON-THAM, leg veterinär, VMD, professor*

Listeria monocytogenes – en 100-årig svensk upptäckt?

Listeria monocytogenes är idag aktuellare än någonsin, eftersom antalet humanfall av listerios ökar i EU. En anledning kan vara det ökande antalet individer med kroniska sjukdomstillstånd. Många står på immunsupprimerande behandling, vilket gynnar *L monocytogenes* framfart. *L monocytogenes* upptäcktes troligen av en svensk veterinär för 100 år sedan. Artikeln beskriver upptäckten i detalj.

Foto: Bengt Ekberg

Figur 1. Listeria monocytogenes *orsakar infektionssjukdomen listerios, som orsakar septikemi, meningit/encefalit och missfall/kastningar hos människa och djur. Bilden visar ett får med akut listerios.*

BAKGRUND

Listeria monocytogenes orsakar infektionssjukdomen listerios, som ger likartade symtom hos människa och djur: septikemi, meningit/encefalit och missfall/kastningar (Figur 1). Under de senaste åren har antalet rapporterade fall legat mellan 40 och 60 per år hos människa, men 2009 steg det plötsligt till 73 fall. Numera anses listeriakontaminerade livsmedel vara den vanligaste smittkällan.

Bakterien upptäcktes i början av 1900-talet. Det råder dock olika uppfattningar om vem som först isolerade den. Nordiska källor uppger oftast den svenske veterinärbakteriologen Gustav Hülphers som upptäckare, medan många utomnordiska publikationer anger engelsmännen Murray, Webb och Swann.

GUSTAV HÜLPHERS OBSERVATIONER

Som nybliven veterinär bedrev Gustav Hülphers (1884–1968) specialstudier vid bakteriologiska och patologisk-anatomiska avdelningen vid Veterinärinstitutet på Karlavägen i Stockholm 15 januari – 31 mars 1910. Han konstituerades från 1 april 1910 som assistent vid avdelningen och 15 juni – 14 augusti tjänstgjorde han som dess chef. År 1911 publicerade Hülphers i Svensk Veterinärtidskrift en artikel ”Lefvernekros hos kanin orsakad af en ej förut beskrifven bakterie” (4). Föreliggande artikel diskuterar Hülphers fynd och jämför dem med karakteristika för *L monocytogenes.*

Den 30 mars 1910 lämnades två kaninkadaver in till bakteriologiska och patologisk-anatomiska avdelningen vid Veterinärinstitutet. Vid sektionen av de båda kaninkadavren iakttog Hülphers talrika vallmofrö- till knappnålshuvudstora gråvita härdar i levern samt en något förstorad mjälte (Figur 2). En grampositiv, 0,85–1,7 µm lång stavformig bakterie med avrundade ändar påvisades vid mikrobiologisk undersökning av blod och material från leverhärdar och mjälte. I snedagarkultur hade bakterien nästan kockform. Där, liksom i djurkroppen förekom den i längre eller kortare förband av upp till 8,5 µm längd. Bakterien var rörlig. Den hade en vid ena polen sittande cilie. Omfattande odlings- och jäsningsförsök gjordes. Bakterien växte aerobt i samtliga använda medier. Den kunde även växa under anaeroba förhållanden. Hülphers studerade också vid vilka temperaturer bakterien kunde växa. Han använde då näringssubstrat som var vanliga på den ➤

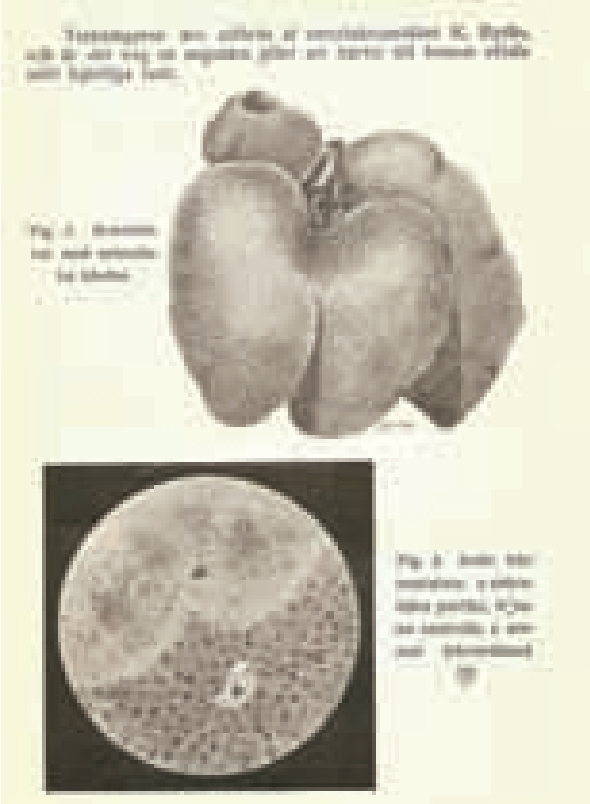

FIGUR 2. *Illustrationer till Hülphers originalartikel i Svensk Veterinärtidskrift från 1911.*

➤ tiden. Bakterien växte redan vid rumstemperatur. Bäst växte den vid 37–38°C. Maximitemperaturen för växt konstaterades vara 42°C. Resultaten av jäsningsförsöken tolkade Hülphers så, att bakterien jäste maltos, dextros och galaktos utan gasbildning, medan bland annat rhamnos inte jäste alls.

Ympningsexperiment

Hülphers gjorde också ympningsexperiment på kaniner, möss, marsvin, höns, duva och hästar. Tre kaniner och nio möss erhöll även bakterien parenteralt. Två kaniner och sju möss dog. Dessa djur uppvisade nekroshärdar i levern. Några kaniner och möss fick bakterien per os. De överlevde. Det gjorde också marsvinen, hönsen, duvan och hästarna. Samtliga dessa hade tillförts bakterien parenteralt.

Hülphers avslutar sin artikel med att skriva, att han inte kunnat placera bakterien under någon då känd grupp och att han med hänsyn till dess viktigaste karakteristikum ville kalla den *bacillus hepatis* (anmärkningsvärt nog använder han liten begynnelsebokstav i genusnamnet).

MURRAYS OCH MEDARBETARES FYND

År 1926, det vill säga 15 år efter publiceringen av Hülphers artikel om *b hepatis,* beskrev Murray, Webb och Swann en dödligt förlöpande sjukdom som uppträtt hos kaniner och marsvin på Institutionen för patologi, Cambridge universitet. Drabbade djur obducerades och bakteriologiska odlingar utfördes. Sjukdomen karakteriserades av kraftig monocytos i blod och exsudat. De patologisk-anatomiska förändringarna utgjordes av bland annat fokala levernekroser. En grampositiv stav med avrundade ändar isolerades och studerades med hjälp av olika odlingsmedier, jäsningsserier och inokulation av kaniner. Bakterien fick namnet *Bacterium monocytogenes* (8).

Forskargruppen kände av allt att döma inte till Hülphers artikel i Svensk Veterinärtidskrift. Detta är lätt att förstå då artikeln var skriven på svenska och tidskriften troligen inte känd, än mindre läst, i England. Först 1959 gjordes ett nytryck av Hülphers artikel med tillägg av sammanfattningar på engelska, tyska och franska (1).

SENARE UNDERSÖKNINGAR

1927 påvisade J Harvey Pirie vid South African Institute for Medical Research i Johannesburg en grampositiv stav hos smågnagare (Figur 3). Han kallade den för *Listerella hepatolytica* (10). Genusnamnet valde han för att ära antiseptikens fader, Joseph Lister, men enligt uppgift kan han också ha tänkt på Frederick Spencer Lister som var överhuvud vid Piries institut (3). Senare, då det visade sig att bakteriestammen var identisk med Murrays och medarbetares stam, ändrades namnet till *Listerella monocytogenes*. 1929 visade dansken Nyfeldt att en bakterie liknande *Bacterium monocytogenes* var patogen för människa och benämnde därför sin stam *Bacterium monocytogenes hominis* (9). 1940 fick bakterien sitt nuvarande namn, *Listeria monocytogenes*.

I sjätte upplagan av Bergey's Manual från 1948 listas alla de tidigare namnen på bakterien. Murrays och medarbetares

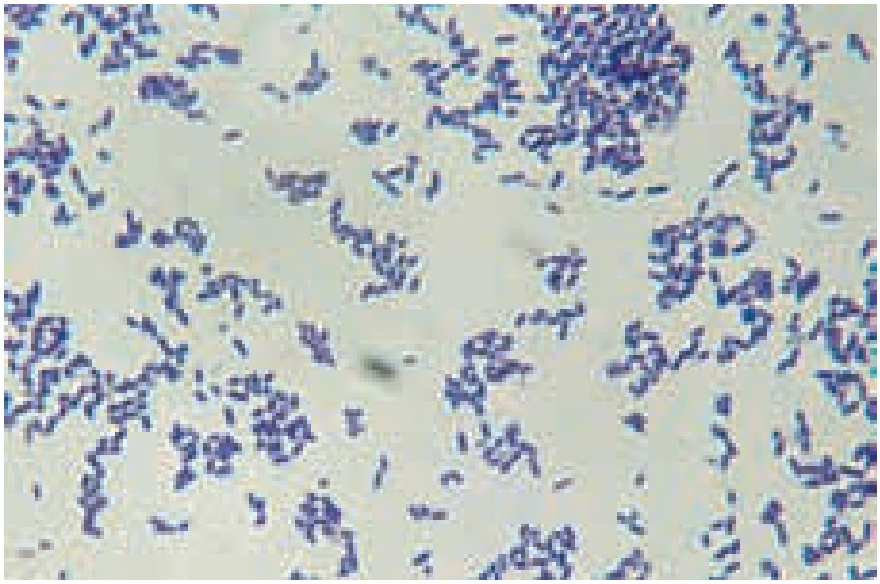

FOTO: KATARINA GUSTAFSSON OCH HELLE UNNERSTAD.

FIGUR 3. *1927 påvisade J Harvey Pirie en grampositiv stav hos smågnagare, som han döpte till* Listerella hepatolytica. *Bakterien var identisk med dagens* Listeria monocytogenes *(bilden).*

Bacterium monocytogenes anges som det första. De andra namnen som räknas upp är *Listerella hepatolytica, Listerella monocytogenes, Listerella monocytogenes hominis, Corynebacterium parvulum* och *Bacillus monocytogenes* (2). Hülphers *bacillus hepatis* lyser helt med sin frånvaro.

Mycket talar för att Hülphers var först

När man jämför de resultat Hülphers redovisar i sin artikel med nutida kunskap om *L monocytogenes* finner man mycket som talar för att det verkligen rörde sig om *L monocytogenes*. Det mikroskopiska utseendet och rörligheten hos *b hepatis* stämmer väl överens med motsvarande egenskaper hos *L monocytogenes*: en kort grampositiv, icke sporbildande stav som uppträder i par eller korta kedjor, cilieförsedd och rörlig i rumstemperatur. Hülphers skriver: ”Vid undersökning af en 20 timmars snedagarkultur i hängande droppe ser man densamma förflytta sig antingen med en pendlande och roterande rörelse eller också med stor hastighet skjuta genom synfältet” (5). Denna test som Hülphers så illustrativt beskriver är fortfarande den enda testen man behöver för att fastställa att det rör sig om *Listeria*. Ingen annan känd bakterie har samma rörelsemönster. För diagnosen *L monocytogenes* krävs dock att den hemolyserar på blodagar (Figur 4). *L monocytogenes* växer – liksom *b hepatis* gjorde – bra på vanliga odlingsmedier. Beskrivningen av *b hepatis*-koloniernas utseende påminner också om *L monocytogenes*-kolonier. Kolonierna hade ljusgul–ljusgrå färg på serumagar. Typiska *L monocytogenes*-kolonier är vit–blåaktiga på blodagar. Tyvärr gjorde Hülphers inte några spridningar på blodagar, varför vi inte vet om *b hepatis* hade hemolyserande egenskaper. Liksom fallet var med Hülphers bakterie är *L monocytogenes* fakultativt anaerob samt växer i rumstemperatur och har optimum vid 37–38°C. *B hepatis* hade temperaturmaximum för tillväxt vid 42°C, medan *L monocytogenes* anses växa upp till 44°C och till och med vid högre temperaturer. Då det exakta beredningssättet för Hülphers medier inte är känt, kan dock hans odlingsresultat inte utan vidare jämföras med moderna kriterier. Denna reservation gäller också resultaten av hans sockerjäsningar.

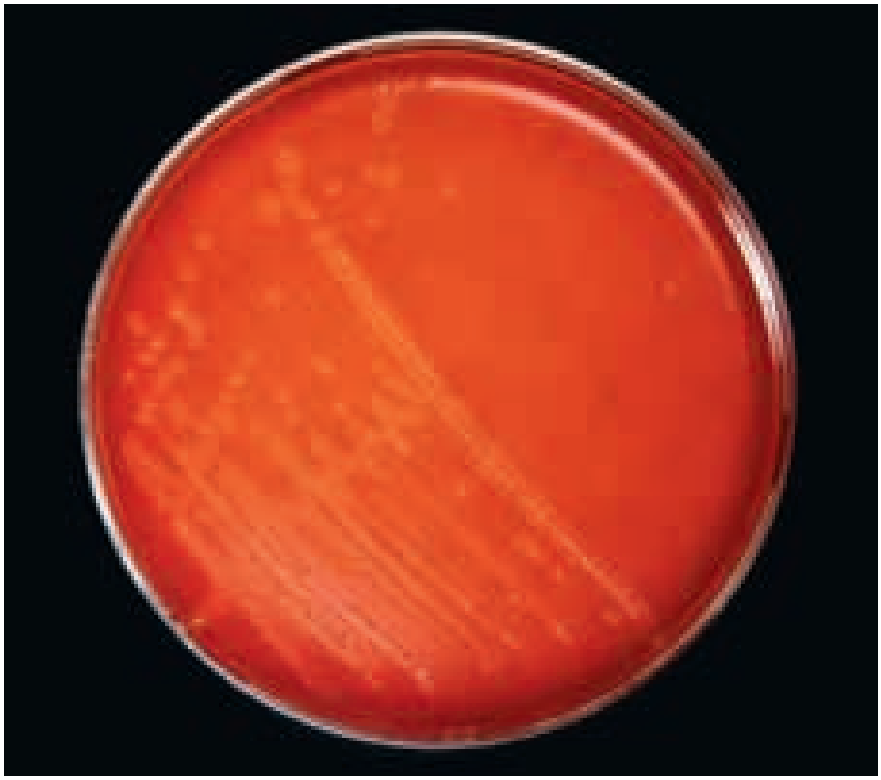

Foto: Bengt Ekberg

Figur 4. *För diagnosen* L monocytogenes *krävs att bakterien hemolyserar på blodagar.*

Rhamnosjäsning och sektionsbild

Beträffande jäsningsförsöken med *b hepatis* strider det negativa resultatet vid rhamnosjäsningen mot nutida kunskap om *L monocytogenes*. Inom genus *Listeria* finns det dock flera species, t ex *L innocua, L welshimeri* och *L murrayi,* som visar varierande jäsningsresulat med avseende på rhamnos. Även rhamnosnegativa *L monocytogenes*-stammar har påträffats.

Sektionsbilden hos såväl Hülphers primärfall som de inokulerade försöksdjuren stämmer väl överens med den sektionsbild som förekommer vid den septikemiska formen av listerios hos kaniner och andra enkelmagade djur. Experimentella *L monocytogenes*-infektioner på marsvin anses fatala. Hülphers ympade två marsvin. Båda överlevde. Betydelsen av den infektionsdos han använde kan dock diskuteras.

Inga möjliga differentialdiagnoser

Från differentialdiagnostisk synpunkt bör bakterier tillhöriga genera *Erysipelothrix, Corynebacterium, Lactobacillus, Enterococcus* och *Streptococcus* nämnas främst på grund av deras mikroskopiska utseende. Vid närmare undersökning liknar ingen av dessa *b hepatis. Erysipelothrix rhusiopathiae* är orörlig och levernekroser tillhör inte sektionsbilden. Dessutom är kanin inte speciellt mottaglig för infektion med denna bakterie. Hülphers bör för övrigt antas ha haft god kännedom om ett så vanligt sjukdomsagens som *E rhusiopathiae*. Han nämner till och med rödsjuka i sin artikel. *Corynebacterium* spp är också orörliga och kan även uteslutas på grund av den helt avvikande sjukdoms- och sektionsbilden. *Lactobacillus* spp är inte primärt sjukdomsframkallande bakterier. *Enterococcus* spp och *Streptococcus* spp är förvisso grampositiva bakterier men kocker och orörliga.

Uteslutningsmetoden lämnar alltså inte kvar någon bakterie utom *L monocytogenes*. När det gäller att slutgiltigt bevisa att *b hepatis* verkligen är detsamma som *L monocytogenes* föreligger dock svårigheter. Enligt inom bakteriologin vedertagen praxis ska man vid upptäckt ➤

➤ av ett nytt agens låta ett internationellt accepterat referenslaboratorium, exempelvis Pasteurinstitutet i Paris, konfirmera fyndet. Detta har inte gjorts för *b hepatis*.

VART TOG ISOLATET VÄGEN?

En sådan konfirmering kan inte heller genomföras i efterhand eftersom varken *b hepatis*-stammen och/eller organmaterialet har påträffats. Veterinärinstitutet flyttade till Norra Brunnsviken på hösten 1911 och materialet kan ha försvunnit redan då (Figur 5). Försök att få klarhet i stammens öde har gett magert resultat. Enligt universitetslektor Inger Haraldsson och professor Lennart Jönsson vid dåvarande Institutionen för patologi vid SLU finns inte något patologiskt material från 1910-talet kvar på institutionen (Uppsala, personligt meddelande 1994). Professor Claes Rehbinder på Statens Veterinärmedicinska Anstalt kan inte heller erinra sig att något organmaterial från denna tid finns sparat (Uppsala, personligt meddelande 1994). Professor emeritus Sven Rubarth, som länge var verksam vid Institutionen för patologi, KVH, kan inte heller erinra sig ha sett Hülphers material ”vare sig formalinfixerat, i paraffinblock eller i snitt”. Rubarth skriver: ”Nu tror jag inte att Gustav tog så allvarligt på sin upptäckt, då han aldrig nämnde något om den till mig och inte heller mig veterligen gjorde några ansatser att försvara sin position” (Sven Rubarth, Täby, personligt meddelande 1994). Om material från Hülphers undersökning 1910 mot förmodan ändå skulle återfinnas t ex som formalinfixerat preparat, torde PCR (Polymerase Chain Reaction) erbjuda möjligheter att fastslå huruvida det är frågan om *L monocytogenes* eller inte.

FIGUR 5. *Veterinärinstitutet flyttade 1911 och Hülphers material kan ha försvunnit redan då. Bilden visar Kaare Lilleegren och Gustav Hülphers utanför Enskede slakthus, någon gång efter flytten.*

FIGUR 6. *Först då Gustav Hülphers lämnade sin lärostol 1949 kunde han glädja sig åt tillkomsten av en separat professur i livsmedelshygien.*

HEDERSDOKTOR

Vid inrättandet av en professur i födoämneshygien, helmintologi och bakteriologi vid Veterinärhögskolan 1923 var Hülphers självskriven för befattningen. Han innehade denna tjänst i 26 års tid. Hülphers blev veterinärmedicine doktor 1945. Först då han lämnade sin lärostol 1949 kunde han glädja sig åt att hans intention var på väg att förverkligas genom tillkomsten av en separat professur i livsmedelshygien (Figur 6).

Hülphers avled den 31 januari 1968 vid en ålder av nära 84 år. ”En framstående livsmedelshygieniker och banbrytare inom modern svensk livsmedelskontroll hade gått ur tiden” (6).

AVSLUTANDE REFLEKTIONER

Det ter sig sannolikt att Gustav Hülphers var den forskare som först isolerade och beskrev *L monocytogenes*. Om han i litteraturen och annorstädes ska kunna tillerkännas äran för detta, beror främst på hur flexibla den moderna bakteriologins principer är då det gäller vetenskapliga pionjärinsatser. Är en för eftervärlden bevarad bakteriestam en absolut förutsättning för ett erkännande? Hülphers artikel från 1911 finns numera översatt till engelska (5). En av Storbritanniens främste listeriakännare, Jim McLauchlin, har i direkt anslutning till översättningen redogjort för sin syn på Hülphers upptäckt. McLauchlin skriver bland annat: ”... this (Hülphers artikel från 1911) provides strong suggestive evidence that the gram-positive bacterium so carefully described by Hülphers was indeed *Listeria monocytogenes*” (7).

SAMMANFATTNING

1911 publicerade veterinären Gustav Hülphers en artikel i Svensk Veterinärtidskrift där han beskriver en rörlig, grampositiv, stavformig bakterie. Han hade isolerat denna från två döda kaniner som uppvisat små levernekroser. Han inokulerade bakterien på olika djur. De infekterade kaninerna och mössen avled. Även hos dessa fanns små nekroshärdar i levern. Hülphers drog slutsatsen att det rörde sig om en ny bakterie och kallade den *bacillus hepatis*.

Det mikroskopiska utseendet och de biokemiska egenskaperna m m hos *b hepatis,* liksom de förändringar den åstadkom, är likartade dem man ser hos *L monocytogenes*. Sannolikt var *b hepatis* identisk med *L monocytogenes*.

Frågan inställer sig: Borde inte Gustav Hülphers erkännas som upptäckaren av *L monocytogenes* trots att *b hepatis*-stammen – av allt att döma – inte finns bevarad? Eller ska äran – som fallet nu är – tillmätas utländska forskare?

SUMMARY

Listeria monocytogenes – a 100 years old Swedish discovery?

In 1911 the Swedish veterinarian Gustav Hülphers published an article in Svensk Veterinärtidskrift (The Swedish Veterinary Journal) in which he descri-

bed a mobile, Gram positive rod he had isolated from two dead rabbits showing small necrotic foci in their livers. He inoculated various animals with the bacterium. Rabbits and mice tested died. Small necroses were also found in the livers of these animals. Hülphers called the bacterium *bacillus hepatis*. The microscopic appearance and the biochemical properties of *b hepatis* and the lesions it caused are similar to those observed for *Listeria monocytogenes*. In all probability, *b hepatis* was identified with this bacterium.

These questions are raised: Should not Gustav Hülphers be recognized as the discoverer of *L monocytogenes* despite the fact that *b hepatis* was not – probably – handed down to posterity? Or should this honour – as now – be attributed to foreign scientists?

Referenser

1. Anonym. Lefvernekros hos kanin orsakad af en ej förut beskrifven bakterie. Nytryck av Svensk Veterinärtidskrift årgång 16 (1911) sidorna 265–273 med anledning av professor Gustav Hülphers 75-årsdag den 12 februari 1959. Bilaga till Medlemsblad för Sveriges Veterinärförbund, 1959, sid 10–16.
2. Breed RS, Murray EGD & Hitchens AP, eds. Bergey's manual of determinative bacteriology, 6th ed. Baltimore, The Williams and Wilkins Co, 1948.
3. Hansen H-J. Symposium våren 1989 – Världens veterinärhistoriker i Hernquists stad. Svensk VetTidn, 1990, 42/3, 123–126.
4. Hülphers G. Lefvernekros hos kanin orsakad af en ej förut beskrifven bakterie. Svensk VetTidskr, 1911, 16, 265–273.
5. Hülphers G. Liver necrosis in rabbit caused by a hitherto unknown bacterium. Abstract 147a. In: Danielsson-Tham M-L & Tham W, eds. Abstracts: XV International Symposium on Problems of Listeriosis. Uppsala, Sweden, September 12–15, 2004.
6. Lilleengen K. Gustav Hülphers in memoriam. Svensk VetTidn, 1968, 20/4, 114–115.
7. McLauchlin J. Was Hülphers the first to describe *Listeria monocytogenes*? Abstract 147b. In: M-L Danielsson-Tham & W Tham, eds. Abstracts: XV International Symposium on Problems of Listeriosis. Uppsala, Sweden, September 12–15, 2004.
8. Murray EGD, Webb RA & Swann MBR. Disease of rabbits characterized by large mononucler leucocytosis caused by hitherto undescribed Bacillus *Bacterium monocytogenes*. J Pathol Bacteriol, 1926, 29, 407–439.
9. Nyfeldt A. Etiologie de la mononucleos infectieuse. Comptes rendus des séances de la Société de biologie et de ses filiales (Compt Rend Soc Biol), 1929, 101, 590–591.
10. Pirie JHH. A new disease of veldt rodents, "tiger river disease". Pub South African Institute for Medical Research, 1927, 62, 163–186.

***PEKKA RANTAJÄRVI,** Associate Director Scandinavia, Pfizer Oy Animal Health, Tietokuja 4, 00330 Helsingfors, Finland. E-post: pekka.rantajarvi@pfizer.com.
WILHELM THAM, leg veterinär, VMD, docent, Restaurang- och hotellhögskolan – Grythytte Akademi, Örebro Universitet, Box 1, 712 60 Grythyttan.
MARIE-LOUISE-DANIELSSON-THAM, leg veterinär, VMD, professor, Restaurang- och hotellhögskolan – Grythytte Akademi, Örebro Universitet, Box 1, 712 60 Grythyttan.

Lösningen är en välsmakande pasta!

Bezo-Pet®
Välsmakande kattmalt till katter med tendens till hårbollar

Receptfri

Uro-Pet®
Välsmakande pasta till hundar och katter med tendens till urinsten av struvittyp.

Receptfri

Calo-Pet®
Välsmakande energipasta till nedsatta hundar och katter

Receptfri

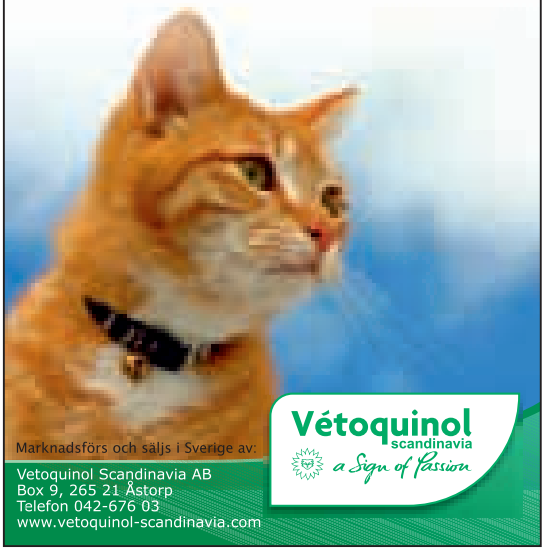
Marknadsförs och säljs i Sverige av:
Vetoquinol Scandinavia AB
Box 9, 265 21 Åstorp
Telefon 042-676 03
www.vetoquinol-scandinavia.com
Vétoquinol scandinavia
a Sign of Passion

månadens epiztel

Ett gräsandshägn har visat positiv serologisk reaktion för fågelinfluensa och är under utredning. Vidare har flera fall med lesioner av tuberkulosnatur setts på slakterier, men inskickat material har varit av undermålig kvalitet. Epizteln är ett samarbete mellan Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och Jordbruksverket och är i det här numret sammanställd av Helena Ohlsson, SVA och Charlotta Lindqvist, Jordbruksverket.

MISSTANKE OM FÅGELINFLUENSA I VILTFÅGELHÄGN

Återigen har ett gräsandshägn fallit ut positivt i den serologiska övervakningen av fågelinfluensa hos fjäderfän. För att utreda den uppkomna misstanken om AI provtogs 60 gräsänder i hägnet genom svabbning i kloak och orofarynx. Från enstaka fåglar påvisades influensavirus typ A i inledande molekylärbiologiska analyser, men de var inte av H5- eller H7-typ. Virusisoleringsförsök har inletts för att fastställa virusets karaktär, men risken att djuren bär på influensavirus som omfattas av lagstiftningen är mycket låg. Under utredningen hålls besättningen spärrad. Djuren har inga symtom.

MJÖLKGÅRD MED REPRODUKTIONSPROBLEM

En veterinär kontaktade SVA angående en besättningsutredning i en mjölkkobesättning med reproduktionsproblem. Under det senaste året hade tio omlöpningar konstaterats och tio av 40 kor hade kastat. Alla kastningar utom en hade skett under första trimestern. Eftersom det inte fanns några kastade foster att undersöka bestämdes det att fem kor som haft symtom inledningsvis skulle undersökas avseende leptospiros och epizootisjukdomarna brucellos och IBR, vilka alla föll ut med negativt resultat. Den fortsatta besättningsutredningen pågår.

MISSTANKAR OM TUBERKULOS

Under andra hälften av november har tre fall med lesioner som skulle kunnat vara orsakade av tuberkulosbakterier setts på olika slakterier. I ett av fallen (nötkreatur) visade det sig vid histologisk undersökning röra sig om aktinos. I ett fall (svin) fanns bara fixerat material att till-

Slaktbesiktning är den enda stående övervakningen för tuberkulos som finns i Sverige. Det är därför viktigt att de officiella veterinärerna skickar in användbart material till analys.

■■ Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

■■ Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

gå och odling kunde därför inte göras trots att misstanken inte gick att avfärda med histologi. Efter vidare utredning i besättningen avskrevs dock misstanken. I det tredje fallet rörde det sig om en häst där material inte skickats in för vidare undersökning och därmed kunde inte misstanken vare sig avfärdas eller bekräftas.

Det är mycket viktigt att alla veterinärer som utför slaktbesiktning tar ut prov från bölder och liknande förändringar, även om man inte tror att det är tuberkulos. Slaktbesiktning är den enda stående övervakningen för tuberkulos och att undersöka lesioner från slakt är en förutsättning för att kunna detektera en uppblossande smitta i ett land som Sverige där vi inte längre tuberkulintestar alla nötkreatursbesättningar. Om inte synliga lesioner undersöks är denna övervakning inte värd namnet. Tuberkulos är en smygande sjukdom med diffusa symtom som kan drabba i princip alla djurslag. Histologi på material från slakterier utförs från den ena dagen till den andra och vanligen kan misstanken avfärdas med denna undersökning. Det är bara i de fall histologin ger anledning att misstänka mykobakterier som orsak till förändringen som odling behöver göras. Det medför därmed inte någon större olägenhet för slakterierna och torde vara en självklarhet för besiktningsveterinärerna att skicka material för undersökning. Materialet ska delas i två delar varav den ena läggs i fixeringslösning och den andra skickas färskt. Vid eventuell osäkerhet om material eller provtransport är det bara att kontakta SVA. ■

SÄLLSKAPET FÖR DJURANESTESI

www.vetventilen.se

Välkommen till VetVentilens endagskurs 2011

Neuromuskulär blockad och mekanisk ventilering

samt till föreningens ÅRSMÖTE

29 januari 2011, Strömsholm

Tid: Lördag 29 januari 2011. Kursen börjar kl 10.00 och avslutas ca kl 15.00. Välkomstfika serveras från kl 9.00.

Plats: Regiondjursjukhuset, Strömsholm. Smådjursklinikens nya föreläsningssal.

Kursinnehåll: Tema för årets kurs är användning av neuromuskulära farmaka samt teknik vid neuromuskulär blockad samt mekanisk ventilering under anestesi.

Föreläsare: Professor ***Eddie Clutton***, BVSc, DVA, DipECVAA, MRCA, MRCVS. Anestesiolog vid Edinburgh University, Skottland.

Målgrupp: Veterinärer och djursjukvårdare med ett fördjupat intresse för anestesiologi och som är medlemmar i föreningen. Anmäl dig som medlem på föreningens hemsida, www.vetventilen.se. Medlemsavgift 175 kronor betald efter 1 november gäller hela följande år.

Kursavgift: Avgiften faktureras ej. Sätt in 1 500 kronor på föreningens bankgiro 5083-2278 senast 2011-01-10. Fika samt lättare lunch ingår i kursavgiften.

Logi: Thottska Villan, 0220-451 36
Markan Strömsholm (Mahognyvillan), 0220-435 34
Strömsholms Vandrarhem, 0220-437 74
Kolbäcks Gästgivaregård (5 km från Strömsholm), 0220-403 60

Anmälan: Bindande anmälan senast 2011-01-10 på föreningens hemsida www.vetventilen.se.

Kursledare:
Marie Ivarsson, tfn 0470-773134, 0703-443134, (vorstemarie@hotmail.com)
Eva Magnusson, tfn 013-63845 el 0708-622828, (eva.magnusson@brevet.nu)

Årsmöte: Under kursdagen lördagen den 29 januari 2011.

---

noterat

Djurens välbefinnande oroar svenskarna

För andra gången har EFSA, EUs myndighet för livsmedelssäkerhet, undersökt EU-medborgarnas medvetenhet om bra matvanor och oro för risker som hör ihop med livsmedel. Undersökningen visar att de flesta européer förknippar mat och måltider med njutning. De som känner oro över maten är mer benägna att oroa sig över kemiska ämnen än bakterier eller hälso- och näringsmässiga faktorer.

Svenskarna framträder i undersökningen som minst oroliga inom EU för olika slags livsmedelsrisker. Det största bekymret är i stället djurens välfärd, som 74 procent oroar sig för. Det är svenskarna som bekymrar sig minst av alla för BSE (16 procent), allergiska reaktioner (18 procent), matförgiftning (23 procent), förpackningsmaterial (32 procent) och nya virus (36 procent).

– Den lilla oron för exempelvis matförgiftning jämfört med andra länders är förståelig. Salmonella i ägg är ett stort problem i många länder, men inte i Sverige, kommenterar Livsmedelsverkets generaldirektör Inger Andersson.

Källa: pressmeddelande från Livsmedelsverket den 17 november. ■

Vilken är din diagnos? – Epizootologi

Makroskopiska fynd vid obduktion av en tjur som hittats död föranledde en epizootiutredning. Fallet är presenterat av Erika Chenais vid Enhet för sjukdomskontroll och smittskydd, SVA.

15 månaders ungtjur

Anamnes: En 15 månader gammal ungtjur av mjölkras från en mjölkbesättning i Skåne län dog plötsligt utan föregående symtom. Djurägaren sände in tjuren till regionalt laboratorium för obduktion.

Obduktionsfynd: Vid öppnande av kadavret sågs en kraftigt förstorad mjälte med sönderfallande snittyta, blodtomt hjärta, rikligt med okoagulerat blod i bröst- och bukhåla, blödningar och stas i halsregionen samt anemisk, platt lever och hoppressade lungor. Se Figur 1.

Fråga: Hur vill du gå vidare med fallet, eventuella differentialdiagnoser?

SVAR SE SIDAN 58

Foto: Thomas Segall, SVA.

Figur 1. *Vid obduktion sågs en kraftigt förstorad mjälte med sönderfallande konsistens.*

noterat

Var femte trotsar djurförbud

Länsstyrelsen i Halland har gjort en uppföljning av de personer i länet som belagts med djurförbud, skrev tidningen ATL den 13 november. En av fem hade djur, trots sitt djurförbud.

Djurskyddshandläggare Emma Kjellerup säger att det var fler än väntat som hade djur trots förbudet. Hon och en kollega har gjort 69 kontroller hos personer som fått djurförbud från sent 1990-tal och framåt. Vid 15 av kontrollerna upptäcktes katter, hundar eller hönor hos personerna. Dessa omhändertogs och nu väntar polisanmälningar mot ägarna. Tio djurförbud i Halland hann länsstyrelsen inte kontrollera i år. Dessa kommer att kontrolleras under 2011 istället.

Länsveterinär Dag Hultefors säger att många djurförbud överklagas men att få hävs. Det är få som lyckas övertyga om att de är lämpliga djurägare igen. Djurförbud kan däremot vara tidsbestämda från början, men i fall där personen utsatt djur för långvarigt lidande och vanvård fattas förbuden på obestämd tid.

Lätt och effektivt
med verktyg i topptrim
Slipning saxar och skär 70:-
Service klippmaskiner
Skicka idag!
Vinn en klippmaskin!
Läs mer...
www.lyckliga.nu
Lyckliga Fåret Skärsliperi
Prästavägen 254, 263 91 Höganäs
Ring 042-722 83, Gerhard

Infektiös anemi, en växande fara för svenska hästar

LOUISE TREIBERG BERNDTSSON, leg veterinär, laboratorieveterinär och
GITTAN GRÖNDAHL, leg veterinär, VMD, tf statsveterinär*

Ekvin infektiös anemi är en sjukdom som kan drabba alla hästdjur. Författarna menar att det finns stor risk att hästar med infektiös anemi kan uppträda även i Sverige. Flera länder i Europa har haft utbrott av EIA under de senaste åren och kontroll av sjukdomen i samband med införsel från annat EU-land är inte nödvändig.

EKVIN INFEKTIÖS ANEMI

Det finns anledning att friska upp sina kunskaper om infektiös anemi hos hästar (EIA) eftersom flera länder i Europa har haft utbrott av EIA under de senaste åren, och sjukdomen är spridd i USA. Hästar reser och handlas fritt mellan länderna i Europa och oftast sker inga tester för sjukdomen, varför den kan dyka upp här utan förvarning.

Ekvin infektiös anemi är en smitta som kan drabba alla hästdjur. Den orsakas av ett icke onkogent retrovirus tillhörande genus *Lenti*-virus. Viruset, ekvint infektiöst anemivirus (EIAV), är nära besläktat med HIV, FIV, MaediVisna m fl *Lenti*-virus. EIAV angriper monocyter och makrofager men inte lymfocyter och immunnedsättning är inte beskrivet i samband med EIAV-infektion.

EIA beskrevs första gången som en infektiös sjukdom hos hästar 1843 i Frankrike av Ligné. Torrance skildrade sjukdomen i Kanada 1903 och gav den namnet ”swamp fewer”. I Sverige kallas den vanligen infektiös anemi eller smittsam blodbrist.

Foto: Hans Aymeric, ANSES, Paris.

Feber och viktnedsättning är de vanligaste sjukdomstecknen hos hästar som visar symtom senare i infektionsfasen. Bilden visar EIA-infekterad häst i Frankrike.

Symtom

Infektiös anemi förekommer över hela världen och hästar, åsnor och mulor kan infekteras. Åsnor får oftast inga sjukdomssymtom. Inkubationstiden uppges vanligen till en till tre veckor men vid ett utbrott på Irland 2006 visade flera hästar inte symtom förrän efter 100 dagar.

Den primära infektionen karakteriseras av feber (40–42°C) och anorexi. Feber och viktnedsättning är också de vanligaste sjukdomstecknen hos hästar som visar symtom senare i infektionsfasen. Dessutom kan anemi och blödningar i slemhinnor förekomma, liksom lever- och tarmrubbningar (kolik). Neurologiska symtom är sällsynta men förekommer liksom splenomegali och lymfadenomegali. I det fall dödsfall förekommer inträffar dessa oftast i den akuta fasen och ca 80 procent av hästar som utvecklar symtom dör.

Om hästen överlever den primära infektionsfasen kan den vara symtomfri i veckor, månader och t o m år. Den kan också få perioder med återkommande febertoppar, viktnedsättning, ventrala ödem m m. Efter sådana perioder kan hästen om den överlever åter bli helt symtomlös. Virus förblir dock kvar i kroppen så länge hästen lever.

Smittspridning

Virus överförs främst som blodsmitta. Smitta sker mekaniskt med hjälp av bitande insekter såsom hästflugor och myggor, men osterila instrument och kanyler samt blod- och plasmatransfusioner överför också smittan effektivt. Smittöverföring kan dessutom ske transplacentalt, via kolostrum, mjölk och veneriskt. Eftersom infekterade hästar

kan vara utan symtom men ändå smitta är det viktigt att identifiera alla infekterade djur.

EIA är en anmälningspliktig sjukdom och i de flesta länder där positiva hästar påvisas avlivas de och en smittspårning inleds. Inget kommersiellt vaccin finns tillgängligt.

DIAGNOSTIK

Antikroppar mot EIAV är oftast påvisbara två till tre veckor efter infektionstillfället, men det kan ta tre till fyra månader för vissa individer. Antikroppar finns kvar i kroppen för resten av hästens liv. Den vanligast förekommande diagnostiska testen och den av OIE rekommenderade ”Golden Standard”-testen är agargelimmunodiffusion, AGID (Coggins test) som detekterar antikroppar mot antigenerna p15 och p26 i serum. Kommersiella ELISA-tester påvisar antikroppar mot glykoproteinerna gp45 och gp90. ELISA-tester används ofta vid screeningar men positiva prover måste alltid konfirmeras med AGID-test. Även ”western blot” och RT-PCR används, om än mest i forskningssyfte.

INFEKTIÖS ANEMI I EUROPA

Infektiös anemi hos hästar har varit mycket ovanlig i de flesta nordeuropeiska länder sedan i början av 1960-talet. Sverige har inte haft ett positivt fall på över 50 år.

I östra Europa är situationen helt annorlunda och i t ex Rumänien har mer än 10 000 EIA-positiva hästar påvisats under 2010. I Italien och Frankrike påvisas positiva hästar regelbundet.

Situationen i Europa började förändras 2006 då Irland hade ett större utbrott av EIA. Utbrottet hade sitt ursprung i illegalt införd plasma från ett annat europeiskt land. Plasman hade använts profylaktiskt till fullblodsföl. Sammanlagt 38 hästar smittades och över 22 000 hästar provtogs. Även Tyskland fick ett utbrott av EIA detta år, på en ridskola med hästar av oklart ursprung. Under 2010 har såväl Storbritannien, Belgien, Holland som Tyskland haft fall av infektiös anemi. De flesta av fallen kan spåras till införsel av hästar från andra länder, i många fall Rumänien.

Vi vill med denna artikel uppmärksamma svenska veterinärer på en ”glömd” sjukdom. Det är en möjlig diagnos hos svenska hästar som exempelvis är nedsatta i allmäntillståndet eller har feber. Men många hästar förs in i Sverige, och även om dessa djur kommer från länder som normalt inte har infektiös anemi finns numera en ökad risk att de har kommit i kontakt med viruset. Belgien och Holland med flera länder som normalt står för hög kvalitet på hästar fungerar nämligen också som transitländer för hästar av oklart ursprung, ➤

STARTVAC®

Nytt mastit-vaccin mot *Staphylococcus aureus*, koagulas negativa stafylokocker (KNS) och koliforma bakterier.

STARTVAC® vaccinationsprogram

I besättningen ger Startvac den bästa effekten, när varje enskild ko vaccineras på rätt tidspunkt i förhållande till kalvningsdatum. Startvac introduceras därför i besättningen över en period, och den totala effekten ses först, när alla kor har börjat en ny laktation.

ATC VET-KOD QI02AB.
RECEPTBELAGT. GODKÄND SPC 11/02/09.

NORDVACC AB.
Box 112, 129 22 Hägersten.
Tel:08-449 46 50 Fax: 08-449 46 56
vet@nordvacc.se
www.nordvacc.se

NORDVACC

Tillverkare: LABORATORIOS HIPRA, S.A. Avda. La Selva, 135 - 17170 Amer (Girona) Spain. E-mail: hipra@hipra.com - www.hipra.com

Foto: Hans Aymeric, ANSES, Paris.

I Italien och Frankrike påvisas EIA-positiva hästar regelbundet. Denna franska häst visar de typiska ventrala ödem som ofta ses om hästen överlever den primära infektionsfasen..

➤ ibland med ny identitet i sina resehandlingar. Dessa hästar är sannolikt oftare i den lägre prisklassen och hamnar inte sällan hos ridskolor och amatörryttare i olika länder, däribland Sverige. Det kan också påpekas att en EIA-positiv häst i Storbritannien hade funnits i landet i två år innan sjukdomen upptäcktes.

Vi menar att det finns en stor risk att hästar med infektiös anemi kan uppträda även i Sverige, då kontroll av sjukdomen i samband med införsel från annat EU-land inte är nödvändig.

SAMMANFATTNING

Infektiös anemi är en livslång kronisk potentiellt dödlig sjukdom som kan förlöpa utan symtom hos hästar. Även symtomlösa hästar utsöndrar virus.

Svenska veterinärer bör tänka på att testa importerade hästar där ursprunget inte är klart. Även hästar från Belgien och Holland bör kontrolleras om misstanke finns att djuren kan komma från något annat land. Hästar med hematologiska problem, leverfel och/eller viktförlust med återkommande feber bör testas för EIA.

***LOUISE TREIBERG BERNDTSSON,** leg veterinär, laboratorieveterinär, Enhet för virologi, immunbiologi och parasitologi, SVA, 751 89 Uppsala.
GITTAN GRÖNDAHL, leg veterinär, VMD, tf statsveterinär, Enhet för djurhälsa och antibiotikafrågor, SVA, 751 89 Uppsala.

Åter ett jubileumsår

TEXT: CHRISTINA AROSENIUS

2011 ska bli ”World Veterinary Year” till minne av att den första veterinärhögskolan i världen öppnade i Frankrike 250 år tidigare. Aktiviteter planeras i Sverige och andra länder för att uppmärksamma jubileumsåret, och förhoppningen är att praktiserande veterinärer vill använda jubileet i sin egen marknadsföring.

Claude Bourgelat (1712–1779) startade den första veterinärhögskolan i Lyon 1761.

Knappt har Sveriges Veterinärförbund och dess medlemmar återhämtat sig från 150-årsfirandet i oktober så stundar ett nytt jubileum för veterinärmedicinen. År 2011 har nämligen proklamerats som World Veterinary Year med anledning av att veterinärmedicinen fyller 250 år. Idén att fira detta kommer från Frankrike där det hela började i och med att Claude Bourgelat startade den första veterinärhögskolan i Lyon 1761. Med stöd av stora internationella organisationer, som bland annat OIE, FAO, WWA och FVE, har man lyckats göra detta till ett globalt evenemang där de flesta av världens länder anslutit sig för att på något sätt markera firandet.

Även Sverige kommer att delta, veterinärförbundet har redan anmält sig och bildat en liten ”festkommitté” som tills vidare består av Johan Beck-Friis och undertecknad från kansliet samt Per Michanek från förbundsstyrelsen. SVS kollegium är dessutom engagerat i planeringen. Planer finns på att anordna något seminarium, både separat och i anslutning till nästa års veterinärkongress. Vi kommer också att försöka uppmärksamma press och media på vad som händer under året.

VETERINÄRENS BETYDELSE I SAMHÄLLET

Vi vill med denna artikel också uppmana alla svenska veterinärer att själva uppmärksamma jubileet. Tanken är att allmänhet och makthavare ska göras uppmärksamma på veterinärens betydelse i samhället för inte bara djurens välbefinnande utan även för folkhälsan. Om ni har idéer om olika aktiviteter får ni gärna höra av er till kommittén och i viss mån få hjälp med praktiska saker.

Man kan få tillgång till jubileumslogon och en del andra historiska bilder, vi kan uppmärksamma aktiviteter i SVT och även rapportera vad vi i Sverige gör till organisatörerna i Frankrike. På hemsidan www.vet2011.org kan man se vad som planeras på olika håll i världen och vilka officiella evenemang som går av stapeln under året. Invigning blir det i Versailles i Frankrike i januari och avslutning i samband med Världsveterinärkongressen i Sydafrika under hösten. ■

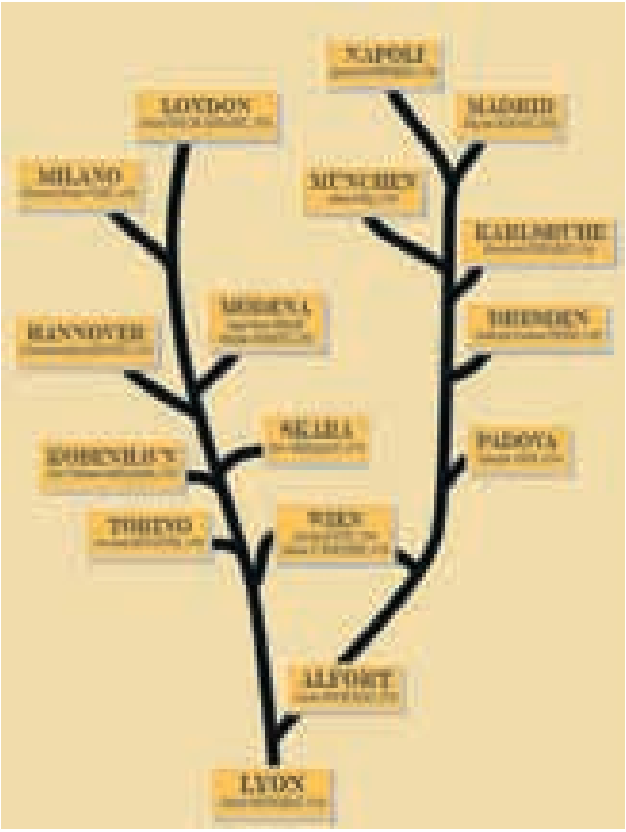

Veterinärmedicinens ”stamträd” där Skara och Peter Hernquist hörde till dem som först kom i gång med veterinärutbildning.

Vem har makten över läkemedel för djur – och vem tar ansvar?

TEXT OCH FOTO: CHRISTINA AROSENIUS

Årets Läkemedelsdagar arrangerade av Läkemedelsakademin hade som tema "Vem har makt inom läkemedelsområdet – och vem tar ansvar?". Apotekarsocietetens sektion "Läkemedel för djur" anslöt sig till temat och anordnade den 8 november en välbesökt halvdag där departement och myndigheter fick informera om sina respektive ansvarsområden. I en paneldebatt svarade fem av de nya apoteksaktörerna på frågor kring hantering av djurläkemedel. Ett 80-tal åhörare deltog livligt i debatt och frågestund.

TVÅ DEPARTEMENT OCH EN MYNDIGHET

Först ut på plan var Socialdepartementet representerat av departementsråd Helena Santesson Kurti. Hos detta departement ligger det högsta ansvaret för handel med läkemedel. Därtill tillkommer direktiv och förordningar från EU som Sverige numera måste följa. Lagen skiljer dock inte på läkemedel för människor och djur utan många bestämmelser är desamma. För båda gäller att förskrivare och tillverkare inte får driva apotek, måste ha tillhandahållandeskyldighet inom 24 timmar och att statistik ska lämnas till Apotekens Service AB för att få fram nationell läkemedelstatistik. En skillnad är att humansjukhus får köpa in läkemedel direkt från partihandeln medan veterinära inrättningar måste köpa från öppenvårdsapotek.

Regeringen tillsatte dock en utredning för att titta på vad som skiljer djurläkemedel från övriga och som därför behöver hanteras annorlunda. Det som är speciellt är att veterinärer får förskriva både humana preparat och veterinära preparat, att marknaden är mycket liten i Sverige (ca två procent av totala försäljningen) att det finns "delmarknader" som lantbrukets djur och sällskapsdjur samt att det saknas prisreglering och subventioner. Dessutom är en ny utredning på gång, departementet arbetar just nu med direktiven. Den kommer att titta på tillgängligheten och annat som rör handel med djurläkemedel som tillstånd för djurapotek, vem som får driva sådana och e-recept för veterinärer.

Jordbruksdepartementet

Nästa instans på talarlistan var Jordbruksdepartementet. Departementsrådet Aase Tronstad redovisade departementets ansvarsområden, nämligen djurhälsa, djurskydd och livsmedelssäkerhet. På myndighetsnivå ansvarar Läkemedelsverket för frågor som godkännande av läkemedel, karenstider, receptbeläggning och jourdoser. Jordbruksverket ansvarar för tillsyn av veterinärer, förskrivning och utlämnande av läkemedel och delegerad behandling. Livsmedelsverket slutligen har ansvar för restsubstanser i livsmedel.

Sedan gör de olika delmarknaderna att olika faktorer spelar in. För häst är regelverket särskilt komplicerat eftersom hästen också är ett livsmedel. Som sällskapsdjur motsvarar hästar ofta stora ekonomiska värden och behandlingarna kan vara dyra. Detsamma gäller för övriga sällskapsdjur. Lantbrukets djur behöver ofta gruppvisa behandlingar, det finns delegerad behandling och generösa jourdoser tillåts. För jourdoser gäller dock att veterinären inte får göra någon vinst på läkemedlen, endast påslag för lagring och svinn. Även Jordbruksdepartementet har hört av missnöjda veterinärer efter omregleringen, främst beträffande försämrad service för receptarvoden och försämrad tillgänglighet.

En ny utredning är på gång, som kommer att titta på tillgängligheten och annat som rör handel med djurläkemedel, berättade Helena Santesson Kurti.

Läkemedelsverket

Läkemedelsverket, representerat av sin veterinära koordinator Henrik Holst, fortsatte föredragningen. Verket sorterar under Socialdepartementet med uppgift att främja folk- och djurhälsa. I detta ingår kontroll av kliniska prövningar, bedömning av licenser och dispenser, att vara vetenskapliga rådgivare, att bedöma ➤

Aase Tronstad sade att Jordbruksdepartementet hört av missnöjda veterinärer efter omregleringen av apoteksmarknaden, bland annat beträffande försämrad tillgänglighet.

➤ och godkänna läkemedel inklusive naturläkemedel och homeopatika samt tillsyn efter godkännande.

Läkemedelsverkets makt ville Henrik Holst hitta inom området ansvar och kvalitetssäkring. Nyttan av läkemedlet måste vara större än risken. Verket genomför också expertmöten där man diskuterar nya behandlingsrekommendationer inom olika veterinärmedicinska områden.

LICENSER

Läkemedelsverkets möjlighet att utfärda licenser gäller då behandling med ett icke godkänt läkemedel är motiverad, och verket bedömer denna motivation. Det kan finnas terapeutiska luckor inom landet som motiverar en licens. Veterinären skriver recept på preparatet i fråga och motiveringen för ansökan som sedan bedöms av Läkemedelsverket. Det apotek som veterinären anger ges sedan tillstånd att lämna ut läkemedlet. För apotekets del är detta förenat med en tillståndskostnad på enligt uppgift 165 kronor. Licensen är endast giltig ett år, därefter måste en ny ansökan med ny motivering göras. Att detta tidigare verkar ha gått automatiskt via apoteken beror på att Läkemedelsverket inte fullgjort sitt åliggande. För detta har man fått kritik vid en EU-inspektion, giltighetstiden är bara ett år.

Det åligger den sökande veterinären att själv hitta nödvändig information om läkemedlet vad gäller dosering, indikationer, biverkningar etc. Ibland kan apoteken, tillverkaren eller den svenska företagsrepresentanten hjälpa till med detta men det kan vara ett tidsödande arbete.

Fler licenspreparat än registrerade

Hans Kindahl, som var dagens sista föreläsare och representerade den praktiserande veterinären, höjde temperaturen i debatten avsevärt då han redovisade dagens licenssituation. 354 unika läkemedel har i dag licens i Sverige medan samtliga godkända preparat i Fass vet endast utgör 299 stycken. Läkemedelsverket hanterar ca 12 500 licenser för veterinärer årligen. Detta betecknade han som en oacceptabel situation. Makt eller vanmakt för en praktiserande veterinär?

Närvarande apotekspersonal påpekade svårigheten att kunna informera djurägare om dessa licenspreparat då de hämtas ut när ingen skriftlig information finns tillgänglig. Många av de preparat som nu används på licens har tidigare varit registrerade i Sverige men dragits tillbaka på grund av för dålig försäljning. En del närvarande läkemedelrepresentanter kunde berätta hur de kämpar med sina företag för att få behålla vissa viktiga läkemedel registrerade trots dålig lönsamhet. Försäljningen i Sverige behöver överskrida 500 000 kr/år för att det ska vara lönsamt att registrera.

En bidragande orsak till dålig försäljning är att svenska veterinärer ofta bryter mot kaskadprincipen genom att förskriva humanläkemedel trots att det finns motsvarande veterinärmedicinska preparat registrerade. Anledning anges oftast vara att det blir billigare för djurägaren att köpa humanpreparaten. Apotekspersonalen kan inte påverka detta, det finns inga regler för att byta till andra preparat på veterinärsidan. Detta är dock att göra hela landets veterinärkår en stor otjänst, blir det inte tillfredsstäl-

Hans Kindahl höjde temperaturen i debatten. 354 unika läkemedel har i dag licens i Sverige medan det bara finns 299 godkända preparat i Fass vet.

lande försäljning försvinner de veterinärmedicinska läkemedlen och alla tvingas söka licenser i stället. Ett gemensamt budskap från de närvarande var att svenska veterinärer måste följa kaskaddirektivet.

DJURFÖRSÄKRINGAR PÅVERKAR

I Sverige har vi mycket bra försäkringar för våra djur och att detta även ger försäkringsbolagen en viss makt över läkemedlen kunde Kent Karlstrand från Agria redogöra för. De flesta sakförsäkringar bygger på att skada inte ska inträffa men just djurförsäkringen är en unik försäkring, skada inträffar ofta, dvs alla djur behöver gå till veterinär under sin levnadstid. Förutom basförsäkring erbjuds därför en tilläggsförsäkring just för läkemedelskostnaden och intresset för denna ökar stadigt. Man får ersättning med upp till 3 000 kronor/år. Det kan påverka djurägarens agerande och beslut i samband med veterinärbesöket. Dessutom inverkar det faktum att inte alla typer av läkemedel ersätts, det ska vara läkemedel godkända i Sverige och enligt kaskadprincipen. För andra preparat kan bolaget neka ersättning även om man oftast litar på veterinärens kunnande.

Hur framtiden ser ut är svårt att bedöma: intensivvården ökar och djuren blir allt äldre vilket ger ökade läkemedelskostnader. Redan i dag överskrider kroniskt sjuka djur oftast gränsen för vad som ersätts. I år utbetalar Agria den svindlande summan av tre miljoner per dag i ersättning till djurägare, där 50 procent sker genom direktreglering hos veterinären. Om läkemedlens del av varje skada ökar med bara 50 kronor skulle detta betyda en ökad kostnad för Agria på tio miljoner/år.

NYA AKTÖRER I PANELDEBATT

Dagen avslutades med att fem representanter för de nya apoteksaktörerna på marknaden fick presentera sig och svara på frågor. Närvarande var Kristina Niemi, Cura apoteket ICA, Birgitta Molin, Djurfarmacia Trollhättan, Pia-Lena Wallin, Djurapoteket Eskilstuna Apoteket AB, Gabriella Sander, Djurapoteket Apovet och Jan-Krister Larsson, Veterinärens Apotek.

En stor del av diskussionen upptogs av just licensproblematiken. Man var enig om att denna diskussion behöver fortsätta och alla aktörer måste samarbeta för att finna en bättre lösning för framtiden. Lagerhållning och tillgänglighet var nästa punkt och där påpekades att det inte är enbart apotekens fel att 24-timmarsregeln inte alltid kan uppfyllas. En bidragande orsak är att de två grossisterna, Tambro och Kronans Droghandel, inte har öppet under helgerna.

Om läkemedlens del av varje skada ökar med bara 50 kronor skulle detta betyda en ökad kostnad för Agria på tio miljoner/år, påpekade Kent Karlstrand.

Från läkemedelsföretagens representanter påpekades att de ständigt pågående uppköpen och sammanslagningarna av olika läkemedelsföretag ofta leder till stopp i tillverkningen och därmed restnoteringar under kortare eller längre tid.

Många apotek på samma marknad

Apoteket Cura som nu finns inhyst hos 25 ICA Maxiaffärer i delar av landet med mycket distriktsveterinärer har genom affärernas generösa öppettider blivit något av jourapotek. Djurfarmacia kan expediera recept inkomna före klockan 18 till nästa dag, Djurapoteket i Eskilstuna kan skicka hem till nästa dag recept som inkommer före klockan 15.30. Apovet har full information på sin hemsida, där finns både prisuppgifter och uppgifter om lagerhållning.

Det påpekades att det före avregleringen fanns 900 apotek i landet, just nu finns det drygt 1 000 och om några år kommer det att finnas kanske 1 500. Efterfrågan på djurläkemedel har dock ➤

Dr. Baddakys

Fiskolja

OMEGA-3 av högsta kvalitet

En ren naturprodukt, framställd ur naturliga oljor från fiskfett, rik på fettsyrorna EPA och DHA. Ur EPA skapar kroppen vävnadshormoner, såsom prostaglandiner och tromboxaner. DHA har centrala funktioner i cellmembranen.

Därför fungerar Dr Baddakys Fiskolja bra för hud, päls och leder – med snabbt märkbara resultat.

Dr. Baddaky® Europe AB

SweVet

www.drbaddaky.com

Enligt en branschöverenskommelse ska apoteken hjälpa kunderna att hitta sina läkemedel även om det är hos en annan apotekskedja. Evamari Lewin från SVF leder paneldebatten.

inte ökat i samma utsträckning utan ligger på samma ca två procents försäljning som tidigare. Sprider man ut detta på nästan dubbelt så många apotek kommer inte tillgänglighet och lagerhållning att öka. Troligen kommer det att koncentreras till några få platser/apotek och i stället kommer distribution per skickning att öka. Marknaden är komplex med olika behov i olika delar av landet och detta måste man hitta lösningar för. Det finns nu en branschöverenskommelse som säger att djurägare och djur inte ska komma i kläm utan apoteken ska hjälpa kunderna att hitta sina läkemedel även om det är hos en annan apotekskedja.

Slutligen kom frågan om brist på prisinformation upp till diskussion. Varför all prisinformation plötsligt blivit ”hemlig” kunde ingen förstå, särskilt inte i en konkurrenssituation. Åtminstone två av de närvarande aktörerna lämnar dock prisinformation på sina hemsidor. På frågan om djurläkemedel kommer att bli billigare eller dyrare i framtiden var meningarna delade. Prissättningen är fri och beror mycket på konkurrensen på marknaden, fler generika måste komma för att priserna ska sjunka. I Danmark finns redan generikaförskrivning för djur men i Sverige behövs lagstiftning för att införa detta. Kanske blir det säsongsbundna priskrig för vissa varor, t ex avmaskningsmedel på våren. Avslutningsvis lämnade också Apotekens Service AB den glädjande nyheten att e-recept för veterinärer kommer att finnas på plats efter jul. ■

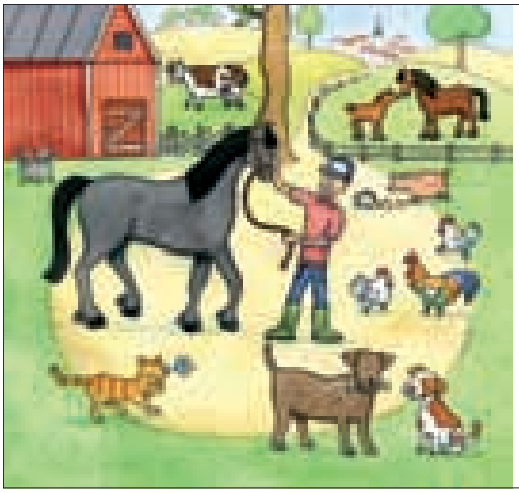

Sorbact®

Sorbact för alla sår

Använd Sorbact vid alla typer av sår och svampinfektioner, för att rensa upp eller minska risken för infektion. Ingen risk för resistensutveckling eller negativa miljöeffekter. Sortimentet består av kompress, tamponad, rundtork, gelkompress samt absorptions- och filmförband. Sorbact tillverkas i Askersund.
För mer information: pharma@abigo.se

Hela sortimentet finns hos din grossist!

abigo

ABIGO Medical AB • Ekonomivägen 5 • 436 33 Askim
Tel: 031-748 49 50 • Fax: 031-68 39 51 • pharma@abigo.se • www.abigo.se

Ingen ”fredagsantibiotika” i Norrbotten

TEXT OCH FOTO: SUZANNE FREDRIKSSON

I våras gjorde veterinärerna i Norrbotten tillsammans en storsatsning i kampen mot antibiotikaresistens. Under en helg på Pite Havsbad höll Djursjukhuset Gammelstad, Luleå, och distriktsveterinärerna i länet en uppskattad utbildningshelg. Ett halvt år senare var det dags för uppföljning. Denna gång samlades man en eftermiddag på Djursjukhuset Gammelstad.

TRION BAKOM SATSNINGEN, Elisabeth Folkesdotter Pekkari, Maria Karlsson, båda Djursjukhuset Gammelstad, och Kerstin Wikman, Distriktsveterinärerna, var förväntansfulla när deltagarna anlände och fyllde utbildningslokalen till absolut sista plats. Ulrika Grönlund Andersson, bakteriolog på Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, deltog också, liksom Mikael Erixon från Orion Pharma som från start stöttat hela projektet. ➤

Fullsatt till sista plats var det när det hölls uppföljningsmöte på Djursjukhuset Gammelstad.

Örnkoll på resistensläget. Ulrika Grönlund Andersson, SVA, föreläste i Luleå.

– Vår gemensamma satsning på utbildning inom vårdhygien och hur vi ska använda antibiotika har fått stor genomslagskraft. Det känns bra att vi inom djursjukvården tar ansvar i en fråga som berör hela samhället, inledde Elisabeth.

– Efter vårt symposium i våras har Maria och Ulrika blivit ”head-huntade” av VetaBolagen för att föreläsa i södra Sverige, fortsatte hon och lade till att hela personalstyrkan vid djursjukhuset vuxit i sina roller efter utbildningen i våras.

Kerstin Wikman berättade om läget hos Distriktsveterinärerna ett halvt år efter utbildningen i Piteå.

– Vi har en lång väg att vandra när det gäller hygienen i fält. Det går inte att säga till en distriktsveterinär att så här ska du göra, det är helt omöjligt. Vi har satt upp mål inom tre områden som ska fräschas upp: hygien, fältrutiner och städning/desinfektion. Vi har också utsett ett hygienombud på varje arbetsplats.

Kerstin avslutade med att inbjuda till fortsatt samarbete, ”nästa gång är det DVs tur att bjuda”.

Inför uppföljningsmötet hade alla deltagare fått i uppgift att ta med fallbeskrivningar. Anna-Maria Andersson, DV i Kalix, presenterade ett fall som hon kallade ”fredagsantibiotika”.

– Det handlar om en beagle som kommer in på fredagen med diffusa besvär. Ägaren är bekymrad för hunden som ”tar upp rådjur men inte hare”. Han tror att hunden har någon infektion som försämrar luktsinnet och vill ha (läs begär) antibiotika för detta, berättade Anna-Maria.

”Vad gjorde du?” Åhörarna var nyfikna på hur Anna-Maria åtgärdat hundens bristande intresse för harar.

– Hunden var inte sjuk, så jag skrev ut medel mot noskvalster. Vi ”slaskar” med annat nu, sade Anna-Maria.

Maria Karlsson gav ett praktiskt råd.

– Är ägaren påstridig och vill ha antibiotika, ta sänkan på hunden. Alla vet vad sänkan är och då brukar man kunna diskutera med ägaren.

Den självklara frågan från kursledningen efter fallbeskrivningarna var ”har ni ändrat er förskrivning, vi satte en minskning med 30

Elisabeth Folkesdotter Pekkari, djursjukskötare och delägare i Djursjukhuset Gammelstad.

Maria Karlsson är en eldsjäl när det gäller hygien och antibiotikafrågor.

procent som mål?". Det blev ganska tyst i salen, men så småningom öppnade en person munnen och sa "jag blir nervös numera när jag ska skriva ut antibiotika för jag har glömt preparatnamnen".

Alla påstod sig ha blivit mer restriktiva med antibiotika, men hela 30 procents minskning hade inte uppnåtts. Maria inflikade att om man slutar att behandla tonsilliter med antibiotika så är man nog snart i mål.

En deltagare framförde att hon upplevde att det blivit fler återbesök efter att ha stramat åt förskrivningen. Katter med bitskador till exempel.

– Det kan vara svårt för ägarna att hantera en katt och göra rent såren ordentligt. Då kan man kanske ge antibiotika tre till fem dagar, bara så att katten "tar sig över tröskeln", rådde Ulrika Grönlund Andersson.

Ulrika, som genom sitt arbete på SVA har full koll på alla "bokstavsbakterier", höll ett anförande om dagsläget.

– MRSP är ett växande problem i djursjukvården, men det är inte tillåtet att gå till "den stora boken" och börja nagga på humanpreparaten för att klara detta, sade Ulrika med eftertryck.

Maria Karlsson redogjorde kort för de rutiner man fört in på Gammelstad för att få bättre grepp om var och hur sårinfektioner tillstöter.

– Om man av någon anledning gör avsteg från en uppsatt rutin ska detta föras in i journalen. Har till exempel djuret behandlats någon annanstans än i operationssalen? Varför? Det kan vara värdefullt i nästa steg att få veta hela bakgrunden.

En eftermiddag går väldigt fort. Maria knöt ihop mötet med att tacka ägarna av djursjukhuset för att de till förmån för mötet höll stängt hela eftermiddagen så att alla, även djursjukskötarna, kunde delta.

– Att stänga är dyrt, men det kommer säkert att löna sig i längden, avslutade Maria Karlsson. ■

Nyhet! E-recept för alla veterinärer. Apovet DJURAPOTEKET

Direktleverans av läkemedel till kund och klinik. Mer information hittar du på www.apovet.se eller 0774-42 14 00

Dialog och framtid i fokus på Representantskapsmöte

KATARINA HÖRLIN-BARNEKOW, frilansjournalist*

I slutet av oktober höll Anställda Veterinärers Förening, AVF, Representantskapsmöte, RM. Dialoger stod i centrum och delegaterna diskuterade fram konkreta idéer för att fånga upp fler medlemmar.

Trevligt och konstruktivt. Så beskrev flera delegater årets RM.

– Vår ordförande, Fredrike Ritter, har lett det på ett föredömligt sätt. Organisationen av ett sådant möte är avgörande för hur det ska gå och Fredrikes sätt att leda gav oss ett RM med flera konstruktiva förslag och dialoger. Jag är jättenöjd, sa Åsa Bergström, distriktsveterinär i Timbro, innan hon lämnade årets RM, som hölls i Stockholm den 20–21 oktober.

Upplägget var formalia på onsdagskvällen, middag, och möte igen tidigt på morgonen i konferenssalen. På dagordningen stod mer än att välja en ny styrelse och gå igenom verksamhetsberättelsen.

VAD VILL AVF?

– Vi ska diskutera framtiden för AVF i ett bredare perspektiv. Vad vill vi? Vad kan vi göra för att få fackliga frågor att bli intressanta? AVF har anställda inom alla sektorer: privat, statlig, kommunal och fler ändå. Vi är en väldigt spridd grupp, sa Fredrike Ritter några dagar före RM.

Det har varit en turbulent tid inom AVF. För fem år sedan skedde en stor omorganisation, och under förra RM lyftes i en motion frågan att föreningen ska bli en facklig spjutspetsorganisation. Motionen avslogs, men styrelsen skulle arbeta efter dess intentioner.

– Grundtanken är att eftersom veterinärer arbetar på så olika fält med många arbetsgivare bör vi kanske organisera oss på ett annorlunda sätt. Vi måste vässa vårt fackliga arbete, konstaterade Fredrike.

FOTO: SUZANNE FREDRIKSSON

Årets RM präglades av konstruktiva dialoger och trevlig stämning. Här gestaltad av Kajsa Gustavsson, Per Sahlander, Björn Dahlén, Christer Gyllerup med flera.

Foto: Suzanne Fredriksson

Nästan alla deltagarna vid årets representantskapsmöte, RM för Anställda Veterinärers Förening poserar.

FACKLIG KUNSKAP VARIERAR

En tidig höstmorgon samlades ett 30-tal delegater i en konferenssal i Stockholm för att diskutera hur. Den fackliga kunskapen varierar stort på arbetsplatserna.

– En djursjukhuschef sa nyligen till en veterinär att hon ”bara kunde få mellan 0,4–0,9 procent i löneökning, eftersom facket bestämt att hon inte skulle få mer. Vill du ha mer får du gå ur facket”. Det saknas grundläggande utbildning hos många arbetsgivare, konstaterade en delegat.

Efter denna omskakande insyn i verkligheten presenterades huvuddragen i de aktuella fackliga utmaningarna inom AVFs medlemsgrupper. (Se faktaruta.)

ERFARNA OMBUDSMÄN KRÄVS

När veterinärförbundets jurister Anders Lefrell, förhandlingschef och Amelie Lothigius, ombudsman, anslöt för att redogöra för de centrala löneförhandlingarna/avtalen uppstod flera spontana frågor: Krävs det att ombudsmannen är veterinär? Måste han/hon vara jurist?

– Vi har 2 000 veterinärer som medlemmar så just den kompetensen finns ute på fältet. Det är bara för oss att ringa någon av er om det skulle krävas specifik ”veterinärkompetens”. Däremot krävs att man är två ombudsmän, absolut att bägge är akademiker, båda behöver inte nödvändigtvis vara jurister. Beteendevetare, socionom eller ekonom kan också fungera bra, sa Anders Lefrell.

– Inriktningen är inte avgörande, men en sak är väldigt viktig: det kan inte vara någon helt nyutexaminerad utan måste vara någon som redan har gedigen erfarenhet. Det är många olika typer av ärenden. Varje dag kan det hända saker helt utan förvarning och då måste man kunna hantera det, sa Amelie Lothigius.

JÄMSTÄLLDA LÖNER?

Hur mycket tid lägger de på AVF? Vilka ärenden tar de egentligen hand om?

– Individärendena har ökat och det är inte fråga om att mobbningsärendena blivit fler, utan rör sig snarare om att enskilda medlemmar behöver fackets hjälp vid t ex uppsägningar, svarade ombudsmännen. De lade uppskattningsvis ner 98 procent av sin arbetstid på frågor som rörde sig inom AVFs område, i Anders fall, och 70 procent i Amelies.

Vad finns för pågående jämställdhetsarbete inom förbundet?

– Inom kansliet bedriver vi inget aktivt projekt för att öka jämställdheten. Men veterinäryrket är jämställt – i alla fall om vi tittar på DV/officiella veterinärer, sa Anders och möttes av en storm av protester, där bland annat en 16-procentig löneskillnad mellan kvinnor och män lyftes fram.

Huruvida detta berodde på att männen i yrket varit verksamma längre tid och jämförs med relativt nyutexaminerade kvinnliga kolleger diskuterades, men något klart svar kom aldrig.

ENGAGERAD LÖNEDISKUSSION

– Lönestatistiken, som den ser ut i dag är inte uppbyggd på alla sektorer så att den är jämförbar över tid. Inte heller går det att jämföra kvinnors och mäns löner rakt av, eftersom det är för många faktorer man måste ta hänsyn till, sa Amelie Lothigius. ➤

FOTO: SUZANNE FREDRIKSSON

Under mötet diskuterades bland annat löneutvecklingen bland kvinnliga och manliga veterinärer. Delade meningar rådde om DVs rörliga medel var bra för jämställdheten.

➤ En delegat hade egen erfarenhet av att nyutexaminerade män fick högre ingångslön än kvinnor, och även löneutvecklingen debatterades. Delade meningar rådde om DVs rörliga lönedel var bra för jämställdheten.

– De enskilda lönesamtalen har gagnat kvinnor. Kvinnornas löneökningar har varit större än männens, sedan man införde dem. Båda könen har vunnit på lönesamtal kontra den gamla modellen, men kvinnorna har tjänat mer, sa Anders Lefrell.

Är inte det mest inom den statliga sektorn? undrade en deltagare.

– Jo, i första hand. Löneskillnaderna är mindre där än i den privata.

– Vi borde kontakta Handelshögskolan och be någon av deras studenter att göra en utredning kring detta, föreslog en deltagare och möttes av instämmande.

– Kanske kunde vi veterinärer gå ihop med husdjursagronomerna, som också är kvinnodominerade, och tillsammans arbeta för att få upp våra löner, var ett annat förslag.

FÖRSTA HJÄLPEN

canis academy

BOKEN FÖR PERSONAL OCH DJURÄGARE

Kunskap ger trygghet i alla situationer. Den nyutkomna boken "Första Hjälpen - när olyckan är framme" är skriven för den seriöse hundägaren. Köp den till din personal eller sälj den till hundägare på din mottagning.

www.canisacademy.se
info@canisacademy.se

Veterinär Ylva Trygger
Telefon 08-21 03 40

OMBUD SOM EN PITBULL

Utöver den grundliga lönediskussionen drog Anders Lefrell det aktuella fackliga förhandlingsläget för veterinärer.

– Veterinärerna är en liten grupp som lätt drunknar bland de stora Saco-förbunden. Bland andra yrkesgrupper, t ex på länsstyrelserna, anses de vara högavlönade. Sacos nya avtal med staten är sifferlöst, löper tills vidare och har årliga lönerevisioner. Begreppet förtroendearbetstid kommer att utredas i en partsgrupp som också ska informera de lokala parterna om vad begreppet innebär, sa Anders Lefrell.

Därpå delades delegaterna in i fem grupper för att diskutera AVFs framtid. Hur det fackliga arbetet på arbetsplatserna konkret ska bedrivas var ett av de tyngsta ämnena. Frågan var: Är det viktigt att din facklige förtroendeman är veterinär?

– Lokalt ja. Centralt nej, svarade en grupp.

– Beror helt på arbetsplatsen. På vissa är det viktigt. På andra inte, ansåg en annan.

– Viktigast är att ombudet har skinn på näsan och är som en pitbull när det gäller att driva våra frågor, ansåg en tredje grupp.

AVF-GRUPP PÅ FACEBOOK

En stor fråga var hur AVF ska nå ut. Kanske kan en AVF-grupp på Facebook bli verklighet. Förslag om ”chatt” på nätet bedömdes i dagsläget vara för resurskrävande.

– Med tanke på att det måste sitta en moderator och kontrollera alla kommentarer så de inte är rasistiska eller förtal tar det för stora resurser i anspråk, sa Fredrike Ritter, som planerar en ”Eriksgata” likt den Torkel Ekman genomförde under sin tid som ordförande.

– Jag har tidigare inte kunnat kombinera en resa med halvtidstjänst som ordförande och halvtidstjänst som anställd. Från och med nu är jag enbart ordförande i AVF. En resa är planerad och det ska bli fantastiskt att få möta våra medlemmar på arbetsplatserna i Sverige.

En annan idé var att hela styrelsen skulle resa ut i landet.

– Vi har ofta telefonmöten, men de blir inte så effektiva som att mötas på plats. Jag föreslår att vi lägger en del av våra möten på olika arbetsplatser. På så sätt möter vi de vi företräder och får en bättre förankring hos medlemmarna, sa Kajsa Gustavsson, Livsmedelsverket.

Foto: Suzanne Fredriksson

Finns det några bra förslag därute? Ja! Kanske inte en ”chatt” men väl en ny Eriksgata, sa Fredrike Ritter.

MÅNGA FÖRSLAG

En grupp betonade vikten av att nå de utländska veterinärerna, inte bara TUVE-utbildningens, utan även de svenskar som återvänder efter att ha studerat till veterinär i ett annat EU-land.

– Jordbruksverket har uppgifter på alla som legitimeras i Sverige. De uppgifterna borde vi få tillgång till så att vi kan bjuda in dem till AVF.

Mycket av framtidsdiskussionerna kretsade kring hur man kan förenkla informationen på hemsidan. En ordlista efterlystes, vad är RM? Hur väljs man hit? Vad är förbundsstyrelsen? Vem sitter där? Hur kom de dit?

– Folk har ingen aning, och det hade inte jag heller när jag var ny. Det var total ångest, sa en delegat.

Veterinärtidningens roll i informa- ➤

NÅGRA NEDSLAG I AVF-VERKLIGHETEN – DETTA HÄNDER JUST NU

AVF–DV, distriktsveterinärerna
Arbete pågår med ändrade beredskapsområden/jourområden. Kommande frågor: receptarvode, utvärderingen av omorganisationen av DVO, partsammansatt löneformsöversyn och handledningsarvode utifrån pedagogisk skicklighet, och sist: det ska finnas en veterinärmedicinskt ansvarig för varje klinikchef som inte är veterinär.

AVF–ATG
Kollektivavtalet rymmer inte övertidsersättning och endast låg ersättning för kvälls- och helgarbete. Detta ska tas upp när avtalet löper ut 2012. Lönerevisionen är inte avslutad, men alla får en extra engångsutbetalning på 2 procent av årslönen i juli 2011.

AVF–BTV, ban- och tävlingsveterinärerna
Avtal är skrivet mellan SVF och SJV. Inte bara lönefrågor utan även arbetsmiljön måste tas upp.

AVF–OA, offentligt anställda
Situationerna för länsveterinärerna skiftar. Länsveterinärerna kan vara placerade i en egen veterinärenhet eller i en lantbruks- eller rättsenhet. Chefer för dessa enheter kan vara länsveterinärer som är sakkunniga men också en lantbruksdirektör, ekonom eller jurist.

Foto: Suzanne Fredriksson

– Stora förändringar i djurskyddskontrollen har skapat en jobbig arbetsmiljö för all personal inom området, sa Per Sahlander.

Den 1 januari 2009 fördes ansvaret för djurskyddskontrollen över till länsstyrelsen från kommunerna.

– Stora förändringar i kontrollen har under uppbyggnadsfasen skapat en jobbig arbetsmiljö för all personal inom området, sa Per Sahlander, länsveterinär på länsstyrelsen i Västmanland. Andra frågor som rör offentligt anställda veterinärer på länsstyrelserna är kontroll av djurhälsopersonal, revisioner av kommunernas livsmedelskontroll och smittskyddsärenden.

”Fackligt flyter vi omkring på våra arbetsplatser, som medlem i SVF tillhör man en lokal SACO-förening. Veterinärerna är få och ingen för vår talan. Denna situation är vi inte ensamma om som offentligt anställda veterinärer, samma förhållanden finns på alla myndigheter där veterinärer är en minoritet bland arbetstagarna”, sa Per Sahlander.

Foto: Suzanne Fredriksson

Johanna Lindahl, doktorand, kom till sitt första RM som novis, och lämnade det som invald i valberedningen.

tionsarbetet lyftes. Kanske kunde en ”Veckans heta potatis inom facket”, där en förtroendeman refererade ett anonymiserat fall i Svensk Veterinärtidning presenteras i varje nummer, likt ansvarsnämndens ärenden? Annars kunde en ”Veckans fråga” tas upp på AVFs hemsida, där jurister svarade på en facklig fundering från anställda. Listan på förslag var lång, när Fredrike Ritter tackade och avslutade årets RM.

EFTERFRÅGAD KONTAKT MED UNGA VETERINÄRER

– Det har varit mycket att diskutera, men det har gått bra. De viktigaste frågorna är hur vi ska få kontakt med folk i landet, hur vi ska få med studenterna, både de som studerar i Sverige och i andra länder, samt de som flyttar hit med utländsk legitimation, sa Kajsa Gustavsson efteråt.

Även Karolina Dahlqvist, klinikchef vid ATG-hästkliniken Mantorp, var nöjd.

– En av de viktigaste frågorna är hur vi ska nå ut till de unga och de som ännu inte är medlemmar. Får vi inte med oss dem finns vi snart inte. Informationen måste bli mer tillgänglig. Sedan är det viktigt att vi funderar över hur vi ska bygga upp arbetet med fackliga ombudsmän? Det var intressant att höra hur Amelie och Anders konkret arbetar med våra frågor.

KOM SOM NOVIS

Johanna Lindahl, doktorand, Kliniska vetenskaper, SLU, kom som novis och lämnade RM invald i valberedningen.

– Bra diskussioner! Det blev tydligt att jämställdhetsarbete behövs. Många tror kanske att eftersom veterinäryrket blivit kvinnodominerat behövs inte jämställdhetsarbetet, när det i själva verket är precis tvärtom: just därför är behoven större. Vi tror att vi snart ska komma igång med det i sektionerna. Det kommer att krävas mycket arbete för att få AVF till en effektiv organisation, att fånga upp alla medlemmar, men vi tog flera bra steg under mötet. Många av oss yngre veterinärer vet nog inte vilken betydelse ett fackförbund har. Jag, som redan var intresserad, lärde mig massor.

Sascha Enders, veterinär på Läckeby Djursjukhus, upplevde också sitt första RM.

– Det är många intryck, men mest spännande är nog att det diskuteras i princip samma frågeställningar på alla arbetsplatser. Många frågor kan säkert lösas på central nivå, t ex ob-ersättningar. Jag har fått bekräftat hur viktigt det fackliga arbetet är, säger Sascha Enders, som anser att viktigast för AVF är att arbeta för rättvisa löner, rättvisa ob-ersättningar och rättvis löneutveckling inklusive rätten till ett lönesättande samtal.

KATARINA HÖRLIN-BARNEKOW, frilansjournalist, Karlavägen 92, 115 22 Stockholm.

Svenska Djurhälsovårdens Vårkonferens 2011

BILLINGEHUS 22–23 mars

Mer information kommer i nästa nummer av Svensk Veterinärtidning samt på vår hemsida www.svdhv.se.

Djurhomeopati än en gång

LARS-ERIK APPELGREN, leg veterinär, VMD, professor emeritus*

2005 infördes i Sverige en lagregel som säger att en djurägare som vill behandla ett djur med homeopatika ska kontakta veterinär innan han/hon gör det. Författaren har granskat efterlevnaden av denna regel, och sammanfattat kunskap om homeopatins påstådda och bevisade effekt eller brist på effekt. Delar av denna artikel har tidigare publicerats i "Forskning över gränserna" (1).

År 2000 publicerade Ingvar Ekesbo en artikel om homeopatisk terapi och risk för onödigt lidande för behandlade djur (4). Strax därefter refererades seminariet "Homeopatin och vetenskapen" i veterinärtidningen (2) och där konstaterades: "att kullkasta tro genom att presentera fakta är uppenbarligen inte lätt ..."

2005 förändrades regelverket beträffande djurhomeopati: "Sedan den 30 oktober 2005 ska en djurägare som vill behandla ett djur med homeopatika kontakta en veterinär innan han/hon gör det" (9). Det är svårt att få en uppfattning om regelverket följs (Figur 1).

FIGUR 1. *Typisk förpackning av ett homeopatiskt preparat. Texten på etiketten,* Similia similibus curentur, *lika botar lika, är en av principerna för homeopatisk behandling. Spädning med potenseringsförfarande är den andra högst ovetenskapliga principen.*

RIKSFÖRBUNDET FÖR KLASSISK DJURHOMEOPATI

En viss uppfattning om efterlevnaden av den nya bestämmelsen kan man få via Internet. På Riksförbundets för klassisk djurhomeopati (RKDH) hemsida anges det att det finns 26 diplomerade djurhomeopater i Sverige. Dessa är fördelade på norra Sverige (19), mellersta Sverige (11) och södra Sverige (10). På RKDHs hemsida anges bland annat följande: "RKDHs etiska rekommendationer för djurhomeopater: Enligt föreskrifter från Statens Jordbruksverk från okt 2005 skall djurägare alltid meddela veterinär före en homeopatisk behandling. Kontakten kan ske per telefon. Djurets bästa är alltid den viktigaste faktorn under all behandling. Kom alltid ihåg djurskyddslagen som säger att 'djur skall skyddas från onödigt lidande'. Anmäl alltid till din länsveterinär vid misstanke om epizooti/zoonos-sjukdomar. Hänvisa till en mer rutinerad djurhomeopat eller en veterinär om ni inte klarar av fallet. Om djuret bedöms vara i behov av veterinärmedicinsk vård, så hänvisa till en veterinär. Vid diagnostisk osäkerhet skall djuret hänvisas till veterinär för utredning och ev provtagning."

Av de 26 listade homeopaterna har 18 fungerande hemsidor (november 2010). På nio av dessa finns ingen som helst information om skyldigheten för djurägaren att kontakta en veterinär före homeopatisk behandling. Andra har föredömligt angivet sådana villkor, t ex: "Vid behov samarbetar jag med veterinär utbildad i akupunktur och kiropraktik. Tänk på att du som djurägare numera ska kontakta en veterinär innan du använder homeopatmedicin till ditt djur. Läs mer på www.sjv.se." eller "Det är en stor fördel om du redan varit hos ➤

PHARMA DISTRIBUTION
• Snabba och säkra leveranser
• Brett sortiment
• Bästa service

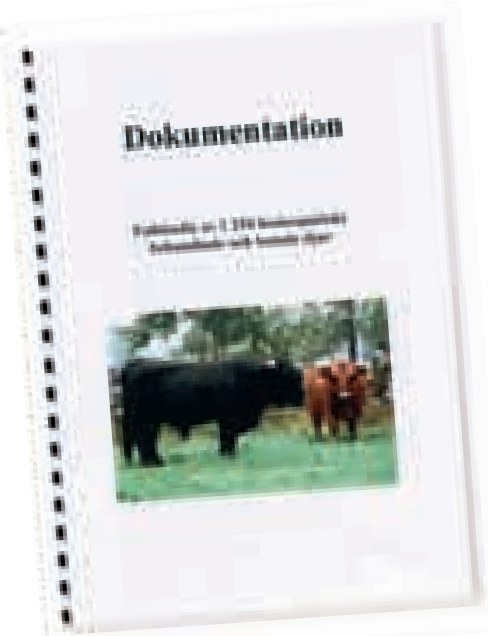

FIGUR 2. *Titelsidan på RKDHs publikation om "framgångsrikt botade fall" (3), som erbjuds till försäljning på nätet.*

➤ veterinär och utrett problemen och kanske fått diagnos innan du kommer till mig. Jag hänvisar alltid till veterinär vid misstanke om allvarlig sjukdom och jag går aldrig emot veterinärs inrådan."

Bara lyckade behandlingar dokumenteras

På RKDHs hemsida kan man även läsa om en publikation (Figur 2) som erbjuds till försäljning: "Dokumentation – Fallstudie av 1 254 homeopatiskt behandlade och botade djur." Genom Jordbruksverket har jag fått låna ett exemplar av den aktuella skriften (3). I den ges följande programförklaring: "Denna fallstudie är avsedd för homeopatiskt intresserade djurägare och andra nyfikna. Insamlingen av djurfallen påbörjades maj 2006 och april 2009 har det inkommit 1 254 djur, som behandlats och botats framgångsrikt med homeopatiska mediciner." Lägg märke till att det endast är "framgångsrikt botade fall" som rapporteras, ett högst ovetenskapligt förhållningssätt som omöjliggör en totalbedömning av verksamheten.

Bland de 1 254 djuren återfinns djur som utsatts för "komplexbehandlingar", nämligen 96 indiska mjölkkor med mastit, 150 undulater med "sour crop", 102 indiska vattenbufflar med juverproblem, 15 hundar med kennelhosta, en tik med hudproblem och ett hästföl med förkylning, dvs totalt 365 "fall". Vidare redovisas separat 13 "gruppstudier" innehållande ca 450 djur. De mera "noggrant" beskrivna fallen som blir kvar utgör 463 fall, som fördelar sig på tjurar/stutar, kalvar, kvigor, kor, hundar, fåglar, hästar, katter, får, lamm, marsvin, kanin och gris.

I publikationen redovisas i ett diagram hur många djur (n=463) som varit i kontakt med veterinär innan den homeopatiska behandlingen startade. I Tabell 1 redovisas i hur många fall veterinär kontaktats före behandling med homeopati. Som framgår av tabellen har ägarna till behandlade kor och hundar haft de flesta veterinärkontakterna. Det är dock anmärkningsvärt många djur som utsatts för homeopatisk behandling utan veterinärkontakt, trots att siffran borde vara noll, eftersom de redovisade fallstudierna kommer från perioden maj 2006 t o m april 2009 då den nya bestämmelsen var införd.

KVACKSALVERILAGEN

Enligt kvacksalverilagen (SFS 1960:409) är det förbjudet att, utan läkarlegitimation eller motsvarande, behandla människor med sjukdomar eller komplikationer i samband med graviditet eller förlossning samt att undersöka eller behandla barn som inte har fyllt åtta år. En homeopat kan alltså ställas till ansvar för behandling av de förbjudna kategorierna. Någon exakt motsvarighet till kvacksalverilagen finns inte beträffande veterinärmedicinen. En homeopat kan dock sedan 1 januari 2010 ställas till ansvar för om ett djur fått utstå otillbörligt lidande på grund av dennes terapi och rekommendationer. Så här lyder de aktuella lagrummen i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård (2009:302):

"*4 kap. Begränsningar i rätten att vidta hälso- och sjukvårdande åtgärder på djur.*

1 § Den som utan att tillhöra djurhälsopersonalen yrkesmässigt utövar verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård får inte

1. behandla djur som det finns anledning att misstänka har angripits av sjukdom på vilken epizootilagen (1999:657) eller zoonoslagen (1999:658) är tillämplig,

2. utföra operativa ingrepp på eller ge injektioner till djur eller utföra annan behandling som kan orsaka ett lidande som inte är obetydligt, eller

3. behandla djur under allmän bedövning eller under lokal bedövning genom injektion.

.....

8 kap. Straffbestämmelser och överklagande m.m.

.....

4 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som utan att tillhöra djurhälsopersonalen vid yrkesmässig verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 4 kap 1 §, eller

2. tillfogar ett djur lidande eller skada, som inte är ringa, eller framkallar fara för sådan effekt, oavsett om lidandet, skadan eller faran orsakats av olämplig behandling eller genom avbrott i eller dröjsmål med veterinär vård."

Denna lag innebär alltså en möjlighet att ställa en homeopat (= den som utan att tillhöra djurhälsopersonalen) bland annat till ansvar för en behandling som

Tabell 1. SAMMANSTÄLLNING AV ANDELEN DJURÄGARE SOM INTE VARIT I KONTAKT MED VETERINÄR FÖRE HOMEOPATISK TERAPI ENLIGT (3).

Djurslag	Varit i kontakt med veterinär	Ej varit i kontakt med veterinär	% ej veterinärkontakt
Tjur	1	2	67 %
Kalvar	18	12	40 %
Kvigor	3	5	63 %
Kor	105	20	16 %
Hundar	104	40	28 %
Hästar	53	40	43 %
Katter	29	31	52 %

medför ”ett lidande som inte är obetydligt”.

FALLSTUDIER KONTRA KONTROLLERADE PRÖVNINGAR

I den presenterade rapporten från RKDH (3) är det alltså enbart fråga om subjektivt bedömda fallstudier, som inte utförts enligt i forskarsamhället vedertagna vetenskapliga metoder. Det är omöjligt att visa att en homeopatisk behandling har effekt per se utan att man genomför kontrollerade studier. På RKDHs hemsida anges att förbundets ändamål är bland annat ”Att främja utveckling, forskning och dokumentation av klassisk homeopati för djur på ett seriöst och ansvarstagande sätt”. Det kan knappast vara seriöst och ansvarstagande att inte acceptera att fallstudier inte visar att homeopatisk behandling är framgångsrik. Den uppfattning som RKDH framför till sina medlemmar i anvisningarna till insamlingen av fallen är direkt felaktig eller möjligen är den aningslös: ”För att vinna trovärdighet behövs minst 200–300 fall till sammanställningen. Lyckas vi med detta borde vi få gehör av alla skeptiker!”

Trovärdigheten står inte i proportion till antalet icke bedömbara fallstudier – enbart evidensbaserade undersökningar kan övertyga en skeptiker.

Kriterier för trovärdig dokumentation

För att påvisa såväl läkemedels- som placeboeffekter krävs kontrollerade kliniska prövningar med följande kriterier:

– *Slumpvist urval av försöks-* och kontrollgrupper (randomisering).

– *Objektiva diagnoskriterier.* Man ska ha klara kriterier på säkra diagnoser, helst med någon form av objektiv mätning.

– *Objektiva bedömningsmetoder* (för t ex förbättring av den aktuella sjukdomen).

– *Dubbelblindteknik,* dvs varken läkare/veterinär/homeopat eller patient/djurägare vet vilka som utsatts för de olika behandlingssätten (läkemedel/placebo/annat läkemedel osv).

– *Kontrollgrupp/er,* helt obehandlade och/eller behandlade med placebo. Utan kontrollgrupp kan man inte avläsa egentliga effekter av utförd behandling.

FIGUR 3. *Gipsbyst av Samuel Hahneman fotograferad i Apoteksmuseet i Leipzig av författaren.*

Kontrollerade studier över homeopatisk behandling som genomförts på djur i Norden har visat att homeopatisk medicinering i sig inte haft någon effekt på de studerade tillstånden (6, 19). Inte heller har de brett upplagda metastudier på människor som gjorts av Lindhe och medarbetare (10, 11) visat att homeopatisk behandling har haft någon effekt utöver placebo i kontrollerade studier.

VAD ÄR DÅ HOMEOPATI?

Homeopati är en irrlära som introducerades i början på 1800-talet av Samuel Hahneman (5) (Figur 3). Läran bygger framför allt på två principer: 1) lika botar lika 2) de aktuella medlen används i starka utspädningar som anses mer potenta ju kraftigare spädningen är. Något vetenskapligt belägg för att homeopatiska läkemedel är effektiva per se finns inte (16).

Kontroll och registrering av homeopatika

Homeopatika behöver inte ha visats ha lindrande eller botande effekt i kliniska ➤

Har du svarat på löneenkäten?

En bra lönestatistik ger ett bättre underlag för lönerådgivning och kan bidra till högre löner. Därför blir vi glada om du så snart som möjligt svarar på enkäten.

Om du inte har fått den, har vi kanske fel e-postadress till dig. Uppdatera då genom att kontakta kansliet – office@svf.se, 08-545 558 20.

Kan du inte svara via webben, meddela kansliet för att få en pappersenkät.

➤ prövningar. Däremot ska de vara säkra (= utan skadliga effekter) och registreras hos Läkemedelsverket, som bedömer bland annat kvalitet, säkerhet, god tillverkningssed (GMP, Good Manufacturing Practice), märkning och homeopatisk tradition. Läkemedelsverket värderar alltså inte på något sätt homeopatiska medels terapeutiska effekt och har inga krav på kliniska studier.

De råvaror som används i homeopatiska läkemedel är framför allt växt-, djur- och mineralextrakt. I Sverige får inte ett homeopatiskt medel innehålla mer än en tiotusendel av stamberedningen (motsvarande D4 i slutprodukten). Ett frilistat homeopatikum (dvs ett som får säljas i avvaktan på registrering hos Läkemedelsverket) får inte innehålla mer än en miljondel av stamberedningen (motsvarande D6). För närvarande (november 2010) finns det ca 1 300 frilistade/registrerade homeopatiska preparat för människor och 16 frilistade/registrerade för djur upptagna på Läkemedelsverkets hemsida. Frilistade homeopatika får säljas till och med den 30 april 2011. Därefter får endast registrerade homeopatiska läkemedel säljas på den svenska marknaden. Djurhomeopater får även använda de för humant bruk registrerade/frislistade preparaten i sin verksamhet.

OLAGLIGA HOMEOPATIKA VÄXANDE PROBLEM

Information om att olagliga homeopatika förekommer i Sverige meddelades på Läkemedelsverkets hemsida den 9 juni 2010 och kommenterades på följande sätt:

”Användningen av homeopatika ökar kraftigt i hela Europa. I Sverige är användningen ännu relativt liten, men den olaga försäljningen är i gengäld ett växande problem. Olaglig tillverkning kan innebära att homeopatika kan innehålla fel mängd av en ingrediens, föroreningar eller vara tillverkade på ett sätt som avviker från homeopatisk tillverkningssed. Läkemedelsverket har i dagarna skickat ut brev till 3 000 terapeuter för att påtala risken med att använda produkter som står utanför Läkemedelsverkets tillsyn. I EU räknas all homeopatika som läkemedel. Alla homeopatiska läkemedel som säljs i Sverige ska vara registrerade av Läkemedelsverket. Undantagna är de frilistade homeopatika med tillfälligt försäljningstillstånd till och med april 2011. All övrig försäljning av homeopatika är olaglig.”

Huruvida även djurhomeopater nåtts av den aktuella skrivelsen och därmed uppmärksammats på förekomsten av olagliga homeopatika är oklart.

FIGUR 4. *Den mänskliga kontaktens effekt på djuret är en av förklaringarna till placeboeffekten inom veterinärmedicinen.*

PLACEBOEFFEKTER

På sidan 3 i den av RKDH utgivna fallsammanställningen (3) kan följande läsas: ”En del menar att den homeopatiska effekten endast är placebo – dvs att man tror att man blir bra. Detta är svårt att skylla på när man t ex skickar medel till en djurägare, som ger medlet i en äppelbit till sin häst med hosta och hästen slutar hosta. Om detta är placebo, så skulle även den i två månader utförda veterinärmedicinska behandlingen ha gett samma resultat, men av veterinären blev hästen utdömd.”

Ja, jag menar verkligen att en del av all terapi har ett inslag av placebo i vid mening. En allmänt accepterad defini-

Tabell 2. RESULTAT AV EN KLINISK PRÖVNING AV ETT SMÄRTSTILLANDE MEDEL (KARPROFEN) PÅ HUNDAR MED LEDLIDANDEN (18). MED ”FORCE PLATE EVALUATION” AVSES EN OBJEKTIV BEDÖMNINGSMETOD AV HUNDARNAS SMÄRTA.

Typ av bedömning	Placebo	Karprofen
Djurägarbedömning	13 av 34 bättre (38 %)	26 av 36 bättre (72 %)
Veterinärbedömning	9 av 34 bättre (26 %)	20 av 36 bättre (56 %)
”Force plate evaluation”	19 av 34 positivt svar (56 %)	29 av 36 positivt svar (80 %)

FIGUR 5. *Hästfibbla,* Arnica montana, *innehåller bland annat helenalin, som visats ha antiinflammatorisk effekt. Dock inte i homeopatiska koncentrationer i traditionell mening (dvs >D4–D6 eller högre spädningar). Bild från Carl Axel Magnus Lindman Bilder ur Nordens Flora (1901–1905).*

tion på placebo är ”varje form av terapi, som medvetet eller omedvetet ordineras av en läkare eller annan behandlare eller ges av en lekman för behandling av symtom eller sjukdomar, men som i själva verket saknar specifik effekt på de symtom eller den sjukdom som behandlas” (1).

I väl kontrollerade studier på djur med kontrollgrupp som fått placebo kan detta fenomen iakttagas. Flera förklaringsmodeller kan anföras enligt McMillan (13):

1. Betingade reflexer. Placebo utlöser ett betingat svar som beror på den effekt som ”neutrala” stimuli tidigare gett upphov till i den terapeutiska eller experimentella miljön.

2. Förväntan (expectancy), tillit, hopp & suggestion. Inom veterinärmedicinen finns denna förväntan hos djurägaren.

3. Endogena opioider frisätts. Denna förklaringsmodell är mest relevant när smärtlindring eftersträvas.

4. Den mänskliga kontaktens effekt på djuret (Figur 4).

KLINISKA STUDIER AV PLACEBO-EFFEKT

Resultatet från en kontrollerad, randomiserad, dubbelblind klinisk prövning av ett smärtstillande medel (NSAID-preparatet karprofen) för behandling av smärtsamt ledlidande (osteoartrit) på hundar sammanfattas i Tabell 2 (18). Som framgår av tabellen fick flera hundar smärtlindring trots att de behandlades med endast placebo (sockerpiller). Med ”Force plate evaluation” avses en objektiv bedömningsmetod av hundarnas smärta. De behandlade hundarna fick upprepade gånger trampa på en platta under skritt. Denna platta (force plate) mäter det tryck med vilket hunden sätter ner foten på plattan. Ju mera ont hunden har i sitt ben desto försiktigare sätter den ned foten (= minskat tryck på plattan). Resultaten visar tydligt att 19 av 34 hundar (56 %) blev klart bättre med enbart placebo med denna objektiva mätmetod.

Om en homeopat i stället för placebo hade behandlat med sina utspädda läkemedel hade man inte haft möjlighet att bedöma den i detta fall så uttalade placeboeffekten, utan sannolikt felaktigt trott att den verkningslösa, spädda medicinen per se haft en påverkan.

I en relativt nyligen publicerad, randomiserad, dubbelblind klinisk studie med ett homeopatiskt kombinationspreparat (Zeel®) redovisas smärtlindring på hundar med ledlidanden (osteoartrit) som var bättre än placebo, men inte lika effektiv som med karprofen, ett NSAID-preparat (8). Detta var ytterst anmärkningsvärt eftersom homeopatiska prepa- ➤

Specialkryssning med River Cloud II på Mosel

Helt nytt program

”HORTIKULTURELL VINKRYSSNING”

Veterinär K G Linderholm har under mer än 10 år ordnat många högklassiga flodkryssningar för kollegor, musikälskare, vänner och vänners vänner. Eftersom kretsen av kollegor och vänner inte är så stor och många gärna återkommer flera gånger gäller det att ta få fram nya erbjudanden.

Ett sådant erbjudande är: Koblenz-Trier-(Worms)-Mainz i sommarväder på den vackra floden Mosel med sina vinsluttningar.

Lördag 16 juli - lördag 23 juli 2011

Utflykter till berömda orter som Trier (Tysklands äldsta stad), Bernkastel, Cochem, Heidelberg m.fl. *För oss speciellt ordnas ett flertal parallella alternativa utflykter till vinproducenter med informativa föredrag, expertledda vinprovningar, möjligheter till direktinköp m.m.* Även ombord kommer måltiderna att inkludera sammanlagt ett par dussin olika viner.

Hela första dagen (söndag i Koblenz) ägnas åt ”The horticultural show” och en tur med “The new cable car” med panoramavyer över såväl staden som utställningen.

Pris per person för hela kryssningen från ca 1465 Euro (antalsberoende)
Reservation för prisjusteringar. Lägsta pris kan snabbt bli fullbokade.

I priset ingår den 5-stjärniga kryssningen i elegant utsides dubbelhytt, helpension med 6 måltider per dag inklusive olika viner till huvudmålen samt olika program bl.a. vinprovning ombord. Kaffe, te, alla alkoholfria drycker, frukt m.m. ingår även. Flyg och transfers eller egen transport ingår inte.

För mer detaljerad information, broschyrer och förhandsanmälan (ej bindande) till:

K G Linderholm, Alviksvägen 133, 167 62 Bromma. Tel: 08-800500, fax: 08-264647

➤ rat av naturliga skäl hittills inte kunnat visas ha någon säkerställd effekt utöver placebo. Zeel innehåller emellertid extrakt från växter med kända antiinflammatoriska substanser, som är utspädda endast till D2 och D3. Extrakt från *Arnica montana,* hästfibbla, som innehåller bland annat helenalin, har visats ha antiinflammatoriska effekter (12, 14) (Figur 5). Vidare har extrakt från *Solanum dulcamara,* besksöta, visats ha en antiinflammatorisk effekt in vitro (17). Förekomst av sådana antiinflammatoriska substanser i låga spädningar av modertinkturerna kan högst sannolikt förklara de positiva effekterna i Hielm-Björkmans studie. I Sverige anses inte beredningar som är utspädda mindre än D4–D6 som homeopatika, eftersom de inte kan garanteras vara oskadliga, dvs kan innehålla verksamma substansmängder. I Hielm-Björkmans doktorsavhandling där den citerade uppsatsen ingår, diskuteras dock den framförda förklaringsmodellen (7) som kan förklara den till synes uppnådda effekten av ett ”homeopatikum”. En beredning som i strikt mening inte uppfyller definitionen av ett homeopatikum genom sin alltför låga utspädning och därmed innehåller biologiskt påvisbara mängder av mot inflammation verksamma substanser.

HOMEOPATINS EFFEKTER = PLACEBO

Vi kan alltså med stöd av nyligen publicerade, randomiserade, kontrollerade studier på såväl människor som djur konstatera att homeopati per se inte har någon effekt. De positiva resultat som otaliga fallbeskrivningar vittnar om är resultatet av placeboeffekter i vid mening. Det är intressant att konstatera att Singh och Ernst i sin bok (16) utmanar alla homeopater. De utlovar nämligen ett pris på £10 000 till den som kan påvisa en effekt utöver placebo med en homeopatisk behandling i en kontrollerad klinisk prövning. Den nyligen utgivna skriften från RKDH med 1 254 homeopatiskt behandlingar (3) är endast ytterligare ett (aningslöst?) försök att vilseleda djurägare om den utspädda medicinens omöjliga terapeutiska effekt.

Homeopatin kan vi förkasta som en irrlära, men absolut inte placeboeffekterna. Rätt utnyttjad kan placebo förstärka medicinsk terapi (20). Den anses definitivt höra hemma i dagens sjukvård (15) och så även i viss utsträckning inom djursjukvården. Den motsatta effekten, nocebo, kan uppkomma om veterinären intar en överlägsen och avfärdande attityd mot djurägaren. Ett strikt vetenskapligt förhållningssätt med inslag av empati kan förhoppningsvis bidra till optimal terapi inom veterinärsjukvården och därmed bidra till att risken för otillbör-

Tävlingshunden

Jag har arbetat heltid med hundar i 10 år. Ju mer jag håller på desto mer inser jag vad viktigt det är att se till helheten. Det är mycket som ska stämma för att det ska gå bra på träning och tävling.
Det allra viktigaste är att hunden är hel och frisk! Jag använder KRUUSE Rehab hundtäcke - Designed by ReDog of Sweden™ på mina hundar under uppvärmning och nedvarvning. Ett väldigt lätt och smidigt täcke som även är mycket bra när det regnar och hundarna slipper bli kalla och blöta. Under vinterhalvåret tränar jag en hel del i ridhus, då får hundarna ha täcket på sig i bilen för att behålla värmen.

Jag tränar och tävlar lydnad, spår, sök, svenskskydd, IPO och Mondioring. Alla grenar har sina svårigheter men gemensamt är att det krävs mycket fysiskt av hundarna. Jag ser varje hund som en livskamrat där tävlingar bara är en liten del av hundens liv. Jag vill att mina hundar ska få bli gamla och att de ska få vara friska!

Därför väljer jag KRUUSE Rehab hundtäcke - Designed by ReDog of Sweden™.

Frida Wallén
Driver företaget Sundbergs Hundtjänst
Svensk mästare i Svenskskydd 2008
SM-Brons i Svenskskydd 2007, 2009
Världsmästare i Mondioring 2 för Belgiska Vallhundar

KRUUSE Rehab Hundtäcke - Design by ReDog of Sweden™
279820 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog, softshell. Str. 33cm
279821 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog, softshell. Str. 36cm
279822 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog till tax, softshell. Str. 42cm
279823 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog, softshell. Str. 48cm
279824 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog, softshell. Str. 55cm
279825 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog, softshell. Str. 62cm
279826 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog, softshell. Str. 69cm
279827 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog, softshell. Str. 76cm
279828 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog, softshell. Str. 42cm
279829 KRUUSE Rehab hundtäcke Redog till tax, softshell. Str. 46cm

ReHab
KRUUSE
Designed by ReDog of Sweden™

WWW.KRUUSE.COM 08-85 02 00

ligt lidande uppstår i samband med okontrollerad homeopatisk behandling.

Referenser

1. Appelgren L-E. Homeopati på djur och människor. Kan placeboeffekter förklara positiva behandlingsresultat? I: Forskning över gränserna. Tolv studier. Skrifter och dokument rörande föreningens och stiftelsens verksamhet under sjuttiofem år. Skrifter utgivna av Föreningen för Filosofi och Specialvetenskap XVII, 2010, 87102.
2. Beck-Friis J & Arosenius C. SLU-seminarium Homeopatin och vetenskapen, Svensk VetTidn, 2001, 53, 1, 28–31.
3. Dokumentation – Fallstudie av 1 254 homeopatiskt behandlade och botade djur. Copyright Helen Anebo, 39 sidor, 2009.
4. Ekesbo I. Förekomst och konsekvenser av homeopati på husdjur. Svensk VetTidn, 2000, 52, 871–880.
5. Hahnemann S. Organon der rationellen Heilkunde. Leipzig, 1810.
6. Hektoen L, Larsen S, Odegaard SA & Løken T. Comparison of homeopathy, placebo and antibiotic treatment of clinical mastitis in dairy cows – methodological issues and results from a randomised, clinical trial. J Vet Med A Physiol Pathol Clin Med, 2004, 51, 439–446.
7. Hielm-Björkman A, Tulamo RM, Salonen H & Raekallio M. Evaluating complementary therapies for canine osteoarthritis – Part II: A homeopathic combination preparation (Zeel®). Evidence Based Complement Alternative Medicine, Open access Oxford Journals, 2007, Oct 29.
8. Hielm-Björkman A. Assessment of chronic pain and evaluation of three complementary therapies (gold implants, green lipped mussel, and a homeopathic combination preparation) for canine osteoarthritis, using randomized, controlled, double-blind study designs. Akad avh, University of Helsinki, 2007.
9. Jordbruksverket. Veterinärer och homeopatika, i lagstiftningen. Skrivelse till veterinärkåren, 2005, www.jordbruksverket.se
10. Linde K, Clausius N, Ramirez G, Melchart D, Eitel F, Hedges LV & Jonas WB. Are the clinical effects of homeopathy placebo effects? A meta-analysis of placebo-controlled trials. Lancet, 1997, 350, 834–843.
11. Linde K, Scholz M, Ramirez G, Clausius N, Melchart D & Jonas WB. Impact of study quality on outcome in placebo-controlled trials of homeopathy. J Clin Epidemiol, 1999, 52, 631–636.
12. Mascolo N, Autore G, Capasso, F, Menghini, A & Palmira Fasulo M. Biological screening of Italian medicinal plants for anti-inflammatory activity. Phytotherapy Research, 1987, 1, 28–31.
13. McMillan FD. The placebo effect in animals. J Am Vet Med Assoc, 1999, 215, 992–999.
14. Merfort I. Arnika: Neue Erkenntnisse zum Wirkungsmekanismus einer traditionellen Heilpflanze. Forsch Komplementärmed Klass Naturheilkd, 2003, 10 (suppl 1), 45–48.
15. Nilsson G. Placeboeffektens anatomi. Läkartidn, 2008, 105, 3632–3633.
16. Singh S & Ernst E. Trick or treatment? Alternative medicine on trial. London, Bantam press, 2008. (På svenska: ”Salvekvick och kvacksalveri. Alternativmedicinen under luppen”. Stockholm, Leopardförlag, 2008)
17. Tunón H, Olavsdotter C & Bohlin L. Evaluation of antiinflammatory activity of some Swedish medicinal plants. Inhibition of prostaglandin biosynthesis and PAF-induced exocytoses. Journal of Ethnopharmacology, 1995, 48, 61–76.
18. Vasseur PB, Johnson A , Budsberg SC, Lincoln JD, Toombs JP, Whitehair JG & Lentz EL. Randomized, controlled trial of the efficacy of carprofen, a nonsteroidal anti-inflammatory drug, in the treatment of osteoarthritis in dogs. J Am Vet Med Assoc, 1995, 206, 807–811.
19. de Verdier K, Ohagen P & Alenius S. No effect of a homeopathic preparation on neonatal calf diarrhoea in a randomised double-blind, placebo-controlled clinical trial. Acta Vet Scand, 2003, 44, 97–101.
20. Wormnes B, Dundas I & Manger T. Placeborespons kan förstärka medicinsk terapi. Läkartidn 2008, 105, 3638–3642.

***LARS-ERIK APPELGREN,** leg veterinär, VMD, professor emeritus, Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap, Avdelningen för patologi, farmakologi och toxikologi, SLU, Box 7028, 750 07 Uppsala.

Betala medlemsavgiften via autogiro

Blanketten Autogiroanmälan fylls i. Den finns på vår hemsida www.svf.se, under BLANKETTER och Rörande SVF. Du kan också kontakta kansliet, så sänder vi blanketten till dig. När vi fått blanketten i retur kommer avgifterna i fortsättningen att dras från ditt konto varje månad.

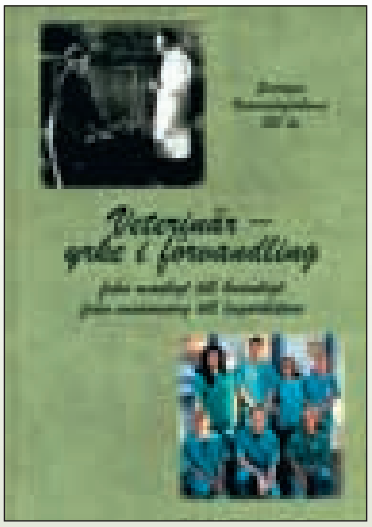

Jubileumsboken

Veterinär - yrke i förvandling

från manligt till kvinnligt
från ensamvarg till lagarbetare

Innehåll

Sveriges Veterinärförbund 150 år

Veterinäryrkets utveckling – en klassresa i ord och bild

Från manligt till kvinnligt

Från Veterinärinrättningen till Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Djurens hälsa och välfärd

”Djur + människa = en hälsa”

Framtidsvisioner

BOKEN FINNS ATT BESTÄLLA på SVFs hemsida www.svf.se.

Du som är medlem
får en bok gratis, därefter kostar den 100 kr/st + porto.

Övriga
betalar 200 kr/st + porto.

Mängden smitta viktigare än salmonellatyp bland grisar

Veterinär Julia Österberg, institutionen för kliniska vetenskaper, SLU, försvarade den 12 november sin avhandling för veterinärmedicine doktorsexamen med titeln "Salmonella in pigs. Infection dynamics of different serotypes". Opponent var dr Francois Madec, Agence Francaise de Sécurité des Aliments, Ploufragan, Frankrike.

disputationer

Salmonellautbrott är ovanliga i svenska grisbesättningar, men under senare år har det dykt upp olika typer av salmonella som kan härledas till foderfabriker. Julia Österberg har undersökt infektionsförloppet hos grisar som smittats av olika doser av fyra salmonellaserotyper, två som förknippas med fodersmitta (*S yoruba* och *S cubana*) och två som är vanliga i europeiska grisbesättningar (*S typhimurium* och *S derby*). Den övergripande slutsatsen är att mängden smitta, dvs infektionsdosen, betyder mer för smittspridningen än vilken typ av salmonella det rör sig om. Detta innebär att det tycks vara en bättre strategi att anpassa saneringsåtgärderna efter infektionsnivån i en drabbad besättning, än att utgå från salmonellatypen.

I det stora hela var skillnaderna mellan salmonellaserotyperna små. Grisarna behövde visserligen en högre dos av *S cubana* för att bli smittbärare, men förekomsten av salmonella i avföring, liksom förekomsten i inre organ efter åtta veckor, berodde framför allt på smittdosen, inte på serotypen.

Avhandlingen handlar i huvudsak om salmonellainfektionens förlopp i grisen, men Julia Österberg har också undersökt hur effektivt salmonella sprids till friska grisar via avföring och kontaminerad inredning. Alla fyra serotyperna visade sig kunna överföras på dessa sätt, men i relativt begränsad omfattning. ■

Den Danske Dyrlægeforening

Bliv hestefagdyrlæge!

Den Danske Dyrlægeforening inviterer norske og svenske hestedyrlæger til at søge om optagelse på fagdyrlægeuddannelsen vedrørende sygdomme hos heste (The Danish Veterinary Association's two-year certification course in Equine Diseases).

Uddannelsen afvikles som et 2-årigt uddannelsesforløb, med forventet opstart den 3.-4. februar 2011. Uddannelsen består af kursusdele med samling af kursisterne samt selvstændigt arbejde mellem samlingerne blandt andet med praktiske opgaver, der tager udgangspunkt i egen praksis. Efter afsluttet og bestået uddannelse, kan kursisterne opnå godkendelse som fagdyrlæge (certificate in equine diseases). Uddannelsen henvender sig til dyrlæger med mindst 3 års erfaring fra hestepraksis (mindst 50 % af arbejdstiden) og med fortsat beskæftigelse på dette område under uddannelsen.

Prisen er ca. DKK 125.000 kr. + moms.

Ansøgningsfristen er mandag den 3. januar 2011.

Er du interesseret og ønsker yderligere information, kan du kontakte Gert Aagaard van Hauen, Den Danske Dyrlægeforening, Emdrupvej 28A, DK-2100 København Ø, tlf. +4538710888 eller e-mail gaj@ddd.dk eller du kan finde en uddybende beskrivelse af uddannelsen på **www.ddd.dk**.

JULKLAPPSTIPS!

En svensk James Herriot? Läs **Per Axel Beskows** kåserisamling, skratta – och döm själv!

MBF Bokförlag
Box 141. 161 26 Bromma.
Tel: 08-25 64 78. Fax: 08-80 85 95.
www.mbforlag.se

Elakartad lungsjuka hos grisar motverkas av immunitet

Veterinär Marie Sjölund, institutionen för kliniska vetenskaper, SLU, försvarade fredagen den 3 december sin avhandling för veterinärmedicine doktorsexamen med titeln "*Actinobacillus pleuropneumoniae* – A major respiratory pathogen in pigs". Opponent var dr Björn Lium, Veterinærinstituttet, Oslo, Norge.

disputationer

Actinobacillus pleuropneumoniae kan ge upphov till allvarliga lunginfektioner hos grisar, ibland med dödlig utgång. Vanligare är dock en kronisk form, utan tydliga tecken på sjukdom, som ofta upptäcks som brösthinneinflammationer i samband med besiktningen vid slakt. Under 1990-talet minskade registreringen för brösthinneinflammationer vid slakt, men den har under senare år ökat igen och fler akuta utbrott av elakartad lungsjuka har rapporterats. Då bakterien kan orsaka allvarligt djurlidande och betydande ekonomiska förluster är det angeläget att förebygga uppkomsten av sjukdom. Avhandlingen studerar hur immunförsvaret påverkas av en infektion med *A pleuropneumoniae* och hur detta påverkar grisens skydd mot nya infektioner.

Resultaten visar att antikroppsnivåerna i blodet hos suggor avspeglas i den mängd antikroppar som smågrisarna får i sig via råmjölken. Detta tyder på att smågrisar efter suggor med höga antikroppsnivåer skulle kunna vara bättre skyddade mot smitta och de utvecklade själva höga antikroppsnivåer då de exponerades för bakterien.

Marie Sjölund undersökte också effekten av en tidigt insatt behandling. Det visade sig att det antibiotikum som gav bäst klinisk effekt lämnade grisarna oskyddade vid en återinfektion. Dessa grisar hade inte bildat antikroppar, till skillnad mot grisar som var skyddade vid en återinfektion.

Sammanfattningsvis tycks förekomsten av antikroppar riktade mot *A pleuropneumoniae* i blodet vara ett bra mått på immunitet mot sjukdomen. Detta öppnar för möjligheten att öka skyddet hos både diande och växande grisar genom att höja nivåerna av cirkulerande antikroppar hos suggorna och därmed öka mängden antikroppar i råmjölken. Det måste dock göras utan att djuren blir sjuka, exempelvis genom vaccination av suggor, och det krävs att vaccinationen leder till en antikroppsstegring med antikroppar som skyddar mot sjukdom. Att vaccinera växande grisar kan också vara ett sätt att kontrollera infektionen, men vacciner som ger upphov till en skyddande immunitet måste utvecklas först. ■

SÄV-AKTIVITETER

Till medlemmarnas och många andras fromma har programplaneraren KG Linderholm arrangerat följande:

Måndag 7 februari 2011
10.00–14.00. ***Lunchkonsert*** på Dansmuseet, Gustav Adolfs torg 22–24 med de för många av oss redan kända artisterna estradören Mattias Enn och konsertpianisten Samuel Skönberg. Föregås av en speciell guidad visning av museet och separatutställningen om Isadora Duncan. Totalpris 350:-. Anmälan senast fredag 27 januari.

Fredag 15 april–lördag 16 april 2011
Gemensam bussresa från Uppsala–Stockholm (ev. upphämtning längs vägen) till ***Göteborgsoperan och musikalen "Sunset Boulevard"***. Guidad visning av det omtalade nya operahuset, bra parkettbiljetter, 4-stjärnigt hotell, middag, frukost, alla resor m.m. under 3 000:- per person (antalsberoende). Slutlig anmälan och bokningsavgift senast måndagen 10 januari 2011.

Utförlig info och broschyrer om de olika aktiviteterna lämnas av KG som också vill ha anmälan till adress: KG Linderholm, 08-800500, Alviksvägen 133, 16762 Bromma.

P.S. Års- och vårmötet i SÄV i Siljansområdet (24) 25–26 maj 2011.

Vilken är din diagnos? – Svar

SVAR

Vid makroskopiska obduktionsfynd som okoagulerat blod och förstorad, sönderfallande mjälte kopplat till en anamnes med plötsligt dödsfall kan mjältbrand inte uteslutas. Eftersom sjukdomen omfattas av epizootilagen och dessutom är en allvarlig zoonos måste speciella åtgärder skyndsamt vidtas. Veterinären är skyldig att anmäla redan misstanke om epizootisjukdomar till Jordbruksverket och länsveterinär, och man kan också alltid ringa SVAs sektion för epizootologi ("Epiz") för att diskutera eventuella misstankar. Epiz ger råd om provtagning och hjälper till att kontakta mottagande laboratorium, vilket alltid måste göras innan prover med misstänkt epizootiskt agens skickas in. Epiz värderar också vidare tillsammans med veterinären och Jordbruksverket misstankarna, för optimal utformning av de initiala insatserna.

I det här fallet, med ett allvarligt zoonotiskt agens inne på en obduktionsanläggning, blir den första åtgärden personlig smittrening samt att vidta insatser för att förhindra vidare spridning av sporer och/eller bakterier inne i, och ut från, lokalen. Detta behöver, beroende på lokalernas utformning, kanske ske redan innan anmälan för att inte föra ut smittan från obduktionssalen och kontaminera även t ex kontorslokalerna. Om en epizootisjukdom misstänks måste denna alltid först uteslutas genom ytterligare undersökning och provtagning, innan utredningen kan fortgå i andra riktningar, eller som i det här fallet, obduktion avslutas. Kadavret måste här lämnas orört tills diagnos kan fastställas eller uteslutas, för att förhindra vidare zoonosrisk för den obducerande veterinären. Prover för att möjliggöra diagnostik tas ut innan kadavret lämnas. För att diagnostisera mjältbrand räcker det med ett blodprov i serumrör. Om mjältbrandsmisstanke uppstår vid kadaveröppning utomhus måste kadaver och omgivning säkras för gnagare och skadedjur samt väder och vind i väntan på diagnos.

Till de lagstadgade, initiala åtgärderna vid epizootimisstankarna hör också att motverka smittspridning, i praktiken ofta detsamma som att utfärda en spärrförklaring, dvs besluta om förbud för djur, djurprodukter, transporter och människor att lämna eller komma till platsen för det misstänkta epizootifallet, samt att inleda smittspårning. Innehållet i "spärren" anpassas efter smittämnet och dess epidemiologi. För mjältbrand som bara smittar via oralt intag eller inandning av bakterier eller sporer kan spärren vara ganska begränsad, eller t o m helt utebli, i avvaktan på diagnos.

Differentialdiagnoser

Förutom mjältbrand kan andra sjukdomar med akut och perakut förlopp som klostridios, trumsjuka och förgiftningar vara möjliga.

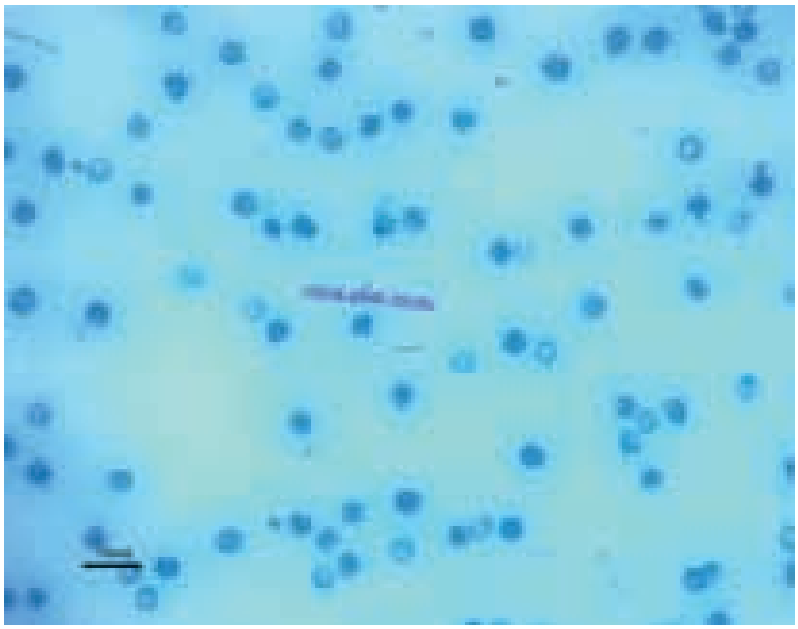

Foto: Thomas Segall, SVA.

Figur 2. *I blodutstryk färgat med polykrom metylenblålösning enligt M'Fadyean framträder antraxsporer med en karakteristisk rosa kapsel.*

UTGÅNG OCH DIAGNOS

Obducerande veterinär kontaktade SVA som i sin tur kontaktade Jordbruksverket och länsveterinär. Beslut fattades att skicka prover (blod och mjälte) till SVA med budbil för omgående analys. Ursprungsbesättningen spärrades i det här fallet INTE, då misstankegraden sänkts efter att ytterligare anamnestiska uppgifter hämtats in. Det var en mjölkgård, ungtjurarna som hölls inomhus på lösdrift åt samma ensilage som mjölkkorna och det fanns inte några anmärkningar på sporer i mjölk, dvs man kunde anta att risken för jordtillblandning i ensilaget var minimal. Fortsatt grundades beslutet att inte spärra besättningen i det här fallet på att inga riskaktiviteter såsom grävning eller schaktning hade försiggått på gården, samt att inget blod hade läckt ur kroppsöppningar på kadavret innan hämtning.

Obduktionsanläggningen belades inte heller med officiell spärr, men höll ändå stängt tills mjältbrand kunde uteslutas.

Fall av mjältbrand hos djur hållna inomhus är extremt ovanligt, även om det var precis så det var vid det senaste svenska utbrottet i Halland 2008. Den exakta smittvägen där kunde aldrig fastställas men jord- och dammtillblandat ensilage som skördats längs Viskans stränder i vilken mjältbrandskadaver sägs ha dumpats på 1950-talet misstänks vara boven i dramat.

På SVA gjordes direktutstryk på blod (Figur 2), PCR-undersökning på blod och mjälte samt bakterielogisk odling från blod och mjälte. Samtliga analyser utföll negativt. Den patologisk-anatomiska undersökningen som kunde återupptas efter de negativa provsvaren fasställde trumsjuka som trolig dödsorsak.

KORT OM MJÄLTBRAND

Mjältbrand orsakas av *Bacillus anthracis,* en grampositiv, orörlig, kapselbildande stav med mycket hög sporbildande förmåga. Samtliga däggdjur tycks vara mottagliga för infektion men känsligheten varierar. Av domesticerade djur drabbas oftast nöt, får, häst och get i nämnd ordning. Svin, hund och katt är mindre känsliga. Utbrott bland farmad mink har påvisats i samband med utfodring med infekterat kött.

Kliniskt ses en perakut, akut, subakut till kronisk bild. I perakut form inträder döden mycket snabbt efter infektionen, vilket är den typiska formen hos nötkreatur. Efter den plötsligt inträdda döden ses mörkt okoagulerat blod rinna från kroppsöppningarna, rigor mortis är ofullständig och kadavren förruttnar fortare än vanligt. Nötkreatur med akut form insjuknar med hög feber, depression och apati. Slemhinnorna är ansvällda och ibland ses blödningar. Ofta ses diarré, blodiga flytningar från nosen, blodblandad mjölk, kastningar samt lokala ödem. Mortaliteten är hög. Vid det senaste svenska fallet sågs initialt bara hastiga dödsfall och inga övriga typiska tecken.

Hästar med akut form uppvisar något varierande bild beroende på infektionsport. Vid peroral smitta kan enterit och kolik, hög feber, depression och snabb död inträffa. Vid smitta överförd med insekter kan subkutana ödem påvisas. Vid dessa fall kan djuren leva i upp till tre dagar men enstaka djur upp till en vecka eller längre.

Hos svin, hund och katt utvecklas vanligen en subakut, nekrotiserande form som följd av peroral smitta. Infektionen lokaliseras ofta till svalget, som vid grava fall ger andningssvårigheter. Hos svin ses även ibland en lokalisation till tarm och tarmlymfknutar. Karnivorer är relativt resistenta mot infektionen och kan tillfriskna.

Mjältbrand förekommer över hela världen och är endemiskt i många länder, framför allt i områden med alkaliska, kväverika jordar som gynnar sporernas överlevnad. Sporerna är mycket motståndskraftiga och överlevnadstider på 200 år har rapporterats, inget land eller område kan därför förklaras fritt från sjukdomen. Sporbildning sker normalt inte i oöppnade kadaver efter djur som dött i mjältbrand och bakterierna dör vid förruttnelse. Dock läcker vanligtvis bakterier ut ur kadavret och sporulerar vid kontakt med luften, vilket kontaminerar miljön. En vanlig smittkälla är också äldre mjältbrandsgravar som blottlagts vid schaktning eller grävning. I Sverige hade vi relativt många utbrott av mjältbrand hos idisslare på 1950-talet efter utfodring med importerat, kontaminerat kött- och benmjöl. Det är inte känt exakt var dessa kadaver grävts ner eller om de i vissa fall dumpats i vattendrag. Det senaste fallet i Halland visar att risken för mjältbrand i Sverige kanske är större än vad vi hade trott, efter en lång tid utan utbrott i landet. Extrem väderlek som översvämningar och torka, något som väntas öka i takt med klimatförändringar, är faktorer som bidrar till ökad risk för mjältbrandsutbrott, framför allt hos betande idisslare.

Se www.epiwebb.se för ytterligare information om mjältbrand.

noterat

Nya regler mot MRSA hos gris

I somras dokumenterades det första fallet av MRSA, meticillinresistent *Staphylococcus aureus,* hos en svensk gris. Jordbruksverket förbereder nu nya föreskrifter för hur grisarna ska hanteras. De nya reglerna ska förhoppningsvis hindra smittan från att spridas.

– Vi har känt ett behov av att reglera på något sätt för att minska de största smittspridningsriskerna. Man kan tänka sig att man inte vill ha den spridd i den levande svindjurspopulationen utan kanaliserar sådana här besättningar till slakt. Det är en möjlighet vi funderar på, sade Bengt Larsson, smittskyddschef på verket till Sveriges Radios ekoredaktion den 29 november.

Ett förslag till nya föreskrifter kan bli klart någon gång efter årsskiftet. Sedan ska det ut på remiss, så genomförandet kommer att dröja, tror ekoredaktionen.

Ny adress? Ny e-post? Ny arbetsgivare? Nytt namn?

Meddela oss på förbundskansliet om du flyttat, bytt arbete, bytt namn eller fått ny e-postadress. Ring eller skriv till Sveriges Veterinärförbund, Box 12 709, 112 94 Stockholm, tel: 08-545 558 20, fax: 545 558 39, e-post: office@svf.se

noterat

Danskt pris till svensk grisveterinär

Det danska Ingelvacpriset tilldelades i år Nils Holmgren, Svenska Djurhälsovården. Det är första gången priset går till en svensk veterinär.

Ingelvacpriset instiftades 2001 av läkemedelsbolaget Boehringer Ingelheim Vetmedica. Priset har fram till i år bara delats ut till danska veterinärer, men priskommittén vände nu blicken mot Sverige och Nils Holmgren. Nils har själv eller i samarbete med andra genomfört otaliga undersökningar och praktiska fältförsök under produktionsmässiga villkor. Han har förmedlat undersökningsresultat av stor praktisk betydelse, inte bara i Sverige utan också i Danmark, skriver prisutdelarna.

Av motiveringen framgår att Nils Holmgren belönas för en extraordinär yrkesgärning, i vilken kliniska och praktiska problem och frågeställningar inom grisproduktionen belysts och lösts med vetenskaplig metodik och bred medicinsk kompetens.

Nils Holmgren mottog Ingelvacpriset vid en högtidlig ceremoni under hösten.

Smugglade hundar utgör största rabiesrisken

Hundar som smugglas från länder där rabies förekommer utgör det största hotet mot Sveriges rabiesfrihet, bedömer SVA i ett pressmeddelande den 4 november. Smuggelhundar kan ha smittats av rabies i många länder i Europa. Exempelvis Ryssland, Rumänien och de baltiska länderna har rabiessmitta både bland sina sällskapsdjur och i den vilda faunan.

– Den söta lilla hundvalpen med okänt ursprung kan bära med sig rabiessmitta. SVA bedömer att hundsmuggling utgör den största risken för att rabies ska komma in i Sverige, understryker Gunilla Hallgren, epidemiolog och veterinär vid SVA.

Rabies skördar ständigt nya offer och sjukdomen är bara en smittad hund bort, avslutar Gunilla Hallgren.

Kungörelse om stipendium

Michael Forsgren avled den 10 januari 1987, då han befann sig i slutfasen av sina veterinärmedicinska studier.

Michael Forsgrens familj har beslutat att tillgångar, som Michael Forsgren ägde, ska överföras till en stiftelse med ändamål att främja utbildning av ungdomar inom det veterinärmedicinska området, företrädesvis projekt som inte rör sporthästar.

Stiftelsens styrelse utgörs f n av Michael Forsgrens bror Joachim Forsgren, professor Bernt Jones och ordföranden i Veterinärmedicinska föreningen Sigurjon Einarsson.

Michael Forsgrens stiftelse utlyser härmed följande stipendier:
Under 2011 kommer att utbetalas ett totalt belopp om ca 60 000 kr fördelat på ett eller flera stipendier, beroende på vad styrelsen bedömer lämpligt vid granskning av inkomna ansökningar.

Ansökan skall inges i tre exemplar, senast 2011-01-31 till Bernt Jones, Box 7054, 750 07 Uppsala.

Följande upplysningar ska finnas i den maskinskrivna ansökan:

1. Sökandens namn, adress (gärna e-postadress), telefonnummer och personnummer.
2. Sökandens betyg och andra studiemeriter.
3. Uppgift om den forskning, som sökanden önskar finansiera med stipendium och vilket belopp som önskas för detta. Därvid bör anges i vilken utsträckning önskat belopp avser resor, uppehälle, forskningsmaterial etc. (Stipendiemedel för täckande av resekostnader och uppehälle för anhöriga kan inte påräknas.)
4. De särskilda upplysningar som sökanden önskar åberopa.
5. Uppgift om eventuella stipendier eller bidrag från annat håll.

Inom ett år efter utnyttjandet av det tilldelade stipendiet förväntar sig stiftelsens styrelse en redogörelse för det genomförda projektet.

Beslut om stipendieutdelning beräknas ske under våren 2011.

November 2010
Michael Forsgrens stiftelse

bokanmälan

Tre böcker av Per Eric Rasmus Wallgren

Ett etablerat bokförlag får årligen in bortemot 1 000 manuskript från förhoppningsfulla författare. Ca 980 av dessa manuskript kommer att bli refuserade.

Veterinären Per Eric Rasmus Wallgren har skrivit tre böcker som tyvärr hamnat bland de 980, och som därför i stället givits ut av författarens själv. Inte riktigt rättvist tycker jag, som har blivit både road och gripen av berättelserna och som därför efter fattig förmåga gärna vill presentera dem för intresserade veterinärkolleger.

LEVE ÄNGLATRUMPETEN

Den första boken heter ”Leve änglatrumpeten” och handlar om fem dygn i Göran Coshs liv. Denne Cosh är en desillusionerad person, som vid 45 års ålder har insett att livet inte riktigt blev som han tänkt sig. Detta trots att han utåt sett för ett normalt familjeliv med fru och barn och dessutom har ett jobb som passar honom perfekt – för en bokälskare måste det vara en dröm att få tillbringa sina dagar som kundansvarig på ett välbesökt antikvariat. Men Göran Cosh blir lite tungsint när han reflekterar över sitt förstelnade livsmönster – vilket han gör under en stor del av sin lediga tid på dygnet, och inte minst när nattens vargtimma infinner sig. Då tar han sig alltid en promenad.

Göran Cosh är inte bara självkritisk, han konstaterar att de flesta medelålders personer i omgivningen också håller på att andligen förtvina.

Allt detta låter ju rätt trist, men faktum är att Per Wallgren har skrivit en rasande rolig bok. Det rör sig om en bisarr skröna, full av smått galna händelser, överraskande associationer och absurd situationskomik. Att försöka återge händelseförloppet är knappast meningsfullt. Men att det inte rör sig om en helt konventionell historia framgår nog av att Göran Cosh är en man som bland annat ägnar en avsevärd del av sin tid åt att föra diskussioner med sin egen tanke, är totalt oförmögen att göra sig av med de 39 50-öringar han alltid har i fickan, har en märklig relation till två bokslukande medelålders damer och en yngre, synnerligen tilldragande (dröm?)kvinna, under sina nattliga promenader – sig själv ovetande – skapar en spelhåla och hatar änglatrumpeter i så hög grad att han uppfinner en egen raffinerad metod att avliva de förhatliga blommorna.

Allvarlig grundton

Även om man som läsare främst har roligt känner man hela tiden av den allvarliga grundton som ger historien ett djup. Låt mig nämna ett exempel:

Görans relation till hustrun har – som det mesta annat – gått i stå. Men ändå: ”Efter frukosten sade Göran farväl till familjemedlemmarna och kysste Sarah (hustrun) på kinden. Det var väl tre år sedan han gjorde det sist. Sarah Cosh kom helt av sig. Hon blev stående och bara stirrade efter honom. Hon log. Efter en stund drog hon det ena pekfingret över den yta som blivit kysst och förde därefter fingret till sina läppar. Men det såg inte Göran Cosh för han hade redan gått.”

Detta antyder att historien kanske kan få ett lyckligt slut. Åtminstone vill jag gärna tro att Göran Cosh – efter sin konfirmanddotters resoluta ingripande – under resten av sitt liv inte alltför ofta ska behöva känna sig ”tappad på sitt varmvatten”.

ÖGONBLICK OCH MÄNNISKOÖDEN

De båda andra böckerna föranleder inte lika mycket munterhet hos läsaren, men desto mer mollstämd eftertänksamhet. I novellsamlingen ”Ögonblick och människoöden” kastas vi mellan författarens reflexioner över människans oförmåga att lära sig av historien trots George Orwells varningar, hans försök att hitta Guy de Maupassants grav och hans mer eller mindre slumpmässiga möten med ett antal udda personligheter med helt ➤

FAKTA

LEVE ÄNGLATRUMPETEN, ÖGONBLICK OCH MÄNNISKOÖDEN, BERÄTTELSEN OM OCH MED M

FÖRFATTARE: Per Eric Rasmus Wallgren.

FÖRLAG: Egen utgivning.

TRYCK: Hallvigs tryckeri, Morgongåva.

PRIS: Enligt överenskommelse med författaren, e-post: per.wallgren@sva.se

olika bakgrund och livsmönster.

Vi får bland annat lära känna en tiggare i Paris med höga kvalitetskrav, Yvonne, en dam med tvivelaktig vandel och bestämda hedersbegrepp samt Stefan, som får sin återuppväckta dröm om att skapa något konstnärligt vackert brutalt krossad av en oförstående hustru: ”Det ska verkligen bli kul att börja måla igen! Vad skulle det vara bra för? Hon sa inte ens ska”. Vidare dyker den pensionerade bagarsonen Yngve upp, som sörjer sin bortgångna maka och tillbringar varje kväll i ensamhet och tystnad på en bar eftersom han inte står ut med just detta – ensamhet och tystnad. Även det äkta paret presenteras, läkaren Åsa och tecknaren Lars, som med sina barn flyttar från staden till en gudsförgäten avkrok, där de genom idérikedom och initiativförmåga vitaliserar hela bygden. Dock till ett visst pris.

BERÄTTELSEN OM OCH MED M

I ”Berättelsen om och med M” får vi ta del av någons (författarens?) minnen av gemensamma upplevelser tillsammans med M, men också av deras ständiga samtal om allt mellan himmel och jord. Vid dessa samtal framstår oftast M som klokare och mer livserfaren än författarens mer impulsiva alter ego.

Också i denna bok får man träffa säregna människor: ”Existensen” som under en personalresa inte uppsöker sin sängplats på två dygn med motiveringen att ”Den som är vaken överlever”, en under middagsbordet krypande ung skoputsare med affärssinne, en bonde som har haft en egen teodling och som av veterinären befrias från kraven på att hålla föreskrivna båspallsmått för sin 15-åriga sällskapsko med hänvisning till att också han är gammal, närmare bestämt ”mellan 90 och döden”. Dessutom introduceras alter egot, som efter en långvarig depressionsperiod omedelbart tillfrisknar när han ilsknar till över vad prästen – med bibeltexten som stöd – påstår i sin predikan.

Vem eller vilka M är avslöjas inte och författaren är själv tveksam: ”Ibland undrar jag om M finns överhuvudtaget. Fast det vet jag ju att M gör. Någonstans. Kanske till och med överallt”.

Som läsare får man bilda sig en egen uppfattning om Ms identitet(er) och kön. En av identiteterna tror jag mig dock ha avslöjat genom att vrida bokstaven M 180 grader. Fast kanske detta är en feltolkning, för i så fall kan M knappast vara en kvinna och det kanske M är? Vad kan jag veta när inte ens författaren själv tycks veta?

BO PEHRSON
leg veterinär, Axvall

noterat

SLU bygger slakteri för lokal köttförädling

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Andersson & Tillman samt Faringe Kött och Slakt investerar 58 miljoner kronor i ett samägt slakteri strax utanför Uppsala, meddelade universitetet den 1 december. Slakteriet byggs vid Lövsta forskningscentrum för lantbrukets djur och väntas i full drift sysselsätta drygt tjugo anställda. Slakteriet gynnar enligt pressmeddelandet såväl lokala djuruppfödare som SLUs forskning och utbildning.

Anläggningen kan ta emot nöt, gris och lamm och innebär att djurproducenter i närområdet får nya avsättningsmöjligheter. Faringe Kött och Slakt har slakt av lokalt uppfödda djur som affärsidé och kommer att svara för driften. ”Att djurtransporter ska vara så korta som möjligt är viktigt för både djurägare och konsumenter. Vissa djur får mindre än en kilometer till det nya slakteriet”, säger Lars-Henrik Säfström, vd på Faringe Kött och Slakt.

Forskare och studenter vid SLU väntas ha stor nytta av det nya slakteriet. Med lokalerna på plats kan hela livsmedelskedjan, från produktionen av djurfoder till förädlingen av slaktkroppar, studeras på Lövsta forskningscentrum för lantbrukets djur. Slakteriet invigs i juni 2011 och beräknas vara i full drift hösten 2012. ■

Djurskyddet vid slakt kartlagt

Livsmedelsverket genomförde under 2009 en särskild kartläggning av djurskyddet vid landets 23 största slakterier, som offentliggjordes i en rapport den 18 november.

– Vår undersökning visar att djurskyddet på slakterier i stort fungerar. På de allra flesta punkter är slakteriernas resultat bra och lagstiftningen följs. Den kartläggning vi nu genomfört är unik och ger oss en god kunskapsbas för det fortsatta arbetet, säger Torbjörn Axelsson, veterinärinspektör på Livsmedelsverket och en av författarna bakom rapporten.

Men kartläggningen pekar också på problem. Framför allt visar det sig att så kallad hård drivning av nötkreatur i slakteristallar är vanligt. Hård drivning innebär att slakteriets personal använder elpåfösare för att exempelvis få djuren att gå in till bedövningsstationen. Vid flertalet slakterier som ingått i kartläggningen används elpåfösare på mellan 20 och 30 procent av nötkreaturen. På ett av slakterierna är andelen närmare 60 procent.

Resultaten i rapporten kommer bland annat att användas för att förbättra instruktioner och vägledningar till djurskyddslagstiftningen. En sammanfattning kommer även att publiceras i Svensk Veterinärtidning under 2011. ■

Dammsuga? Härligt!

Man tänker alltför sällan på det – livet – och hur fantastiskt det ändå är. Har man överlevt cancer är däremot den tanken ständigt närvarande. De som löpande stödjer Cancerfonden bidrar till att fler människor får uppleva allt roligt och tråkigt här i livet. Det är därför vi kallar dem Livsviktiga. Bli Livsviktig du också, bli regelbunden givare på cancerfonden.se eller ring 020-59 59 59.

Vi tänker besegra cancer. Vill du vara med?

Cancerfonden

IN MEMORIAM

Yngve Persson in memoriam

Vår kollega och vän Yngve Persson avled i november 2010 efter en längre tids sjukdom. Han tog veterinärexamen 1965 och återvände snart till sin födelseort Helsingborg, för att under Fritz Sevelius ledning inspireras till att ägna sig åt kirurgi. Han flyttade med sin familj till Skara 1971 och började på Djursjukhuset i Skara, vilket han blev troget till sin pensionering. Chefveterinären Gustaf Björck skickade honom tidigt för vidareutbildning till USA, bland annat hos Bruce Hohn, Columbus, Ohio, där han skaffade sig djupgående kunskaper inom ortopedi. Yngve sökte sedan själv intensiva kontakter med humanortopeder och instrumentmakare för att vidareutveckla sitt kunnande. Han var aldrig rädd för att prova nytt, men alltid med patientens bästa i fokus.

Segling var, förutom familjen, hans främsta fritidsintresse. Bland annat kombinerade han sin kärlek till båten och kirurgi genom att använda vantskruvar vid korrektionsosteotomier, för att bara nämna en av hans idéer.

Som kollega var han en mångkunnig kirurg, men aldrig förmäten kring sin egen person eller betydelse. Som person var han tillbakadragen när det gällde djurägare och på intet vis i behov av att glänsa i deras ögon.

Han sökte alltid nya lösningar på problemen och delade alltid med sig av det han kunde. Yngve hade ett enormt tålamod som utbildare av unga veterinärer och har lärt åtskilliga kolleger att närma sig kirurgin utan fruktan. Många är vi som minns hans uppmaning: Skär! som alltid kom i samma ögonblick som skalpellbladet nådde hudytan. Yngve utmanade sina yngre medarbetare på ett mycket utvecklande sätt, han gav förtroendet att operera men fanns alltid där som en trygghet och uppmanade till att tänka och förstå och inte bara utföra kirurgi. Han var alltid den som pushade och uppmuntrade att ta ett steg till, oavsett vilken nivå man var på.

Mot sina arbetskamrater var han juste, hjälpsam och omtänksam. Även efter

sin pension fortsatte han, trots att kroppen inte alltid var honom till lags, att komma in och stötta när det behövdes. Han var också efter sin pensionering mån om att ta del av nya rön.

Yngve var en bestämd och framåt men ändå en ödmjuk man som aldrig satte sig själv i första rummet. Mycket av hans arbete skedde i det tysta och att publicera sig eller hålla föredrag var inget som tilltalade Yngve. Istället var att verka som mentor för yngre kolleger det han brann för.

Han var under alla år som kirurg en mycket viktig kompetens för Djursjukhuset i Skara och att få se honom med sina knubbiga men mycket flinka fingrar bland plattor, skruvar och stift var en fröjd. Många är de veterinärer som har inspirerats och fått upp ögonen för kirurgi under Yngves handledning. Vi är mycket tacksamma för allt han lärt oss.

Tidigare arbetskamrater vid
Djursjukhuset i Skara genom:
Karin Bredelius
Elisabeth Bloom
Håkan Ekesbo
Anders Furvik
Lars Gustafsson
Eva Gustavsson
Margareta Jonsson Häljestig
Marie Karlsson-Lindskog
Henrik Nyberg
Lena Svendenius
Ursula Wennström

Vill du driva din egen klinik?

Till rätt person erbjuder vi att driva en lönsam smådjursklinik i Nordöstra Skåne.

Vi söker dig som är öppen, ansvarstagande och driftig. Du ska ha ett gediget intresse för smådjursvård och gärna god erfarenhet av självständigt arbete inom veterinäryrket.

Vi erbjuder hyra av en lönsam klinik med goda möjligheter till utökning av verksamheten. Fina lokaler och trevlig stor kundkrets. Vi har även möjlighet att erbjuda övernattning om så önskas.

Skicka din ansökan till smadjursklinik@gmail.com.

kanslinytt

Skrivbordsunderlägg för veterinärförbundets medlemmar

1995 gav veterinärförbundet för första gången ut en kombinerad årskalender och skrivbordsunderlägg till sina medlemmar, finansierad via annonser.

Det är nu dags att åter skicka ut ett skrivbordsunderlägg till förbundets medlemmar, då det har efterfrågats från såväl enskilda veterinärer som kliniker och mottagningar. Veterinärförbundet har i samarbete med företaget M-line AB tagit fram ett nytt underlägg med kalender, som vi hoppas ska vara till glädje och god användning i det dagliga arbetet. Kalendern sträcker sig från den 1 januari till den sista december kommande år, vilket förhoppningsvis är praktiskt för användaren. Alla i Sverige boende medlemmar i veterinärförbundet (utom de som vid tidigare utskick meddelat att de inte vill ha ett underlägg) får skrivbordsunderlägget gratis med posten under vecka 50–51 2010.

Den medlem som vill ha fler än ett underlägg (överupplagan är dock begränsad, varför man kan beställa maximalt fem extra exemplar) hör av sig direkt till M-line på e-post: ulf@mlineab.com. Glöm inte att ange fullständig postadress vid eventuell efterbeställning. Med förhoppning om att även det nya skrivbordsunderlägget ska bli till nytta och glädje för SVFs medlemmar, vill förbundet önska alla ett innehållsrikt 2011.

Veterinärförbundets medlemmar får ett nytt skrivbordsunderlägg som en julklapp på posten under vecka 50–51 i år.

JOHAN BECK-FRIIS
Sveriges Veterinärförbund

förhandlingsnytt

Sänkta avgifter i statligt pensionsavtal

Från 1 januari 2011 kommer alla statligt anställda att få mer pension för pengarna då alla deltagande försäkringsbolag måste sänka sina avgifter i det statliga pensionsavtalet PA 03. Avgifterna kommer att hamna i nivå med avgifterna i privatsektorns pensionsavtal. Detta är resultatet av ett arbete som Saco-S utfört tillsammans med de andra statliga avtalsparterna SEKO, OFR/S, P, O och Arbetsgivarverket.

PA 03 är ett kollektivavtal om tjänstepension för statligt anställda som utöver den kompletterande ålderspensionen (pensionsavgift 2,5 procent till Kåpan Pensioner) och den förmånsbestämda ålderspensionen innehåller ytterligare en avgiftsbestämd del, den individuella ålderspensionen, som ger den anställde en månatlig pensionspremie på 2,5 procent av lönen som han eller hon själv ska placera hos en valbar försäkringsgivare. Dessa försäkringsgivare erbjuder flera slags placeringsmöjligheter som de tar ut olika höga förvaltningsavgifter för. Förvaltningsavgifterna har hitintills varit alldeles för höga och Saco-S har därför tillsammans med de övriga statliga avtalsparterna under snart två års tid arbetat med att sänka storleken på dessa avgifter. Anledningen till dessa höga avgifter kan bara bolagen själva förklara men uppenbarligen har konkurrensen dem emellan inte inneburit en sänkning av avgiftsuttaget.

Avgifterna kommer nu från januari 2011 att sänkas kraftigt, i genomsnitt med 60 procent. Det innebär att den genomsnittliga statligt anställde, 46 år med en månadslön på 30 700 kr, kan få cirka 23 000 kr mer vid sin pensionering. Det motsvarar en ökning av pensionskapitalet med cirka sju procent. För en 25-åring kan de nya avgifterna betyda att pensionskapitalet vid 65 års ålder ökar med hela 17 procent.

HARALD MÅRTENSSON,
Saco

När du skriver till veterinärtidningen – tänk på att illustrationer (= foton, teckningar, grafer, röntgenbilder etc) underlättar läsandet.

KONGRESSER & KURSER

Svenska

V 3, 2011

NY 19–20/1 -11. Konferens Djursjukvård – en branch i utveckling arrangeras i Stockholm. Info: www.conductive.se

NY 18–19/1 -11. Kurs II Hälsopaket Mjölk (Besättningsmetodik i moderna mjölk-företag) arrangeras i Mariestad av Svensk Mjölk.
Info: Anna-Lena Hegrestad, anna-lena.hegrestad@svenskmjolk.se

v 4,

27–28/1 -11. Kurs Antibiotikaanvändning, Växjö. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

27–28/1 -11. Kurs Anestesiologi steg 3, del 2, Göteborg. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 7/10)

28–29/1 -11. Kurs Tandextraktion på hund och katt, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

28–29/1 -11. Kurs "Uppgradering Ortopedi" – aktuellt inom diagnostik och terapi av ortopediska lidanden hos häst, Stockholm. Arr: SVS Hästsektion. (SVT 14/10)

NY 29/1 -11. Endagskurs Neuromuskulär blockad och mekanisk ventilering arrangeras i Strömsholm av Sällskapet för djuranestesi, VetVentilen.
Info: www.vetventilen.se
(se annons i denna tidning)

v 5

3–7/2 -11. Kurs i artificiell insemination, häst, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

4–5/2 -11. Kurs om att förhindra fortplantning hos hund och katt med speciellt fokus på kastration och GnRH-agonister, Stockholm. Arr: Svenska sällskapet för smådjursreproduktion. (SVT 15/10)

v 8

25–26/2 -11. Kurs Dental röntgenteknik, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

v 9

4–5/3 -11. Kurs Klinisk cytologi, Knivsta. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

v 11

14–15/3 -11. Kurs Akuttandvård, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

Sveriges Veterinärförbund söker
ombudsman/förhandlare

Sveriges Veterinärförbund är ett yrkesförbund som har över 90 % av landets veterinärer som medlemmar. Veterinärförbundet ingår i Saco. En av våra ombudsmän skall sluta och vi söker nu en efterträdare.

Huvudsakliga arbetsuppgifter
Som ombudsman/förhandlare hos oss kommer du bl.a. att arbeta med att informera, stödja och företräda förbundsmedlemmar i alla slags arbetsrelaterade frågor såsom löner, anställningsvillkor, arbetsmiljö med mera.

Våra medlemmar finns inom alla sektorer såväl den offentliga som privata, och ungefär 20 % av medlemmarna är egenföretagare. Vi är ett litet förbund och du måste därför vara beredd att rycka in och arbeta med många olika arbetsuppgifter. Att vara ansvarig för vår lönestatistik kommer att vara en av dina uppgifter.

Önskvärda kvalifikationer
Vi söker dig med lämplig akademisk examen – gärna med juridisk, ekonomisk eller personalvetarinriktning. Du skall ha ett antal års erfarenhet av motsvarande arbetsuppgifter.

Du trivs med att arbeta självständigt, är ansvarskännande och drivs av att ge god service till förbundets medlemmar. Social kompetens är viktigt eftersom du stor del av din tid är i kontakt med medlemmar, motparter och kolleger. Du har erfarenhet av att arbeta under tidspress och kan hantera att prioriteringar ändras under arbetets gång. Du har goda kunskaper i Officepaketet eller motsvarande.

Placering och tillträde
Arbetsplats är veterinärförbundets kansli på Kungsholms Hamnplan i Stockholm. Kansliet är centralt beläget med närhet till goda kommunikationer. Tillträde enligt överenskommelse.

Frågor kring tjänsten
Om du har frågor är du välkommen att kontakta:
Ombudsman Amelie Lothigius på 08-545 558 26
Förhandlingschef Anders Lefrell på 08-545 558 25

Maila din ansökan till office@svf.se senast den 14 januari 2011.

15–16/3 -11. Kurs Sjukdomar i luftvägarna, Knivsta. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

17–18/3 -11. Kurs Djurtandvård, Halmstad. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

v 12

NY **22–23/3 -11. Svenska djurhälsovårdens vårkonferens 2011** arrangeras i Billingehus. Info: www.svdhv.se (se annons i denna tidning)

24–25/3 -11. Grundkurs i smådjurskirurgi, del 1, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

v 14

7–8/4 -11. Kurs Avancerad Endodonti, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

v 19

NY **11–12/5 -11. Kurs III Hälsopaket Mjölk (Rådgivningsmetodik och konsultrollen)** arrangeras i Mjölby av Svensk Mjölk. Info: Anna-Lena Hegrestad, anna-lena.hegrestad@svenskmjolk.se

v 21

27–29/5 -11. Delkurs 2 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

v 25

20–22/6 -11. Kurs Ortodonti, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 11/10)

v 32

13–14/8 -11. Delkurs 1 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

v 33

17–19/8 -11. Kurs Perfecting primär djurtandvård, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 12/10)

v 45

NY **10–11/11 -11. Veterinärkongressen** arrangeras i Uppsala av Sveriges Veterinärmedicinska Sällkap och Sveriges Veterinärförbund. Info: Marianne Lundquist, SVF, 08-545 558 27, marianne.lundquist@svf.se, www.svf.se

v 47

23–24/11 -11. Grundkurs i smådjurskirurgi, del 2, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 15/10)

v 48

3–4/12 -11. Delkurs 3 i Hästtandvård, SLU. Arr: Institutionen för kliniska vetenskaper. (SVT 14/10)

v 49

5–7/12 -11. Kurs Perfecting dental restoration och protetik, Halmstad. Arr: Accesia. (SVT 12/10)

SVA är en anrik myndighet (bildades 1911) med ett modernt uppdrag. SVA ska främja djurs och människors hälsa, svensk djurhållning och vår miljö genom diagnostik, forskning, beredskap och rådgivning. Vid SVA:s enhet för djurhälsa och antibiotikafrågor bedrivs forsknings- och utvecklingsarbete av hög internationell klass parallellt med en omfattande rådgivnings- och kunskapsförmedlingsverksamhet. För att ytterligare stärka enhetens profil ledigförklarar SVA härmed en professur inom ett för enheten centralt ansvarsområde.

PROFESSOR INOM INFEKTIONSSJUKDOMAR HOS GRIS

Ämnesområdet omfattar främst infektionssjukdomar hos gris som är av betydelse för svensk och internationell grisuppfödning.

Sökanden till anställning ska vara legitimerad veterinär och ha grundlig vetenskaplig skicklighet och kunskap inom ämnesområdet. Sökanden ska vidare ha väl dokumenterad kompetens avseende infektionssjukdomar som är centrala för svensk grisuppfödning, främst luftvägs- och tarminfektioner.

Erfarenhet av infektionsförsök hos gris är meriterande. För fullständig annons och anvisningar om ansökningsförfarande, se www.sva.se/arbeta vid SVA/lediga jobb.

ENHET FÖR VERKSAMHETSSTÖD
besök. Ulls väg 2B **post.** 751 89 Uppsala
telefon. 018 67 40 00 **webb.** www.sva.se

SVA STATENS VETERINÄRMEDICINSKA ANSTALT

Internationella

Fler internationella kurser hittar Du på Vet Agendas hemsida: www.vetagenda.com och på British Small Animal Veterinary Associations hemsida: www.bsava.com

v 2, 2011

12–16/1 -11. Basic veterinary chiropractic course Cervical (modul III), Sittensen, Tyskland. (SVT 10/10)

v 4

27–29/1 -11. Veterinary Practice Management Association (VPMA) Congress 2011, Kenilworth, England. (SVT 11/10)

v 5

NY **3–4/2 -11. Uppstartsmöte till Fagdyrlægeuddannelse vedrørende sygdome hos heste (two-year certification course in Equine diseases)** arrangeras av Den Danske Dyrlægeforening. Info: Gert Aagaard van Hauen, Den Danske Dyrlægeforening, Emdrupvej 28A, DK-2100 København Ø, +4538710888, gaj@ddd.dk eller hemsida www.ddd.dk
(se annons i denna tidning)

v 6

9–11/2 -11. Kurs i odontologi for dyrepleiere (samling 2 av 2), Oslo, Norge. (SVT 13/10)

v 8

23–27/2 -11. Basic veterinary chiropractic course Extremities (modul IV), Sittensen, Tyskland. (SVT 10/10)

25–27/2 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 1 av 5), Oslo, Norge (SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

v 12

25–27/3 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 2 av 5), Oslo, Norge. (SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

Skriv gärna insändare och debattinlägg till Svensk Veterinärtidning, men skriv inte för långt – max 6 000 tecken inkl blankslag.

v 14

6–10/4 -11. Basic veterinary chiropractic course Integrated (modul V), Sittensen, Tyskland. (SVT 10/10)

v 19

13–15/5 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 3 av 5), Oslo, Norge. (SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

v 26

30/6–1/7 -11. International symposium on Recent advances in the welfare of livestock at slaughter, Portsmouth, England. (SVT 10/10)

v 35

2–4/9 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 4 av 5), Oslo, Norge. (SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

v 44

2–6/11 -11. WEVA (The world equine veterinary association) kongress 2011, Hyderabad, Indien. (SVT 12/10)

v 47

25–27/11 -11. Kurs i rehabilitering og fysioterapi – hund og katt, for veterinærer og dyrepleiere (samling 5 av 5), Oslo, Norge. (SVT 13/10 och annons i SVT 14/10)

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

söker en

Länsveterinär

För mer information se **www.lansstyrelsen.se/sodermanland.**

Välkommen med Din ansökan senast den 13 januari 2011.

Hallands DJURSJUKHUS Slöinge

VETERINÄR till hästavdelningen

Hallands Djursjukhus söker veterinär till ett vikariat på 6 månader vid hästavdelningen i Slöinge. Jourtjänstgöring ingår i tjänsten, som är en heltid med tillträde 1 april 2011. Erfarenhet från hältutredningar är önskvärt.

Har du frågor om tjänsten, kontakta:
klinikchef Anette Edling, anette.edling@hallandsdjursjukhus.se eller
vd Marjaana Alaviuhkola, marjaana.alaviuhkola@hallandsdjursjukhus.se.

Läs mer om oss på www.hallandsdjursjukhus.se.

Skicka in din ansökan senast 20 januari 2011 till e-posten ovan eller till adressen Hallands Djursjukhus AB, Björkgatan 19, 311 68 SLÖINGE.

noterat

Miljoner från Formas till veterinära forskare

Den 29 november delade forskningsrådet Formas ut 494 miljoner kronor till 146 nya projekt som spänner över rådets ansvarsområden: miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Bara åtta procent av de projekt som sökt pengar kunde beviljas medel, men flera veterinärmedicinska ansökningar fick stora tilldelningar.

Bland annat fick Ann Lindberg, SVA, 5,4 miljoner för studier av källattribution av fall av human campylobacterinfektion som verktyg för riktade åtgärder. Hans Gustafsson, SLU, fick 3,2 miljoner för projektet "inducerad metabolisk obalans – ändrar det transkriptomprofilen hos oocyter och tidiga embryon från kvigor och kor av mjölkras?", Camilla Björkman, SLU, fick 2,4 miljoner för att studera kryptosporidiers infektionsdynamik hos nötkreatur och Ylva Brandt, SLU, fick 2,3 miljoner för att kartlägga oocytmognad och embryoutveckling hos normala eller stressade suggor.

Ytterligare totalt 46 miljoner kronor delades samma dag ut till tolv projekt inom forskning om ekologisk produktion. Professorerna Stina Ekman, Biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap och Ulf Magnusson, Kliniska vetenskaper fick 2,8 respektive 3,3 miljoner för studier som rör ekologiska grisar.

Källa: pressmeddelande från Formas den 29 november.

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

söker

Professor
i stordjurskirurgi

med placering vid institutionen för kliniska vetenskaper i Uppsala

Sista ansökningsdag är den **21 februari 2011**
Fullständig annons finns på **www.slu.se/lediga-jobb**

SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

FÖRBUNDSSTYRELSE

Ordförande	*Telefon*
EVAMARI LEWIN	070-211 90 35
Vice ordförande	
ANDERS FORSLID	0413-55 32 20
PER JONSSON	0155-28 33 18
KARIN LUNDBORG	0512-229 19
PER MICHANEK	070-211 51 60
PIA RAZDAN	0650-54 87 37
SUZANNE SANDQUIST	0480-551 81
OLOF SKARMAN	070-747 47 64
ELÖD SZANTO	0501-101 68

ANSTÄLLDA VETERINÄRERS FÖRENING – AVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
FREDRIKE RITTER	0768-23 35 88
Vice ordförande	
LARS-ERIK STABERG	070-604 06 45
Sekreterare	
MONICA LANDSTRÖM	070-211 31 37
Vice sekreterare	
ELEONOR FREDLER	070-341 19 41
Kassör	
CHRISTER GYLLERUP	073-724 57 51
KAJSA GUSTAVSSON	018-17 55 00
URSULA WENNSTRÖM	070-942 62 58

FÖRETAGANDE VETERINÄRERS FÖRENING – FVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
JOHANNA HABBE	0705-22 04 90
Sekreterare	
RITVA KROKFORS WRETEMARK	0703-97 35 17
Kassör	
ANN-MARI KJELLGREN	0761-12 71 05
Ledamot	
ANDREAS SANDIN	0730-68 15 94
Suppleant	
ANNE BRUNBERG	0706-68 77 16

I veterinärförbundet ingår förutom dessa funktioner ett antal råd, kommittéer och nämnder. Samtliga förtroendevalda förbundsmedlemmar listas på hemsidan www.svf.se

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP – SVS

KOLLEGIUM

Ordförande:
PER JONSSON

Vice ordförande:
BIRGITTA LARSSON

PATRICIA HEDENQVIST
ARJA KAUTTO
HÅKAN LANDIN
LENA MALMGREN
BODIL STRÖM-HOLST

Sektioner inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

FÖRSÖKSDJURSSEKTIONEN

Ordförande:
PATRICIA HEDENQVIST

Sekreterare
BENGT ERIKSSON

HUSDJURSSEKTIONEN:

Ordförande
HÅKAN LANDIN

Sekreterare
ANNA HELMER

HÄSTSEKTIONEN

Ordförande
LENA MALMGREN

Sekreterare
JOHAN BLIX

LIVSMEDELSSEKTIONEN

Ordförande
ARJA KAUTTO

Sekreterare
OLLE RYDELL

SMÅDJURSSEKTIONEN

Ordförande
BODIL STRÖM-HOLST

Sekreterare
LOTTA MÖLLER

Ett annat grislarm

Ill: Karin Åström Bengtsson

I mitten på 1970-talet, just innan Stutis skulle flytta från Albano till Ultuna, undrade man på Livsmedelsverket om skållvatten gick ut i griskroppen vid den sedvanliga skållningen i kar. Frågan gick till dåvarande Institutionen för livsmedelshygien som efter diskussion med oss på Klinisk kemi satte upp försök för att få svar på frågan.

Vi började i källaren på gamla Födan med att skålla fem grisar som vägde 25–30 kg i vatten märkt med radioaktivitet, efter att de bedövats med elektricitet och avblodats på vanligt sätt. Efter skållningen dissekerades kropparna och speciellt de perifera kärlen var intressanta för mätning. Radioaktivitet från skållvattnet kunde påvisas i så gott som alla vävnadsprover från slaktkropparna. Resultaten rapporterades, helt öppet, på svenska i Livsmedelsverkets tidskrift Vår föda. En av slutsatserna från den undersökningen var att försöket borde göras om på fullstora slaktsvin.

Livsmedelsverket fortsatte att finansiera undersökningar som då utfördes i Uppsala, dit vi flyttat, på normalstora slaktsvin. Vi framställde skållvatten med en cocktail av märkningar med olika storlek alltifrån radioaktiva metalljoner till radioaktiva *E coli.* Totalt undersöktes 28 slaktsvin med denna utvidgade metodik. Resultatet var det samma som tidigare. Föroreningar från skållvattnet kunde påvisas i så gott som alla prover som togs ut. Resultaten publicerades 1984, men nu bara på engelska och tyska.

Vid den tiden hade tydligen rapporten från 1979 lästs av någon journalist för helt plötsligt, i ett ”morgoneko” vid Lucia, basunerades ut att julskinkan innehöll grisskit och annat som kunde finnas i skållvattnet. Detta blev också kvällstidningarnas stora nyhet den dagen. Jag var inte tillgänglig på telefon förrän sent på kvällen på grund av ett möte. Det var på den tiden mobiltelefoner var stora som attachéportföljer eller satt fast i bilen.

När jag kom hem fick jag höra att hemtelefonen gått varm av alla journalister som ringt. Och det fortsatte. Hela kvällen gick åt till beskrivning av de utförda försöken och de olika resultaten. När det lugnade sig, någon gång mellan ett och två på natten och jag just skulle somna ringer det igen. Det är en av de journalister jag ägnat mest tid som frågar varför man ska skålla grisen när den ändå ska flås.

Kännedomen om animalieproduktionens metoder och villkor var uppenbarligen dålig redan då.

Någon dag senare var jag på ett möte på förbundskansliet på Kungsholmen och åkte därför tunnelbana. Jag hamnade mitt emot två damer i klar närhet av pensionsåldern. De diskuterade flitigt, och tämligen ljudligt, om det verkligen var hälsosamt att äta julskinka. Min bedömning var att de säkert tillagat 35 till 40 stycken genom åren i sina kök. Just när jag skulle kliva av konstaterade den ena, med eftertryck, att det nog trots allt måste bli julskinka även den här julen då det var så gudomligt gott.

Bernt Jones

PERSONNOTISER

Den som inte önskar få sin bemärkelsedag publicerad i SVT måste meddela detta till förbundskansliet eller redaktionen senast två månader före bemärkelsedagen.

Födelsedagar i januari 2011

Birgit Holm, Göteborg, 70 år den 2/1
Yvette Furéus, Trekanten, 50 år den 8/1
Jan Riese, Fjällbacka, 60 år den 11/1
Karl Henrik Heimdahl, Flyinge, 60 år den 11/1
Madeleine Dahlstrand-Dahlén, Vallda, 50 år den 14/1
Torsten Olsson, Ängelholm, 80 år den 18/1
Kurt Holmberg, Varberg, 80 år den 19/1
Kjell Björne, Hörby, 70 år den 19/1
Kajsa Holmstedt, Töreboda, 60 år den 22/1
Anna Tidholm, Bromma, 60 år den 23/1
Satu Kärnä, Färjestaden, 50 år den 28/1

Utbildningsveterinär

Husaby Hästklinik startade sin verksamhet den 1 mars 2010. Vid kliniken arbetar f.n. sex veterinärer och fem djursjukvårdare. Vi har tillgång till modern teknik i absolut framkant och arbetar i en nybyggd klinikfastighet med fantastiska möjligheter, se www.husabyhastklinik.se. Vi har haft en mycket god utveckling av verksamheten sedan starten och planerar nu för att etablera såväl en scintigrafianläggning som kirurgisk verksamhet under år 2011.

Vi söker därför en ung, vetgirig, nyfiken och glad medarbetare som erbjuds en utbildningsveterinärtjänst vid Husaby Hästklinik. Du får gärna ha arbetat något år som veterinär. Du ska ha ett starkt brinnande hästintresse och en stark vilja att utveckla Dig själv i yrket, med målet att Du ska erhålla specialistexamen i hästens sjukdomar.

Har Du intresse av att arbeta i ett team som är framåt, engagerat och ser möjligheter samt ger Dig möjlighet att påverka din vardag, ***välkommen med din ansökan senast den 12 januari 2011***. Ansökningar behandlas löpande.

Välkommen med din ansökan till

Husaby Hästklinik AB
Apelås Gård
533 95 Götene

alternativt per mail: info@husabyhastklinik.se

Eventuella frågor med anledning av annonsen besvaras via mail:
info@husabyhastklinik.se

Husaby Hästklinik

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**
TELEFON: 08-545 558 30
TELEFAX: 08-545 558 29
HEMSIDA: ***www.svf.se***

REDAKTION:
JOHAN BECK-FRIIS
ansvarig utgivare & chefredaktör
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

SUZANNE FREDRIKSSON
journalist
TELEFON: 08-545 558 32
E-POST: ***suzanne.fredriksson@svf.se***

BRITA TRYBOM
redaktionssekreterare, annonser
TELEFON: 08-545 558 34
E-POST: ***brita.trybom@svf.se***

LILL OCH KJELL EFVERGREN, EXPONERA
layout
TELEFON: 070-566 5661, 0734-28 26 80
E-POST: ***info@exponera.net***

WIKSTRÖMS TRYCKERI AB, UPPSALA
tryckeri

ISSN 0346–2250

UTGIVNINGSDAGAR 2011			SENASTE DAG FÖR ANNONSMATERIAL	
1	18	JANUARI	21	DECEMBER -10
2	8	FEBRUARI	18	JANUARI
3	1	MARS	8	FEBRUARI
4	22	MARS	1	MARS
5	12	APRIL	22	MARS
6	10	MAJ	12	APRIL
7	31	MAJ	10	MAJ
8–9	21	JUNI	31	MAJ
10	16	AUGUSTI	26	JULI
11	6	SEPTEMBER	16	AUGUSTI
12	27	SEPTEMBER	6	SEPTEMBER
13	18	OKTOBER	27	SEPTEMBER
14	8	NOVEMBER	18	OKTOBER
15	29	NOVEMBER	8	NOVEMBER
16	20	DECEMBER	29	NOVEMBER

MANUSSTOPP FÖR ARTIKLAR:
En vecka före senaste dag för annonsmaterial. Mer information finns på www.svf.se

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Prenumerationspris 2011
Sverige: 1 110 kronor + moms.*
Europa: 1 430 kronor + moms, i EU.
Utanför Europa: 1 610 kronor.
**Medlemmar i förbundet har 250 kronor i rabatt*

FACKPRESSUPPLAGA 2009
– 3 100 EX

FÖRBUNDSKANSLIET *se sidan 3*